

Manual de limba greacă *koine*

Introducere.....	9
1. ABG în loc de ABC: Alfabetul grecesc.....	13
1.1. Alfabetul grecesc.....	13
1.2. Accentele, semnele de aspirație, diacritice și de punctuație..	17
1.3. Exerciții.....	21
2. Substantivele de declinarea a 2a.....	22
2.1. Generalități (declinări, cazuri).....	22
2.2. Exerciții.....	27
3. Conjugarea verbelor în - ω; Modul indicativ, timpul prezent.....	28
3.1. Generalități (conjugări, diateze, moduri, timpuri).....	28
3.2. Timpul prezent (acțiunea continuă).....	31
3.3. Negațiile οὐ și μή.....	33
3.4. Exerciții.....	36
4. Substantivele de declinarea a 1a.....	38
4.1. Declinarea 1a și subcategoriile ei.....	38
4.2. Exerciții.....	40
5. Adjectivele (declinarea 1a și 2a), adverbele.....	44
5.1. Adjectivele.....	44
5.2. Adverbele.....	46
5.3. Exerciții.....	47
6. Timpul viitor (acțiunea nedeterminată).....	49
6.1. Descriere și reguli.....	49
6.2. Exerciții.....	52
7. Substantivele de declinarea a 3a.....	56
7.1. Prezentare generală.....	56
7.2. Prezentare pe grupe.....	57
7.3. Exerciții.....	64

8. Adjectivele de declinare a 3a.....	67
8.1. Adjectivele propriu-zise.....	67
8.2. Adjective neregulate (formă mixtă).....	70
8.3. Gradele de comparație.....	71
8.4. Exerciții.....	72
9. Timpul imperfect (acțiunea repetată).....	74
9.1. Descriere și reguli.....	74
9.2. Utilizările imperfectului.....	76
9.3. Exerciții.....	77
10. Prepoziții, conjuncții, numerale.....	79
10.1. Prepozițiile.....	79
10.2. Exerciții.....	89
10.3. Conjuncțiile.....	91
10.4. Exerciții.....	92
10.5. Numerales.....	93
10.6. Exerciții.....	95
11. Timpul aorist (acțiunea punctuală).....	96
11.1. Generalități.....	96
11.2. Aoristul tematic.....	97
11.3. Aoristul atematic.....	101
11.4. Aoristul mixt.....	102
11.5. Exerciții.....	103
12. Diatezele medie și pasivă.....	107
12.1. Terminații generale.....	107
12.2. Diatezele medie și pasivă ale verbelor deponente.....	112
13. Verbe de contracție.....	113
13.1. Reguli generale.....	113
13.2. Paradigme.....	114
13.2. Exerciții.....	118

14. Perfect și chiar mai mult (acțiunea cu efect).....	119
14.1. Timpul perfect.....	119
14.2. Timpul mai-mult-ca-perfect.....	124
14.3. Exerciții:.....	125
15. Modul participiu (acțiunea de fundal).....	128
15.1. Generalități.....	128
15.2. Paradigmele temporale ale participiului.....	129
15.3. Utilizările participiului.....	137
15.4. Exerciții.....	141
16. Modul subjonctiv (acțiunea sugerată).....	145
16.1. Paradigmele temporale ale subjonctivului.....	145
16.2. Utilizările subjonctivului.....	149
16.3. Exerciții.....	151
17. Modul imperativ (modul poruncii).....	153
17.1. Paradigmele temporale ale imperativului.....	153
17.2. Utilizările imperativului.....	159
17.3. Exerciții:.....	160
18. Modul optativ (modul dorinței).....	164
18.1. Paradigmele temporale ale optativului.....	164
18.2. Utilizările optativului.....	167
19. Modul infinitiv (acțiunea ca referință).....	168
19.1. Paradigmele temporale ale infinitivului.....	168
19.2. Utilizările infinitivului.....	171
19.3. Exerciții.....	173
20. Pronumele.....	175
20.1. Pronumele personale.....	175
20.2. Pronumele demonstrative.....	176
20.3. Pronumele relativ.....	178

20.4. Pronumele interogativ și pronumele nehotărât.....	178
20.5. Pronumele de reciprocitate.....	181
20.6. Pronumele reflexiv.....	182
20.7. Pronumele posesiv.....	183
20.8. Pronumele corelativ demonstrativ.....	183
20.9. Pronumele negativ.....	184
20.10. Exerciții.....	184
21. Conjugarea verbelor în - μι.....	187
21.1. Generalități.....	187
21.2. Paradigmele temporale și modale ale verbelor în - μι.....	188
21.3. Exerciții.....	196
ANEXE.....	197
Anexa 1: Formele principale ale verbelor.....	197
Anexa 2: Λυω, Paradigma verbelor în -ω.....	199
Anexa 3: Reguli generale pentru accente.....	202
Anexa 4: Împărțirea pe silabe.....	207
Anexa 5: Vocabular selectiv.....	209
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ.....	238

INTRODUCERE ÎN LIMBA GREACĂ

A NOULUI TESTAMENT (*KOINH*)

INTRODUCERE

Limba greacă, o limbă indo-europeană, este una din limbile fundamentale ale culturii europene. Împreună cu popoarele hitite, grecii au migrat în Europa în jurul anilor 2500 î.H. Limba lor este atestată documentar începând cu aproximativ 1400 î.H. Sosiți în valuri succesive, micenienii, aheii, dorienii, ionienii, etc., au colonizat Grecia continentală, țărmurile peninsulei balcanice, Asia mică, porțiuni întinse din țărmurile Mediteranei, construind o civilizație variată și bogată, războinică, divizată, dar, în același timp, elevată artistic și filosofic, care s-a exprimat printr-o varietate de dialecte grecești (principalele dialecte grecești sunt: aeolic, doric, ionic și attic). Grupa dialectelor sudice ale limbii grecești include dialectele ionic, attic și arcado-cipriot; dialectele nordice cuprind dialectele eolic, grec-occidental și dialectul doric. Deși artiștii și filosofii greci au scris opere însemnate în toate dialectele, dialectul attic, vorbit în jurul Atenei, se distinge ca fiind cel mai elevat și cel mai prestigios.¹

Noul Testament, cartea de căpătâi a creștinătății, a fost scris însă în dialectul *koine*, un dialect dezvoltat din modificarea dialectului attic în urma cuceririlor și interacțiilor culturale și economice ale grecilor și macedonenilor cu popoarele din Orientul Apropiat. Acest dialect a ajuns să fie folosit în bazinul Mării Mediterane, cu precădere în zona Asiei Mici și a Africii de Nord. Acest dialect conține influențe semitice în vocabular și în retorică, modificări apărute atât datorită

¹ J. Debut, *ΔΙΑΣΚΩ*, *Manuel a l'usage de Grand Debutants des lycees et universites* (tome 1), Paris: Les Belles Lettres, 1973, pp. 7-18.

evoluției normale a limbii în spațiul grecesc cât și datorită interacției culturale asiatice în spațiul civilizației eleniste (spațiul ocupat în urma cuceririlor lui Alexandru cel Mare). În urma acestor interacții, dialectul *koine* a ajuns să reflecte mai mult tendințele vorbirii din viața de zi cu zi decât cugetarea sofisticată stilistic, deși s-au scris și în acest dialect lucrări de filozofie, geografie, istorie, beletristică (cf. Polibius, Strabon, Plutarh, etc.).

Limba *koine* s-a dezvoltat ca o limbă practică, cu vocabular și sintaxă bogate în împrumuturi, și cu o gramatică simplificată față de greaca clasică. Normele ei nu erau arbitrare ci fixate, transmise prin școli și prin intermediul operelor literare. Influențele resimțite asupra vocabularului și modificările ortografice și sintactice, fonetice, etc., au continuat în timp și se regăsesc și în evoluția limbii grecești moderne.

Printre deosebirile mai importante față de dialectul attic se pot enumera următoarele: grupul attic de consoane duble ττ din rădăcina cuvintelor se transformă în dublu sigma - σσ; consoanele finale eufonice -ς și -ν din οὐτως și ἐστίν au ajuns să fie adăugate indiferent dacă erau urmate de un cuvânt ce începea cu o vocală sau de unul care începea cu o consoană; adverbul καλῶς (bine) a înlocuit treptat termenul clasic εὖ. În mod similar, adjectivul ἐσχάτος (ultim, final) a înlocuit formele mai vechi τελευταῖος, ὕστατος; substantivul προβατον (oaie) a luat locul formei vechi οἶς, numeralul cardinal εἷς (unu) a devenit echivalent cu pronumele nehotărât -τις (un, cineva), etc.

Au dispărut formele pluralului dual și au rămas doar cele ale pluralului obișnuit. Folosirea timpului viitor a devenit tot mai restrânsă, iar modul optativ a fost înlocuit progresiv cu modul subjonctiv care, de asemeni, tindea să fie preferat și în locul modului imperativ. Verbele la timpul aorist manifestă preferință pentru terminațiile în α. Folosirea conjuncției και (și) a devenit mai frecventă și mai nuanțată (o influență semitică). Conjugarea verbelor în -ω a devenit preponderentă, și apar tranziții ale verbelor în -μι spre conjugarea în -ω (ἀφιημι - ἀφίω, a ierta, ambele forme fiind prezente în NT).²

² F. Blass și A. Debrunner, *A Greek Grammar of the New Testament and Other*

În ceea ce privește scrierea, dialectul *koine* a urmat normele antice grecești; manuscrisele Noului Testament, ca și operele lui Aristotel, Platon, sau cele ale lui Tucidide, ori Pausanias, Strabon, etc., au fost scrise cu caractere unciale (litere mari), fără spații între cuvinte (scrierea cursivă nu a fost folosită decât din secolul v-vi). Astfel, o propoziție cum ar fi „Dumnezeu este Domnul” se scria legat, ΟΘΕΟΣΕΣΤΙΝΟΚΥΡΙΟΣ, și nu Ο ΘΕΟΣ ΕΣΤΙΝ Ο ΚΥΡΙΟΣ (cu litere cursive textul ar fi fost: οθεοςεστινοκυριος). Punctuația era redusă la minimum și, pentru cuvintele foarte cunoscute, se foloseau prescurtări, cum ar fi: ΘΣ pentru ΘΕΟΣ - Dumnezeu, ΚΣ pentru ΚΥΡΙΟΣ, domn, etc. Propoziția anterioară ar fi putut fi scrisă, deci, și sub forma ΟΘΣΕΣΤΙΝΟΚΣ. O astfel de scriere transforma scrisul și cititul textelor într-o activitate care cerea antrenament, efort de descifrare și multă atenție.

Materialul prezentat în acest volum are scopul de a echipa studentul cu cunoștințele și abilitățile necesare pentru a citi și traduce textele Noului Testament în limba greacă. Pentru aceasta, materialul ia forma unei serii succinte de lecții axate pe morfologia dialectului *koine*, cu anumite – dar puține - elemente de sintaxă, cu multe exemple din textul NT, care ilustrează diverse repere gramaticale și subliniază valoarea exegetică a gramaticii în studiul NT. Manualul încearcă să

Early Christian Literature, trad. și rev. R.W. Funk, Chicago, IL: UCP, 1961; E.H. Dana, și J.R. Mantey, *A Manual Grammar of the Greek New Testament*, New York: MacMillan, 1927; F.W. Gingrich, ‘The Greek New Testament as a Landmark in the Course of Semantic Change’, *JBL* 73 (1954), 189-196. Cf. J.C. Treat, *Differences Between Classical and Hellenistic Greek, A Quick Introduction*, <http://ccat.sas.upenn.edu/jtreat/koine/classical.htm>, 2002, decembrie.

asiste studentul la efectuarea unui prim pas spre înțelegerea literei, limbii, și spiritului Noului Testament, un pas care poate fi continuat, ulterior, prin studiul sintaxei și al exegezei biblice, precum și al traducerii dinamice a NT.³

³ În acest scop se poate la apela și la informațiile din J.E. Tipei, *Limba greacă a Noului Testament*, Oradea: Cartea Creștină, 1994; A.F. Ștef, *Manual de greacă veche*, București: Humanitas, 1996; C. Balmuș și Al. Graur, *Gramatica limbii grecești (fonetică, morfologie, sintaxă)*, Iași: Editura Autorilor Asociați, 1935; M. Balme și G. Lawall, *Athenaze. An Introduction to Ancient Greek*, Oxford, Oxford UP, 1990; 1991, vols. 1-2; J. W. Wenham, *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge: Cambridge UP, 1988, etc. Pentru studiul NT recomandăm M.S.J. Zerwick, și M. Grosvenor, *A Gramatical Analysis of the Greek New Testament*, Roma: Editrice Pontificio Istituto Biblico, 1993 (4a ed., revizuită); *The Greek New Testament*, editori K. Aland, M. Black, C. M. Martini, B.M. Metzger, și A. Wikgren, ediție comună pentru a 4a ediție *United Bible Societies* și a 27a ediție *Novum Testamentum Graece* (Nestle-Aland), Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, London: United Bible Societies, 1993.

ABG ÎN LOC DE ABC: ALFABETUL GRECESC

Alfabetul grecesc

Spre deosebire de limba română, alfabetul limbii grecești începe cu a-b-g... **a, b, g**. El are 24 de litere: 7 vocale și 17 consoane, care au și valoare numerică.

Litere		Număr	Denumire și pronunție echivalentă
A	α	1	alfa - a (scurt - <i>artă</i> ; lung - arab)
B	β	2	beta - b (b - barbar; sau v – caviar, vină)
Γ	γ	3	gama - gh (≈ geneză); ngh - gg, kg, cg)
Δ	δ	4	delta - dh (≈ dar, deltă; cf. eng. <i>the, then</i>)
E	ε	5	epsilon - e scurt, deschis, (ex. lefter)
Z	ζ	7	zeta - z (z - zel; sau dz; zd; <i>Azdod, Azot</i>)
H	η	8	eta - e lung, închis, (≈ ei, ger. <i>sehr, Dreher</i>)
Θ	θ	9	theta - th (nu are echiv. rom., cf. eng. <i>the</i>)
I	ι	10	iota - i scurt, deschis (ex.: bir, fir, iar)
K	κ	20	kappa - k (caligrafie, economie)
Λ	λ	30	lambda - l (logos, oligofren)
M	μ	40	miu - m (metodă, melodios)
N	ν	50	niu - n (nou, nard)
Ξ	ξ	60	xi - x (xilofon, Xenia, ortodox)
O	ο	70	omicron - o scurt, deschis (≈ omolog, rod)
Π	π	80	pi - p (pneumatic, parabolă)
P	ρ	100	ro - r, rh (rac, rimă, rabin)
Σ	σ,ς	200	sigma - s (s accentuat, ≈ selenar, Solon)
T	τ	300	tau - t (telefon, dotare)
Υ	υ	400	upsilon - u lung (<i>iu</i> ≈ fr. <i>du</i>); u scurt (<i>iu</i> ≈ i)
Φ	φ	500	fi - f (farmec, fizică)
X	χ	600	chi - ch (un h dur, ca în rom.: hrean, hram)
Ψ	ψ	700	psi - ps (psihic, capsă)
Ω	ω	800	omega - o lung, închis (≈ horă, oră, mor)

Alfabetul limbii grecești clasice conținea și alte sunete (digamma - Ϝ - 6, koppa - ϙ - 90, și sampi - Ϻ - 900), care, însă, nu s-au păstrat în dialectul *koine*. În ce privește pronunția, există două școli principale, cu subcurențele lor, una fiind școala lui Erasmus din Rotterdam (1467-1536), cealaltă urmând pronunția limbii grecești moderne, în favoarea căreia s-a declarat, printre alții, I. Reuchlin (1445-1523). Multe din manualele occidentale urmează pronunția erasmică, care a încercat să reconstituie pronunția limbii grecești antice, plecând de la scrierea ei și a atribuit fiecărui literă și diftong valori distincte. Totuși, nu suntem în posesia vreunui document care să ateste modul cum pronunțau cuvintele grecii de acum două mii de ani (dimpotrivă, unele erori de copiere ale manuscriselor NT dau de înțeles că pronunția în dialectul *koine* se apropia de pronunția limbii grecești contemporane, de exemplu variantele frecvente noi-voi, ἡμεῖς - ὅμεῖς). De aceea, pronunția reuchliniană, folosită de multe țări răsăritene, adoptă pur și simplu regulile contemporane de pronunție ale limbii grecești (ceea ce duce la multe cazuri de ambiguitate fonetică din pricina simplificării și suprapunerii valorii sunetelor).⁴ Manualul de față adoptă în principiu regulile lui Erasmus, dar admite și câteva modificări de tip reuchlinian, anume pentru literele ζ și χ se adoptă valoarea *z* și *h*, nu *dz* și, respectiv, *ch*; iar pentru diftongul *ou* se adoptă o pronunțare închisă, lungă, similară vocalei *u* din limba română.

Ca ajutor mnemonic pentru reținerea alfabetului, se poate observa că există grupuri de litere care respectă ordinea alfabetului românesc (un fel de „insule” românești despărțite de „mări” grecești...):

⁴ C.C. Caragounis, ‘The Error of Erasmus and Un-Greek Pronunciations of Greek’, *Filologia Neotestamentaria* 8 (1995), 151-185, oferă o captivantă trecere în reistă a istoricului pronunției erasmice, care s-ar fi bazat pe o eroare de interpretare, pe o glumă academică, jucată lui de savantul elvețian Henricus Glareanus (Loritus din Glarus). Caragounis argumentează că pronunția reuchliniană este singura care poate fi luată în considerare, singura care are o legătură cu greaca clasică prin intermediul culturii bizantine. Problema pronunțării clasice rămâne deschisă, însă, și din punctul de vedere al savanților contemporani, este în continuare supusă convențiilor.

Α Β Γ Δ Ε - Ζ Η Θ - Ι Κ Λ Μ Ν - Ξ - Ο Π Ρ Σ Τ Υ - Φ Χ Ψ Ω.

(a) Literele mari se scriu pe tot spațiul dintre linii:

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω

(b) Literele mici ocupă intervalul în moduri diverse:

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

După modul de ocupare a spațiului ele s-ar putea clasifica astfel:

- litere în prima jumătate de interval: α ε ι κ ν ο π τ υ ω
- litere în prima jumătate de interval, dar care traversează și linia de jos:

γ η μ ρ ζ χ

- litere care ocupă tot interspațiul:

δ θ λ

- litere care folosesc interspațiul și trec și sub linie: β ζ ξ φ ψ

Vocalele

Vocalele alfabetului grec sunt: α ε η ι ο ω υ. Ele pot fi deschise: α, ε, ο, η, ω, sau închise: ι, υ, scurte sau lungi:

	scurte	lungi	atât scurte, cât și lungi
			α
vocale	ε	η	ι
	ο	ω	υ

Diftongi

În limba greacă diftongii se formează cu vocalele ι sau υ :

cu vocala ι	cu vocala υ
αι - ai	αυ - au
ει - ei	ευ - eu
οι - oi	ου - ou
υι - ui	ηυ - eu (≈ eiu)

Toți diftongii limbii grecești sunt sunete lungi, cu excepția diftongilor αι și οι aflați în poziție finală. Există și o categorie de diftongi muți, anume cei formați cu iota subscris: αι, ηι, υι (există și convenții după care iota subscris trebuie și citit în clar, distinct). Iota subscris apare mai ales în cadrul unor contracții de vocale, în sunetele specifice unor terminații anume, cum ar fi în cazul dativ singular (ex., τω λογωι - cuvântului, pentru ό λογος) sau pentru verbe la timpul prezent modul subjonctiv, (pers. 3, singular, de exemplu, λυηι - să dezlege, pentru λυω), etc.

Consoanele

Consoanele alfabetului grec se împart în patru categorii care se comportă diferit, specific, în cadrul fenomenului de contracție:

(1) lichide - λ, μ, ν, ρ (se numesc așa pentru că pot fi pronunțate prelung, chiar și cu gura închisă); au valoare semivocalică (semi-consoane). Limba greacă are o preferință deosebită pentru ele.

(2) mute - β, γ, δ, θ, κ, π, τ, φ, χ (se pronunță scurt, o singură dată; ele se pot înlocui unele pe altele, reprezentative fiind variantele tari sau „surde”, și se combină cu litera sigma σ rezultând consoane duble):

	surde	sonore	aspirate
gutturale	κ	γ	χ
labiale	π	β	φ
dentale	τ	δ	θ

(3) siflante (au pe sigma, σ, în compoziția lor) - σ, ζ, ξ, ψ

(4) consoane duble - ζ, ξ, ψ (formate prin combinarea cu σ).

gutturale	κ, γ, χ	+ σ =	ξ
labiale	π, β, φ	+ σ =	ψ
dentale	τ, δ, θ	+ σ =	ζ

(5) grupările duble λλ, μμ, ππ, ττ, σσ se pronunță cu o lungime dublă față de consoana simplă. Grupările γγ, γκ, γμ, γξ, γχ, se pronunță nazalizat: *ng, nk, gm, nx, nh*.

Accentele, semnele de aspirație, diacritice și de punctuație

Inventarea accentelor și a semnelor de aspirație este atribuită lui Aristofan, bibliotecar în Alexandria (cca. 200 îH). El a propus folosirea unor semne grafice specifice care să precizeze pronunția cuvintelor, devenită nesigură în secolul trei înainte de Hristos. În plus, noile semne facilitau învățarea limbii și de către străini. Manuscrisele grecești nu vor folosi însă în mod regulat accentele și semnele de aspirație ('spiritele) decât cu începere din secolul 7 dH.

Conform regulilor stabilite, orice cuvânt are un accent și aplicarea lui se realizează prin raportare la ultima silabă (ultima, penultima, antepenultima; există și excepții: cuvintele care se pronunță legat își pot transfera accentele, iar unele pronume și prepoziții nu primesc accent). Accentele se pot deplasa și chiar modifica în timpul declinării sau conjugării, ajungând să reprezinte, uneori, chiar repere ale unor cazuri. În cazul semnelor de aspirație, fiecare cuvânt care începe cu o vocală sau diftong primește și un semn de aspirație (numit și „spirit”...); spirit *lin*, ^ˊ, fără valoare fonetică, sau spirit *aspru*, ^ˊ, care se pronunță ca un

echivalent al sunetului *h* din limba română. În cazul diftongilor, accentele sau semnele de aspirație se plasează pe a doua vocală din diftong.

Accentele

Cele trei accente folosite de lingiștii alexandrieni reprezentau inițial diferențele de ton din rostire (o ridicare și / sau o coborâre a tonului: ascuțit – ton înalt, grav – ton coborât, circumflex – ridicare / coborâre de ton) și intensități diferite ale sunetelor. În ce privește plasarea, regula generală este că ele se așează cât mai spre interiorul cuvântului și pot cădea doar pe ultimele trei silabe: pe ultima silabă (accent ascuțit sau grav *oxiton*, sau accent circumflex *perispomenon*), pe penultima (accent ascuțit *paroxiton* sau accent circumflex *properispomenon*), sau pe ante-penultima silabă (accent ascuțit *proparoxiton*):⁵

ascuțit	´	poate cădea pe oricare din ultimele trei silabe
circumflex	˘	poate cădea doar pe ultimele două silabe
grav	`	poate cădea doar pe ultima silabă.

Accentul ascuțit indica o ridicare a tonului, și poate fi aplicat pe oricare din ultimele trei silabe, fie ele lungi fie scurte (ultima, penultima, antepenultima).

ᾶν	-	θρω	-	πος
				ultima
		penultima		
antepenultima				

Exemple:

ἄδελφος - frate, κηρυσσω - eu predic, ἄνθρωπος - om.

Accentul circumflex denota o urcare și o coborâre de ton, și putea fi aplicat doar pe un sunet lung (vocală lungă, diftong), doar pe una din

⁵ Cf. Anexa nr. 2, despre regulile generale ale accentelor.

ultimele două silabe (ultima și penultima). Un accent circumflex pe o vocală scurtă este o contradicție în termeni: astfel semnele ε, ο, pur și simplu nu au sens. Asemănător cu regulile pentru spiritul lin și aspru, accentele aplicate pe un diftong se plasează pe a doua vocală a diftongului (de exemplu ου, υι, ει, etc.): Ἰησοῦς - Isus; τοῦ λαοῦ - al poporului, ἑκεῖνος (acela).

Accentul grav nu este un accent de sine stătător, el arată o tranziție fonetică de la un cuvânt la altul. Practic, el înlocuiește accentul ascuțit de pe ultima silabă a cuvintelor atunci când acestea sunt urmate de alte cuvinte într-o propoziție. De exemplu, καί (și); ἀλλά (ci, dar), sunt date în dicționar cu accent ascuțit; în propoziție, însă, le întâlnim cu accent grav:

καὶ οὐκ ἔσμεν ἐκ τοῦ κοσμοῦ, ἀλλὰ ἐκ τοῦ θεοῦ.
 și [noi] nu suntem din lume ci din Dumnezeu.

În limba greacă aproape toate cuvintele au un accent (și doar unul). Excepțiile sunt următoarele: există 10 cuvinte sau părți de vorbire proclitice, fără accent: ὁ, ἡ, οἱ, αἱ, ἐν, εἰς, ἐκ (ἐξ), ὡς, εἰ, οὐ și există un număr de cuvinte care se pot pronunța împreună cu un alt cuvânt, dinaintea lor, caz în care accentul lor se transferă pe acest cuvânt: singularul pronumelor personale (μου, μοι, με, σου, σοι, σε, οὐ, οἱ, εἰ), formele pronumelui indefinit τις, adverbele pronominale nedefinite (που, ποι, ποθεν, ποτε, πως, πη), particulele γε, τε, τοι, νυν, περ, ποι, formele bisilabice ale verbului εἶμι și φημι, plus câtea cazuri de așezare lângă cuvinte cu accent dominant.

Semnele de aspirație

Vocala inițiale ale unui cuvânt (prima vocală simplă sau a doua vocală, în cazul unui diftong) primesc întotdeauna un semn de aspirație:

´ = spiritul lin. Acesta nu modifică pronunția cuvântului, ci indică o aspirație ușoară, necesară actului fonator.

ˆ = spiritul aspru. Acesta se pronunță ca guturala „h” din limba română, și indică o aspirație puternică care însoțește pronunția vocalei respective. Dintre consoane doar ρ, *rho*, poate primi spirit aspru, anume când se află la începutul unui cuvânt (în acest caz se transliterează *rh* și se pronunță mai accentuat): ἔσχατος - ἕτερος, ἄξιος - ἅγιος (Erasmus recomandă citirea lui ρ ca *hr* dar părerile savanților contemporani sunt împărțite cu privire la această citire).

Semnele diacritice.

Textele grecești ale NT folosesc trei feluri de semne diacritice: apostroful, trema și corona.

(1) Apostroful, ’, marchează absența unei vocale:

δία αὐτοῦ = δι’ αὐτοῦ

(2) Trema, ¨, indică o pronunțare în hiat (separată) a două vocale alăturate.

ex.: Ἡσαΐας (Isaia), πρῶτος (devreme), Μωϋσης (Moise).

(3) Corona j, semnifică pierderea uneia sau mai multor litere, prin combinarea a două cuvinte succesive.

ex.: καὶ ἐγὼ = κάγω (și eu)

Semnele de punctuație.

În perioada Noului Testament nu se foloseau semne de punctuație și nici spații libere între cuvinte. Ele au fost introduse mai târziu de cercetători:

. = . punctul.

, = , virgula.

; = ? punct și virgulă = semnul întrebării.

: = ; / : un punct sus - o pauză medie, de tip „;” sau „:”

Exerciții

1. Scrieți de cinci ori alfabetul grecesc (litere mari, litere mici)
2. Despărțiți în silabe următoarele substantive:

αποστολος	ευαγγελιον	θανατος
κυριος	παραβολη	οικος
διδασκαλος	επιστολη	οχλος
καρδια		

3. Citiți următoarele texte cu voce tare, copiați-le în scris:

ἔλεγεν δε και τοις ὄχλοις· ὅταν ἴδητε την νεφελην ἀνατελλουσαν ἐπι δυσμων εὐθεως λεγετε ὅτι ὄμβρος ἔρχεται και γινεται οὕτως· και ὅταν νοτον πνεοντα, λεγετε ὅτι καυσων ἔσται, και γινεται· ὑποχριται, το προσωπον της γης και του οὐρανου οιδατε δοκιμαζειν, τον καιρον δε τουτον πως οὐκ οἰδατε δοκιμαζειν; (Lc. 12:54-56).

ἄμην, ἄμην λεγω ὑμιν, ὁ μη εἰσερχομενος δια της θυρας εἰς την αὐλην των προβατων ἀλλὰ ἀναβαινων ἀλλαχοθεν ἔκεινος κλεπτης ἔστιν και ληστης· ὁ δε εἰσερχομενος δια της θυρας ποιμην ἔστιν των προβατων. τουτω ὁ θυρωρος ἀνοιγει και τα προβατα της φωνης αὐτου ἀκουει και τα ἴδια προβατα φωνει κατ' ὄνομα και ἔξαγει αὐτα. (In. 10:1-3)

4. Compuneți un text de 100 de cuvinte în limba română pe care să-l scrieți cu litere grecești și în care să folosiți următoarele cuvinte: epistolă, tezaur, biblie, oră, drum, metodă, fugă, botez, teolog, farmacie, curios, zelos, este, ananghie, zăzanie, idol, icoană, ipoteză, selenar, efemer, zelos, barbar, aer, tomografie, hipopotam, despot, etc.

SUBSTANTIVELE DE DECLINAREA a 2a

Gen.1:1, **ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.**
la început a făcut Dumnezeu cerurile și pământul.

În primul verset din Geneza se pot observa mai multe tipuri de substantive. Printre ele, **ὁ θεός**, Dumnezeu, **ὁ οὐρανός**, cer, care sunt substantive masculine de declinarea a 2a. Aceasta este și declinarea ce urmează a fi studiată în această lecție.

Generalități (declinări, cazuri)

Pe ansamblu, limba greacă are trei declinări:

- 1) declinarea substantivelor feminine regulate (în α , α contras, sau η)
- 2) declinarea substantivelor masculine și neutre, regulate (în o)
- 3) declinarea substantivelor feminine, masculine și neutre neregulate.

Substantivele au terminații specifice care indică tipurile de relații semantice stabilite cu celelalte cuvinte din propoziție, relații care se numesc „cazuri” (căderi).

Nominativ = cazul substantivului menționat, denumit

Acuzativ = cazul obiectului care suportă acțiunea (‘acuzat’)

Genitiv = cazul posesorului, sursei, originii

Dativ = cazul destinatarului, instrumentului,
localizării

Vocativ = cazul substantivului apelat, strigat,
chemat

Unele gramatici menționează opt cazuri în limba greacă, altele doar de cinci. De multe ori, cele cinci forme distincte prezentate în schema generală au mai multe funcții, ceea ce ar sprijini, totuși, ideea existenței a opt cazuri:

- 1) nominativ - cazul desemnării, al nominalizării (cazul subiectului);
- 2) genitiv - cazul descrierii, al apartenenței, al genezei (al atributului de origine, de sursă, sau al atributului posesiv, al proprietății);
- 3) ablativ - cazul separării, distanțării, al distincției, contrastului;
- 4) dativ - cazul destinatarului, al beneficiarului (cazul complementului indirect);
- 5) locativ - cazul poziției, al localizării spațiale și temporale (cazul complementului de loc);
- 6) instrumental - cazul instrumentului, al metodei, al mijlocului de îndeplinire a unei acțiuni (cazul complementului instrumental);
- 7) acuzativ - cazul limitării sau încheierii unei acțiuni, al substantivului care suportă acțiunea (cazul complementului direct, dar și indirect);
- 8) vocativ - cazul chemării, al apelării, al adresării directe.

În greaca NT cele opt funcții sintactice ale substantivelor se grupează pe cele cinci cazuri în felul următor: 1) nominativ; 2) genitiv (plus ablativ); 3) dativ (plus locativ și instrumental); 4) acuzativ; 5) vocativ.

Declinarea 2-a

Declinarea a 2a include substantivele masculine terminate la nominativ în - ος și cele neutre în - ον, precum și câtea excepții feminine. Sunetul caracteristic ei este sunetul „o” care apare în terminație și ca vocală de legătură (ο, ον sau ω).

	M.	N.	F.
Nom.	λογος	δωρον	όδος
Ac.	λογον	δωρον	όδον
Gen.	λογου	δωρου	όδοι
Dat.	λογω	δωρω	όδω
Voc.	ώ, λογε	ώ, δωρον	ώ, όδε
Nom.	λογοι	δωρα	όδοι
Ac.	λογους	δωρα	όδους
Gen.	λογων	δωρων	όδων
Dat.	λογοις	δωροις	όδοις
Voc.	ώ, λογοι	ώ, δωρα	ώ, όδοι

Identificarea genului se face adesea cu articolul hotărât \acute{o} (m), $\tau\omicron$ (n), $\acute{\eta}$ (f):

Nom.	\acute{o}	λογος	$\tau\omicron$	δωρον	$\acute{\eta}$	όδος
Ac.	τον	λογον	$\tau\omicron$	δωρον	την	όδον
Gen.	του	λογου	του	δωρου	της	όδου
Dat.	τω	λογω	τω	δωρω	τη	όδω
Voc.	-- $\acute{\omega}$,	λογε	-- $\acute{\omega}$,	δωρον	-- $\acute{\omega}$,	όδε
Nom.	$\omicron\acute{\iota}$	λογοι	$\tau\alpha$	δωρα	$\acute{\alpha}\acute{\iota}$	όδοι
Ac.	τους	λογους	$\tau\alpha$	δωρα	τας	όδους
Gen.	των	λογων	των	δωρων	των	όδων
Dat.	τοις	λογοις	τοις	δωροις	ταις	όδοις
Voc.	-- $\acute{\omega}$,	λογοι	-- $\acute{\omega}$,	δωρα	-- $\acute{\omega}$,	όδοι

La singular și plural, separat, declinarea articolului hotărât arată astfel:

Nom.	\acute{o}	$\acute{\eta}$	$\tau\omicron$
Ac.	τον	την	$\tau\omicron$
Gen.	του	της	του

Dat.	τω	τη	τω				
				Nom.	οἱ	αἱ	τα
				Ac.	τους	τας	τα
				Gen.	των	των	των
				Dat.	τοις	ταις	τοις

În coloana a treia din exemplele de declinare a 2a se observă declinarea unui substantiv feminine de tipul excepție de declinare a 2a. La fel se declină și ἡ νοσος - boala, ἡ παρθενος - fecioara (ὁ παρθενος - feciorul), ἔρημος - pustia, τριβος - cărarea, νησος - insula, βιβλος - cartea, ψηφος - piatră, ταφρος - șanț, tranșeu, ἡ ἄμπελος - viță de vie, substantive cu formă unică pentru ambele genuri: ὁ, ἡ θεος, - zeu, zeiță, ὁ, ἡ ἄγγελος - mesager, mesageră (înger), unele substantive care desemnează animale: ὁ, ἡ ἄρκτος - urs, ursoaică, ὁ, ἡ ἵππος - cal, armăsar, iapă, ὁ, ἡ ἔλαφος - ușor, tinerețe. La acestea se adaugă nume de țări, insule și orașe cum sunt: ἡ Ἀιγυπτος, ἡ Ἑπειρος, ἡ Δηλος, ἡ Παιρος, ἡ Ναξος, ἡ Κυπρος, ἡ Κορινθος, ἡ Μιλητος, și adjective substantivizate, de ex.: ἡ ἄνυδρος (χωρα) - țară pustie (deșert, fără apă), ἡ ἠπειρος (γη) - uscatul ferm (pământ solid), ἡ διαλεκτος (γλωττα, γλωσσα) - limbă locală, dialect, ἡ συγκλητος (βουλη) - adunarea senatului. Observați sunetele caracteristice:

<i>Singular</i>	M.	N.	<i>Plural:</i>	M.	N.
Nom.	- ς	- ν		- οι	- α
Ac.	- ν	- ν		- ους	- α
Gen.	- ου	- ου		- ων	- ων
Dat.	- ω	- ω		- οις	- οις
Voc.	- ε	- ν		- οι	- α

De asemenea, trebuie notat fenomenul de lungire și accentuare al vocalelor, în timpul declinării (ablaut). Conform acestui fenomen,

când două vocale vin în contact, în procesul declinării, ele formează o vocală diferită sau un diftong:

λογο + ι devine λογωφ (dat. singular; ο + ι = φ)
 λογο + ο devine λογου (gen. singular; ο + ο = ου)
 γραφη + ων devine γραφων (gen. plural; ω înlocuiește pe η)

La acuzativ plural, vocala ο dinaintea terminației νς se lungește în diftongul ου, în timp ce ν intervocalic, slab, capătă o valoare semivocalică și dispare. Acest gen de contracție se întâlnește și în cazul adjectivelor, precum și al verbelor:

λογο + νς devine λογους (acuzativ plural; - νς este terminația)

Articolul hotărât se acordă în gen și număr cu substantivul și, la declinarea 1 și 2 rimează cu terminațiile substantivelor: În mod caracteristic, articolul neutru are aceeași formă a nominativ și acuzativ, singular și, respectiv, plural. La genitiv și dativ el este identic cu articolul masculin. Toate articolele au un punct comun remarcabil: la genitiv plural toate au aceeași formă - των. La masculin și feminin marca acuzativului singular este terminația - ν (τον, την) iar la plural, terminația - ς (τους, τας). Marca dativului singular este iota subscris τφ, τη. La plural, marca dativului este tot iota, dar nu subscris, ci distinct alăturat, τοις, ταις. La dativ și genitiv articolele au accent circumflex, iar la nominativ, acuzativ au accent ascuțit (în propoziție acesta devine accent grav).

Substantivele proprii. În Noul Testament există multe substantive proprii, cea mai mare parte provenind din ebraică. Unele se declină, altele nu – și folosesc doar articolul hotărât declinat. De exemplu: ὁ Ἰησους (In. 1:42), του Δαυιδ (Mt. 22:42), τῷ Ἰσραηλ (Fapte 1:6), τον Ἀβρααμ (Mt. 3:9).

Exerciții

Vocabular:

ἀδελφος, ὁ - frate,	ἄνθρωπος, ὁ - om,
ἀποστολος, ὁ - apostol,	γαμος, ὁ - căsătorie;
δωρον, το - dar, cadou,	εὐαγγελιον, το - evanghelie,
θανατος, ὁ - moarte,	θεος, ὁ - Dumnezeu,
ἱερον, το - templu,	Ἰησους, ὁ - Isus,
κοσμος, ὁ - lume,	κυριος, ὁ - domn,
λιθος, ὁ - piatră,	λογος, ὁ - cuvânt,
ναος, ὁ - templu, chivot,	νομος, ὁ - lege,
ὁδος, ἡ - cale,	οἶκος, ὁ - casă,
οὐρανος, ὁ - ceruri,	ὄχλος, ὁ - mulțime,
Πετρος, ὁ - Petru,	ποταμος, ὁ - râu,
τεκνον, το, - copil,	υἱος, ὁ - fiu,
χρονος, ὁ - timp,	πωλος, ὁ - măgar, mânăz.
αὐτος - el (m.)	αὐτο - el (n.)
Ἰορδανης, ὁ - Ιορδαν	ἱματιον, το - haină
παιδον, το - copilăș	ἱερον, το - templu

1. Traduceți în limba greacă:

Copiii fraților, legea lui Dumnezeu, templul fraților, evanghelia lui Isus, măgarul apostolilor, lumea copilului, râul morții, cuvântul evangheliei.

Văd (βλεπω) pe fratele lui Petru.

Predic (κηρυσσω) evanghelia lui Dumnezeu fraților apostolilor.

Apostolul aduce (φερει) daruri copiilor fratelui și (και) Domnul îi vindecă (θεραπευω) pe ei.

Copilul fuge (φευγει) în (εἰς) templul lui Dumnezeu.

Botez (βαπτίζω) pe oameni în (ἐν) râul Iordan.

CONJUGAREA VERBELOR ÎN - Ω; MODUL INDICATIV, TIMPUL PREZENT

Ioan 1:51 και λεγει αὐτω, ἀμην, ἀμην, λεγω ὑμιν...
 Și (ii) zice lui: adevărat, adevărat, (vă) spun vouă...

Generalități (conjugări, diateze, moduri, timpuri)

În limba greacă verbele există două conjugări: (a) o *conjugare tematică*, în - ω, unde legătura dintre rădăcina verbului și terminații se face cu ajutorul unor vocale tematice, ο și ε (exemple de verbe din această categorie: λυω – a dezlega, λεγω – a vorbi, γραφω – a scrie, καλεω – a chema, ἀγαπω – a iubi, etc.), și (b) o *conjugare atematică*, în - μι, unde terminațiile se leagă direct la rădăcina verbului fără vocale de legătură (exemple de verbe în - μι: εἶμι – a fi, διδωμι – a da, ἵστημι – a face să stea, a sta, etc.). Cele mai multe verbe sunt tematice, în - ω, și de-a lungul perioadei clasice, până în timpul NT, s-a manifestat tot mai mult tendința de înlocuire a verbelor în - μι cu verbe de conjugarea - ω. Verbele - μι neînlocuite sunt verbe „tari”, des întâlnite în vorbire și literatură, dimpreună cu compusele lor.

Acțiunea verbelor este caracterizată cu ajutorul următoarelor categorii: diateză, mod, timp, persoană și număr (singular sau plural). La modurile substantivale, cum este participiul, verbele pot fi declinate ca un substantiv și posedă, ca atare, și caz și gen (feminin, masculin, neutru).

Diateza precizează raportul dintre subiectul și obiectul acțiunii, dintre autorul și destinatarul ei, și în limba greacă avem trei diateze:

1. *diateza activă* este diateza unei acțiuni executate de subiect asupra altcuiva:

λεγει ἡ μητηρ αὐτου τοις διακονοι... (In. 2:5)
(Ie) spune mama lui slugilor...

2. *diateza medie* descrie o acțiune executată de subiect asupra sa însuși sau pentru sine, de care beneficiază subiectul. De cele mai multe ori această diateză comunică un sens reflexiv, dar nu întotdeauna. Uneori ea poate avea un sens activ, cu o precizare de nuanță, și anume că acțiunea este rezultatul unei decizii sau implicării personale exprese:

ἄνδρες Νινευιται ἀναστησονται ἐν τῆς κρισει μετα τῆς γενεας ταυτης...
Bărbații niniveni se vor ridica la judecată (în judecată) față de neamul acesta (Mt. 12:41).

3. *diateza pasivă* exprimă o acțiune executată asupra subiectului de către altcineva:

οἱ Ἱεροσολυμιται... ἐβαπτίζοντο ὑπ' αὐτου ἐν τῷ Ἰορδανῆ ποταμῷ.
cei din Ierusalim... erau botezați, de către el (Ioan), în râul Iordan. (Mc. 1:5)

Modul verbului dă informații asupra relației dintre subiect și acțiunea predicatului. În greacă se observă șase moduri: trei ale acțiunii reale („de prim-plan” – modul indicativ; „de fond” – modul participiu; „de referință” – modul infinitiv) și trei moduri ale acțiunii posibile („sugerate” – modul subjonctiv; „poruncite” – modul imperativ; sau „dorite” – modul optativ). Modul gerunziu din limba română se regăsește în sensurile modului participiu din greacă, iar sensurile

modului supin (direcția, intenția, ocupația) sunt incluse în cele ale modului infinitiv.

Timpul unui verb are, în limba greacă, două valori: la un timp dat verbul dă informații despre perioada și durata unei acțiuni (informație temporală), dar și informații despre calitatea sau tipul acțiunii (informație de aspect): acțiune continuă, liniară, repetată, sau punctuală (instantanee). Principalele aspecte comunicate de verbe sunt aspectele de tip perfect (acțiune încheiată, realizată în trecut), imperfect (acțiune neîncheiată) și static (acțiune continuă, neprecizată, nedeterminată). Timpurile cu aspect linear predominant (continuu, imperfect) sunt imperfectul, prezentul și viitorul perifrastic. Timpurile cu aspect predominant momentan, punctiform (perfect, nedeterminat), sunt aoristul și viitorul. Timpul perfect, mai-mult-ca-perfect, și viitorul perfect comunică un aspect mixt momentan-continuu (perfect-static).

perioada acțiunii	felul acțiunii	detalii
viitor	punctiformă	acțiune momentană, nedefinită
viitor perifrastic	liniară	continuu sau intermitentă
viitor perfect	mixtă	acțiune viitoare, efecte de durată
prezent	liniară	continuu sau intermitentă
trecut: * imperfect	liniară	continuu sau intermitentă
* aorist	punctiformă	momentană, nedefinită
* perfect	mixtă	o acțiune încheiată, cu efecte până în prezent
* m.m.pf.	mixtă	o acțiune încheiată, cu efecte în trecut, chiar până în prezent

Mai întâi vor fi studiate timpurile modului indicativ – cel mai bogat în nuanțe și tipuri de acțiuni. Prezentul, viitorul, imperfectul și aoristul, la modul indicativ și la diateza activă, în mod special sunt legate prin terminații asemănătoare și variații ușor de urmărit.⁶

⁶ În linii mari, acest curs urmează abordarea pedagogică folosită de Wm. G. Morrice, *The Durham New Testament Greek Course. A Three Month Introduction*,

Timpul prezent (acțiunea continuă).

Un verb la timpul prezent, diateza activă, modul indicativ, descrie o acțiune reală exercitată de subiect fie în mod continuu, fie intermitent. Verbele regulate urmează exemplul dat de λέγω - a zice, a spune (paradigma morfologică: ω - εις - ει).⁷

eu zic	- legw	noi zicem	- legomen
tu zici	- legeiv	voi ziceți	- legete
el zice	- legei	ei zic	- λεγουσι(v)

Verbul are o rădăcină de prezent, care se obține prin eliminarea terminației ω (λεγ- pentru λέγω), iar terminațiile celelalte indică *persoana și numărul*:

Carlisle, UK: Paternoster Press, 1993 și I. Macnair, *Discovering New Testament Greek. A user-friendly language course*, London: Marshall Pickering, 1993. Unele din prezentările analitice prelucrează date din B. Richardson; J. Koacs, *Gramatica limbii grecești a Noului Testament*, Institutul Teologic Baptist București, București: PlusArt, 1997, J.H. Moulton, *An Introduction to the Study of the New Testament Greek.*, H.G. Meecham (rev., ed), London: The Epworth Press, 1955 (1930), H.P.V. Nunn, *The Elements of New Testament Greek. A Method of Studying the Greek New Testament with Exercises*, Cambridge: Cambridge University Press, 1955 (1913), și idem, *A Short Syntax of New Testament Greek*, Cambridge: Cambridge University Press, 1956, plus alte surse, vezi bibliografia.

⁷ Inițial, terminațiile originale ale verbelor în ω, la prezent indicativ, erau aceleași cu cele folosite în conjugarea în μι: -μι, -σι, τι, -μεν, -τε, ντι. Folosirea vocalelor tematice a condus la formele noi de tipul λωμι, λυεσι, λυετι, κτλ., care în perioada clasică s-au modificat în formele cunoscute: λω, λυεις, λυει, κτλ.

Verbele în - μι au terminații ușor diferite de cele în - ω și nu folosesc vocale de legătură. La prezent, εἶμι se comportă ca și cum ar avea rădăcina ἐσ.

ἐγὼ εἶμι	- eu sunt	ἡμεῖς ἐσμεν	- noi suntem
σὺ εἶ(ἐσσι)	- tu ești	ὕμεις ἐστε	- voi sunteți
αὐτός ἐστι(ν)	- el este	αὐτοὶ εἶσι(ν)	- ei sunt

Dintre celelalte verbe în - μι care apar destul de frecvent în NT se pot aminti δίδωμι (eu dau), ἵστημι (eu stau în picioare), ἵημι (eu trimit) și τιθημι (eu pun). ἵημι apare doar în verbe compuse, ἄφιημι (eu trimit, iert), συνιημι (eu pricep).

Negațiile οὐ și μη

Limba greacă folosește două tipuri de negații, οὐ și μη. Οὐ reprezintă o negație mai puternică decât μη, și este folosită aproape întotdeauna cu modul indicativ, ea neagă o acțiune reală din prim planul comunicării. Când negația οὐ este folosită în întrebări, răspunsul anticipat (sugerat) este unul afirmativ.

persoana a treia singular sau plural ale verbelor, ajunge să fie folosit constant, indiferent ce cuvinte urmează. În cazul lui ν plasat la începutul terminațiilor propriuzise, acesta cade, după regulile de contracție cunoscute, iar vocala precedentă își schimbă lungimea ca să se compenseze pierderea lui ν.

ἐγὼ οὐ λέγω καὶ οὐ βαλλῶ τὸ βιβλίον
- eu nu vorbesc și nu arunc cartea

οὐχὶ δώδεκα ὥραι εἰσὶν τῆς ἡμέρας;
- nu sunt 12 ore în zi? (In. 11:9).

οὐκ εἰμι ἐλευθερός– οὐκ εἰμι ἀποστολός– οὐχὶ Ἰησοῦν τὸν
κύριον ἡμῶν ἑώρακα– οὐ τὸ ἔργον μου ἔστε ἐν κυρίῳ–
Nu sunt eu liber? Nu sunt eu apostol? Nu l-am văzut eu pe Isus,
Domnul nostru? Nu sunteți voi lucrarea mea în Domnul? (1 Cor. 9:1)

Μη este o negație a acțiunii posibile, sugerate, sau a unei acțiuni din
planul secundar al comunicării, o interdicție. Ea este folosită des cu
verbele în modurile subjonctiv, imperativ, optativ, infinitiv și
participiu (arareori se folosește cu modul indicativ). Când μη este
folosită în întrebări, răspunsul anticipat este negativ:
μη φοβου, Μαριαμ - nu te teme, Maria! (impv. Lc. 1:30).

μη κληθητε ῥάββι - să nu vă numiți „rabi”! (subj., Mt. 23:8)

μη δυναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρος αὐτου δευτερον
εἰσελθειν καὶ γηννεθηναι– (In. 3:4).
[doar] nu poate în pântecelul maicii sale a doua oară a intra și a se
naște?

μη Παυλος ἐσταυροθη ὑπερ ὑμων...
[doar] nu Pavel a fost răstignit pentru voi?... (1Cor. 9:5).

Iată câtea exemple în care apar ambele negații:

μη ἀγαπατε τὸν κοσμον μηδε τα ἐν τῷ κοσμῷ. ἐὰν τις
ἀγαπατον κοσμον οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρος ἐν αὐτῷ
Nu iubiți lumea, nici cele din lume! Dacă iubește cineva lumea nu este
dragostea Tatălui în el (1 In. 2:15).

οὐ γὰρ ἔστιν κρυπτον ἔαν μὴ ἵνα φανερωθῆ
 căci nu este [cea] ascuns, [care] să nu fie descoperit... (Mc. 4:22).

μὴ κλαίετε, οὐ γὰρ ἄπεθανεν
 nu plângeți, căci nu a murit... (Lc. 8:52)

εἰ οὐ ποίω τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς μου, μὴ πιστεύετε μοι
 dacă nu fac lucrările tatălui meu, să nu mă credeți... (In. 10:37)

Uneori οὐ și μὴ apar împreună, ca negație dublă οὐ μὴ, o expresie folosită cu timpul viitor modul indicativ sau cu aoristul subjonctiv. Formula οὐ μὴ este negația cea mai puternică și se traduce „cu nici un chip”, „nicidecum”:

οἴνων καὶ σικερα οὐ μὴ πιῆ - *vin* și băutură să nu bea nicidecum...
 (subj. πινω - beau, Lc 1:15)

οὐ μὴ εἰσελθετε εἰς τὴν βασιλειαν τῶν οὐρανῶν...
 cu nici un chip nu veți intra în împărăția cerurilor... (Mt. 5:20).

καὶ μὴ κρινετε, καὶ οὐ μὴ κριθητε
 și nu judecați, și cu nici un chip nu veți fi judecați... (Lc. 6:37)

οὐ μὴ σε ἄνω οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλιπῶ
 cu nici un chip n-am să te las, nicidecum nu te voi părăsi (Er. 13 :5)

În reme ce negația μὴ are formă invariabilă, negația οὐ poate apărea sub trei forme:

1) οὐ - în fața cuvintelor care încep cu o consoană,

2) οὐκ - înaintea cuvintelor care încep cu vocală și au spirit lin,
 ἄρτους οὐκ ἔχετε - pâini nu aveți. (cf. Mt. 8:17)

3) οὐχ sau οὐχι - înaintea cuvintelor care încep cu vocală cu spirit aspru.

ἐγὼ γὰρ οὐχ εὕρισκω ἐν αὐτῷ αἴτιον (In. 9:6)
eu însă nu găsesc în El (nici o) vină.

Exerciții:

1. Conjugați βλέπω, σωζω, ἀποστελλω, βαπτίζω, φευγω la prezent indicativ, diateza activă.

2. Traduceți în limba română și analizați următoarele verbe:

ἀποστελλομεν	-	εὕρισκεις	-
σωζουσι	-	διδασκει	-
μενω	-	ἀμαρτανετε	-
ἔσθιομεν	-	κρινω	-

3. Traduceți în limba greacă:

1) Ei învață (predau)	7) El vindecă
2) Voi nu botezați	8) Eu nu păcătuiesc
3) El rămâne	9) Tu nu judeci
4) Noi predicăm	10) Ei conduc
5) Voi nu descoperiți	11) Noi nu mântuim
6) Ei nu mănâncă	12) El trimite

4. Traduceți următoarele propoziții în limba română:

- οἱ ἀποστολοι πιστευουσι τον λογον του Μεσσιου.
- οἱ ἄνθρωποι φερουσι δωρα τῷ ἱερῷ.
- οἱ ἀδελφοι λαμβανουσι τους λογους του κυριου.
- Πετρος κηρυσσει το εὐαγγελιον του θεου.
- ἀκουομεν τον λογον του κυριου Ἰησου.
- ἡ ὁδος του κοσμου ἔστι θανατος.
- ὁ σπειρων τον λογον σπειρει (Mc. 4:14)
- ἀγαπητοι, οὐκ ἔντολην καινην γραφω ὑμιν ἀλλ' ἔντολην παλαιαν (1 In.1:7)

5. Traduceți în limba greacă următoarele propoziții:

1. Domnul aduce daruri oamenilor din lume.
2. Frații rămân în casa Domnului.
3. Evanghelia este darul lui Dumnezeu.
4. Mulțimile judecă pe oameni în [ἐν + dat.] casă.
5. Isus vestește fraților evanghelia lui Dumnezeu.
6. Noi vedem templul lui Dumnezeu.
7. Apostolii botează oamenii credincioși.

SUBSTANTIVELE DE DECLINAREA a 1a

Gen 1:1, **ἐν ἀρχῇ** ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ **τὴν γῆν**.
la început a făcut Dumnezeu cerurile și pământul.

Așa cum se poate vedea, primul verset din Geneza ne furnizează și două substantive feminine, ἡ ἀρχῇ, începutul, și ἡ γῆ, pământul. Ambele fac parte din declinarea 1a care cuprinde cu precădere substantive feminine, cu tema ἴν - ἦ (α̅ contras) și ἴν - α̅, dar și un număr de substantive masculine, ἴν - ἦς și ἴ - α̅ς. Terminațiile substantivelor sunt caracterizate de vocalele ἦ și α̅, precum și de variantele α̅ι, ἦ, α̅. Cele feminine pot fi clasificate în trei subcategorii: ἴν 1- ἦ, ἴν 1- α̅ (α̅ pur), 1- α̅ (α̅ impur):

Declinarea 1a și subcategoriile ei

a) **subcategoria contrasă 1- ἦ** cuprinde substantivele feminine care la nominativ se termină în - ἦ. Sunetul dominant al terminațiilor la singular este ἦ iar la plural este α̅. Observați relația între terminații și articolul feminin ἡ:

Nom.	ἡ	ἀρχῇ	αἶ	ἀρχαἶ
Ac.	τῆν	ἀρχῆν	τας	ἀρχας
Gen.	τῆς	ἀρχῆς	των	ἀρχων
Dat.	τῇ	ἀρχῇ	ταῖς	ἀρχαῖς
Voc.	---	ἀρχῆ	---	ἀρχαἶ

Sunetele caracteristice subcategoriei ἴν 1- ἦ sunt:

Nom.	- ἦ	- αἶ
Ac.	- ν	- ας
Gen.	- ς	- ων
Dat.	- ῆ	- αῖς
Voc.	- ἦ	- αἶ

b) **subcategoria 1- α pur** cuprinde substantive care se termină în α precedat de ε, ι, ρ. Toate terminațiile, la singular și plural, sunt dominate de sunetul α.

Nom.	ἡ	βασιλεια	αἱ	βασιλειαί
Ac.	την	βασιλειαν	τας	βασιλειας
Gen.	της	βασιλειας	των	βασιλειων
Dat.	τη	βασιλειᾳ	ταις	βασιλειαῖς
Voc.	---	βασιλεια	---	βασιλειαί

Nom.	- α	- αι
Ac.	- αν	- ας
Gen.	- ας	- ων
Dat.	- α	- αῖς
Voc.	- α	- αι

c) **subcategoria 1- α impur** cuprinde substantive care se termină în α precedat de λλ, σ, ζ, ξ, ψ. Ele au caracteristici mixte: la gen. și dat. singular folosesc terminații în - η, iar la nom., ac., voc. - singular și toate cazurile la plural, au terminații în - α. De exemplu, ἡ γλωσσα (limbă, attic: γλωττη) și ἡ δοξα (glorie, slavă), ἡ θαλασσα (mare, attic: θαλαττα).

Nom.	ἡ	γλωσσα	αἱ	γλωσσαι
Ac.	την	γλωσσαν	τας	γλωσσας
Gen.	της	γλωσσης	των	γλωσσων
Dat.	τη	γλωσση	ταις	γλωσσαις
Voc.	---	γλωσσα	---	γλωσσαι

Nom.	ἡ	δοξα	αἱ	δοξαι
Ac.	την	δοξαν	τας	δοξας
Gen.	της	δοξης	των	δοξων

Dat.	τη	δοξη	ταις	δοξαις
Voc.	---	δοξα	---	δοξαι

d) **exceptiile masculine în -ης și -ας**. Ele folosesc terminațiile substantivelor feminine în - η și - α, cu o deosebire: la genitiv singular se termină în -ου. În general, aceste substantive desemnează calități sau ocupații masculine: κριτης - judecător, ληστης - tâlhar, κλεπτης - hoț, μαθητης - ucenic, προφητης - profet, στρατιωτης - soldat, νεανιας - tânăr, nume de persoane sau funcții, ὁ Μεσσιας - Mesia (Hristosul), ὁ Ἰωαννης - Ioan:

Nom.	ὁ	νεανιας	οἱ	νεανιαι
Ac.	τον	νεανιαν	τους	νεανιας
Gen.	του	νεανιουτων	νεανιων	
Dat.	τω	νεανια	τοις	νεανιαις
Voc.	---	νεανια	---	νεανιαι

Nom.	ὁ	μαθητηςοἱ	μαθηται	
Ac.	τον	μαθητην	τους μαθητας	
Gen.	του	μαθητου	των μαθητων	
Dat.	τω	μαθητη	τοις μαθηταις	
Voc.	---	μαθητα	---	μαθηται

Exerciții

Vocabular:

ἀγαπη, ἡ - dragoste,	ἀληθεια, ἡ - adevăr,
ἁμαρτια, ἡ - păcat,	ἀρχη, ἡ - început,
βασιλεια, ἡ - împărăție,	γλωσσα, ἡ - limbă,
διδαχη, ἡ - învățătură	δοξα, ἡ - glorie, slavă,
εἰρηνη, ἡ - pace,	ἐκκλησια, ἡ - biserică, adunare,
ἐξουσια, ἡ - putere,	ζωη, ἡ - viață,

ἡμερα, ἡ – zi,	καρδια, ἡ - inimă,
κλεπτης, ὁ - hoț,	ληστης, ὁ - tâlhar,
μαθητης, ὁ – ucenic,	Μεσσιας, ὁ – Mesia, Unsul,
νεανιας, ὁ – tânăr,	προφητης, ὁ - profet.
στρατιωτης, ὁ - soldat	ἔργον, το – lucru,

1. Traduceți în limba română, și analizați substantivele de decl. 2a:

- 1) ὁ Μεσσιας κηρυσσει την ἀληθειαν.
- 2) ὁ μαθητης βλέπει τον νεανιαν.
- 3) γινωσκομεν την ἔξουσιαν και την δοξαν της βασιλειας.
- 4) ἡ γλωσσα ἀμαρτανει.
- 5) βαπτίζω τους μαθητας.
- 6) οἱ κλεπται οὐχ εὕρισκουσιν εἰρηνην.
- 7) οὐ κρίνετε τας καρδιας των μαθητων.
- 8) λεγει αὐτῷ ὁ Ἰησους, ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδος και ἡ ἀληθεια και ἡ ζωη.
- 9) και οἱ γραμματεις των Φαρισαιων,... ἔλεγον τοις μαθηταις αὐτου, ὅτι μετα των τελωντων και των ἀμαρτωλων ἐσθιει.

2. Traduceți în limba greacă:

- 1) Mesia îl mântuieste pe tâlhar, dar judecătorul îl judecă.

- 2) Tânărul predă învățătura bisericii lui Hristos iar Ioan, apostolul, ascultă.
- 4) Surorile ascultă evanghelia Căii lui Dumnezeu, și caută pe frații apostolilor.
- 5) Dragostea, adevărul și pacea sunt începutul împărăției.
- 6) Profeții îl vestesc pe Mesia și în inimile soldaților este pace.

3. Stabiliți acordul gramatical (declinare, conjugare), în următoarele propoziții:

Apostolii aduc darurile copiilor fraților, căci dragostea este de la
 ἀποστολοι φερω δωρον τεκνον ἀδελφοι γαρ ἀγαπη εἰμι ἐκ

Dumnezeu.
 θεος.

Ucenicii predică cuvântul lui Dumnezeu păcătoșilor și ei aud
 μαθητης κηρυσσω λογος θεος ἀμαρτολος και αυτοι ακουω

învățătura păcii.
 διδαχη ειρηνη.

Oamenii au autoritatea lui Dumnezeu și spun gloria evangheliei.
 ανθρωπος έχω εξουσια θεος και λεγω δοξα ευαγγελιον.

Judecătorul judecă hoții dar tâlharii ascund pietrele.
 κριτης κρινω κλεπτης ἀλλα ληστης κρυπτω λιθος.

Frații apostolului predică evanghelia și botează pe surorile Domnului.
 αδελφος αποστολος κηρυσσω ευαγγελιον και βαπτιζω αδελφη κυριος.

Profetul spune adevărul tinerilor și oamenii Împărăției lui Dumnezeu
προφητης λεγω ἀληθεια νεανιας και ανθρωπος βασιλεια θεος

nu ascultă vocea lui.

οὐ ἀκουω φωνη αὐτος.

ADJECTIVELE (DECLINAREA 1A ȘI 2A), ADVERBELE

Adjectivele

Adjectivele se acordă în gen, caz și număr cu substantivul determinat. În limba greacă ele se împart ca și substantivele în trei grupe, corespunzând celor trei declinări, feminină (decl. 1a), masculină – neutră (a 2a), și mixtă (a 3a).

Adjectivele de declinarea 1 și 2

	M.	F.	N.
Nom.	καινος (nou)	καινη (nouă)	καινον (nou)
Ac.	καινον	καινην	καινον
Gen.	καινου	καινης	καινου
Dat.	καινω	καινη	καινω
Voc.	καινε	καινη	καινον
Nom.	καινοι	καιναι	καινα
Ac.	καινους	καινας	καινα
Gen.	καινων	καινων	καινων
Dat.	καινοις	καιναις	καινοις
Voc.	Καινοι	καιναι	καινα

Adjectivele care la nominativ au rădăcina terminată în α precedat de ε, ι, ρ au terminațiile în α pur:

Nom.	μικρος (mic)	μικρα (mică)	μικρον (mic)
Ac.	μικρον	μικραν	μικρον
Gen.	μικρου	μικρας	μικρου
Dat.	μικρω	μικρα	μικρω
Voc.	μικρε	μικρα	μικρον

Nom.	μικροί	μικράι	μικρά
Ac.	μικρούς	μικράς	μικρά
Gen.	μικρών	μικρών	μικρών
Dat.	μικροίς	μικραίς	μικροίς
Voc.	μικροί	μικράι	μικρά

Unele adjective au numai terminații de declinarea a 2a, nu numai la masculin și neutru, dar și la feminin. Astfel de excepții sunt: ἄδυνατος, - ον (imposibil,-ă) și ἄπιστος, - ον (ne-credincios,-oasă). Ele sunt date în această formă în dicționare, în timp ce adjectivele care utilizează atât terminații de declinarea 1a cât și cele de declinarea 2a, apar în formele studiate, adică de tipul μικρός, - α,- ον, sau ἔσχατος, - η, - ον.

Utilizarea adjectivelor

Folosirea adjectivelor cu articolul hotărât

1) *Adjectivul atributiv*. Când un adjectiv cu articol hotărât, ex. ὁ μικρός, este urmat de un substantiv nearticulat, ex. ἄνθρωπος, ἄδελφος, λίθος, ἀρχή, βασιλεία, κτλ, adjectivul determină substantivul și are rol de atribut. La fel se întâmplă când un substantiv articulat stă înaintea unui adjectiv articulat, sau când un substantiv nearticulat stă înaintea unui adjectiv articulat:

ὁ ἀγαθὸς ἀδελφὸς = bunul frate (sau „fratele care este bun”)

ὁ ἀδελφὸς ὁ ἀγαθὸς = fratele cel bun

ἀδελφὸς ὁ ἀγαθὸς = un frate bun (sau „un frate, anume cel bun”)

2) *Adjectivul substantival*. Când un adjectiv este articulat și apare singur, adică nu este însoțit de un substantiv, poate avea sensul unui substantiv.

ὁ μικρος = omul mic; ἡ μικρα = femeia mică; το μικρον = [obiectul] mic.

Folosirea adjectivului nearticulat

1) *Adjectivul predicativ*. Când un substantiv articulat, cum ar fi ὁ ἀδελφος, se află lângă un adjectiv nearticulat, de exemplu, ὁ ἀγαθος, prezența verbului copulativ „a fi” este subînțeleasă (verbul „a fi” este eliptic), iar expresia se traduce ca o propoziție:

ὁ ἀδελφος ἀγαθος	= fratele [este] bun
ἀγαθος ὁ ἀδελφος	= bun [este] fratele

2) *Construcții nehotărâte*. În cazul când nici substantivul, nici adjectivul nu este articulat, contextul va determina ce sens are construcția respectivă:

(1) sens de adjectiv atributiv

πιστος ἀποστολος λεγει την ἀληθειαν
un apostol credincios spune adevărul

(2) sens de predicat adjectival

πιστος ἀποστολος
un apostol este credincios.

Adverbele

Adverbul este partea de vorbire care determină un verb, un adjectiv sau un alt adverb. În dialectul koine, adverbul este, ca și în limba română, o parte de vorbire neflexibilă. De obicei adverbul se formează din adjective prin schimbarea terminației ων, de la genitiv plural, cu ως.

καλος, la gen. pl. καλων, adverbul καλως - bine
 δικαιος, la gen. pl. δικαιων, adverbul δικαιως - drept
 εσχατος, la gen. pl. εσχατων, adverbul εσχατως - la sfârșit

Exerciții

Vocabular:

ἀγαθος, -η, -ον, - bun,-ă	ἀγαπητος, -η -ον, - iubit,-ă
ἅγιος, -α, -ον - sfânt,-ă,	ἄλλος,-α,-ον - alt,-ă (de același tip),
ἄλλα - dar, ci,	ἄξιος,-α,-ον - vrednic,-ă,
γὰρ - căci, pentru că,	γῆ, ἡ – pământ,
δέ - dar, deci, însă,	δικαιος,-α,-ον - drept,cinstit
δολιος,-α,-ον - înșelător, -e,	ἔκει - acolo,
ἕτερος,-α,-ον - alt (de alt fel),	ἐτοιμος, -η, -ον - gata, pregătit,
ἔσχατος, -η, -ον - ultim,	καθως - după cum, așa cum, la fel cum
πως - cum, τι - ce, de ce	καινος, -η, -ον - nou,
κακος,-η,-ον - rău, rea,	καλος,-η,-ον - frumos, bun,
καλως - bine,	μακαριος,-α,-ον - fericit,
μικρος, - α, -ον - mic,	μονος, - η, -ον - singur,
νυν - acum,	ὅμοιος, -α, -ον - asemănător, la fel,
ὅπου - încât, unde,	ὅτε - când,
οὕτως - astfel, așa,	πιστος, -η, -ον - credincios
πνευματικος,-η,-ον - spiritual,	πρωτος, -η, -ον - primul,
ταχεως - repede.	εὐλεγομηνος, -η, -ον - binecuvântat,-ă

1. Traduceți în limba română:

1. ὅτε ὁ Μεσσίας κηρυσσει, ἀκουομεν τον μακαριον λογον του θεου.

2. νυν οἱ ἀποστολοι βαπτιζουσι τους μαθητας τους καινους.

3. ὁ ἀγαθος προφητης οὐκ ἔχει οἶκον καλον.

4. ὅπου ἔστιν ἡ γυνη του ἀγαπητου ἀνθρωπου του Θεου;

5. ὁ ἀγαθος ἀνθρωπος ἐκ του ἀγαθου θησαυρου ἐκβαλλει ἀγαθα, και ὁ πονηρος ἀνθρωπος ἐκ του πονηρου θησαυρου ἐκβαλλει πονηρα. Mt. 12:35.

6. περι καλου ἔργου οὐ λιθαζομεν σε ἀλλα περι βλασφημιας...
In. 10:33

7. πιστος ὁ λογος εἰ τις ἐπισκοπης ὀρεγεται καλου ἔργου ἐπιθυμει. 1 Tim. 3:1.

2. Traduceți în limba greacă:

1. Profetul spune bine adevărul oamenilor credincioși.

2. Astfel, femeile neprihănite doresc pacea fiilor lui Dumnezeu.

3. Acum avem o lege nouă, legea dragostei, dar tinerii doresc căile vechi.

4. Ucenicii de la sfârșit vor fi oameni credincioși și binecuvântați.

5. O, domn al noului cer, acum vine repede împărăția ta fericită!

6. Frați preaiubiți, voi sunteți oameni spirituali, cum, deci, nu sunteți vrednici să judecați lucrurile mici?

TIMPUL VIITOR (ACȚIUNE NEDETERMINATĂ)

Mt. 3:11, ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετανοίας
 αὐτός ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ
 Eu vă botez cu apă, spre pocăință, el vă a boteza cu
 Duhul sfânt și cu foc.

Descriere și reguli

Timpul viitor descrie fie o acțiune punctuală, nedeterminată, fie una continuă, ori intermitentă, și apare în Noul Testament mai mult la modul indicativ, puțin la subjonctiv sau imperativ, și niciodată la modul optativ. Formarea viitorului la modul indicativ, diateza activă, este legată de prezentul indicativ, diateza activă. La diateza activă viitorul se formează pornind de la rădăcina de prezent a verbului, urmată de consoana σ - care este și marcă a viitorului, și apoi de terminațiile prezentului:

rădăcina prezent + σ + terminații prezent

De exemplu, în cazul paradigmei λύω conjugarea arată astfel:

λύσω - voi dezlega λύσεις - vei dezlega λύσει - a dezlega	λύσομεν - vom dezlega λύσετε - veți dezlega λύσουσι - vor dezlega

Unul din caracteristicile timpului viitor, și, cum se va vedea, și ale timpului aorist, este modificarea consoanei din rădăcină prin compunere cu σ . Litera σ induce o anumită instabilitate fonetică în sensul că interacționează ușor cu alte consoane sau vocale și le modifică formând consoane compuse sau diftongi de contracție.

- 1) $\pi, \beta, \varphi + \sigma = \psi$ Ex.: βλέπω devine βλέψω (văd)
 γραφω devine γραψω (scriu)

- 2) $\kappa, \gamma, \chi + \sigma = \xi$ Ex. $\delta\iota\omega\kappa\omega$ devine $\delta\iota\omega\xi\omega$ (urmăresc)
 $\acute{\alpha}\rho\chi\omega$ devine $\acute{\alpha}\rho\xi\omega$ (conduc)
 $\acute{\epsilon}\chi\omega$ devine $\acute{\epsilon}\xi\omega$ (am; alternativ,
 poate avea forma $\sigma\chi\eta\sigma\omega$, $\sigma\chi-$)
 $\kappa\rho\alpha\zeta\omega$ devine $\kappa\rho\alpha\xi\omega$ (strig,
 răd. $\kappa\rho\alpha\gamma-$). $\kappa\eta\rho\upsilon\sigma\sigma\omega$ devine
 $\kappa\eta\rho\upsilon\xi\omega$ (predic, răd. $\kappa\eta\rho\upsilon\kappa-$).

Deși se poate crede că $\lambda\epsilon\gamma\omega$ a folosi la viitor rădăcina $\lambda\epsilon\gamma-$, verbul este, de fapt, un verb neregulat și la viitor are forma $\acute{\epsilon}\rho\omega$. Consoana dublă $\sigma\sigma$ (reprezentând grupul $\tau\tau$ din limba greacă clasică), prezentă în verbe cum sunt $\kappa\eta\rho\upsilon\sigma\sigma\omega$ (a proclama), $\phi\upsilon\lambda\alpha\sigma\sigma\omega$, (a păzi), $\phi\rho\alpha\sigma\sigma\omega$ (a bloca, a închide; diferit de $\phi\rho\alpha\zeta\omega$ – a explica, a defini ceva), $\tau\alpha\sigma\sigma\omega$ (a se subordona), $\phi\rho\iota\sigma\sigma\omega$ (a se teme, a se cutremura), indică existența unei rădăcini terminate în guturală ($\kappa\eta\rho\upsilon\kappa-$, $\phi\upsilon\lambda\alpha\kappa-$, $\phi\rho\alpha\gamma-$, $\tau\alpha\gamma-$, $\phi\rho\iota\kappa-$).

- 3) $\tau, \delta, \theta + \sigma = \sigma$ Ex. $\pi\epsilon\iota\theta\omega$ devine $\pi\epsilon\iota\sigma\omega$ (conving)
 $\psi\epsilon\upsilon\delta\omega$ devine $\psi\epsilon\upsilon\sigma\omega$ (mint)
 $\kappa\alpha\theta\epsilon\upsilon\delta\omega$ devine $\kappa\alpha\theta\epsilon\upsilon\delta\eta\sigma\omega$
 (a dormi, în sensul morții).
- 4) $\zeta, \xi, \psi + \sigma = \sigma$ Ex. $\delta\omicron\xi\alpha\zeta\omega$ - $\delta\omicron\xi\alpha\sigma\omega$ (slăvesc)
 $\kappa\alpha\theta\alpha\rho\iota\zeta\omega$ - $\kappa\alpha\theta\alpha\rho\iota\sigma\omega$ (curăț)
 $\theta\alpha\upsilon\mu\alpha\zeta\omega$ - $\theta\alpha\upsilon\mu\alpha\sigma\omega$ (mă mir)
 $\sigma\omega\zeta\omega$ - $\sigma\omega\sigma\omega$ (salvez)
 $\beta\alpha\pi\tau\iota\zeta\omega$ - $\beta\alpha\pi\tau\iota\sigma\omega$ (botez)

(Notați: $\sigma\omega\zeta\omega$ are rădăcina $\sigma\omega\delta-$ iar $\beta\alpha\pi\tau\iota\zeta\omega$ are $\beta\alpha\pi\tau\iota\delta-$. Uneori pot avea loc și contractii, exemplu: $\gamma\upsilon\omega\rho\iota\zeta\omega$ devine $\gamma\upsilon\omega\rho\iota\omega$, voi cunoaște, asemănător cu comportamentul verbelor cu rădăcină în lichide).

5) λ, μ, ν, ρ + σ = λ, μ, ν, ρ - dar vocala din terminații se lungeste și primește accent circumflex. Pentru μνω, a rămâne, avem μνω, etc.:

μνω	- μνω,	μνομεν	- μνουμεν,
μνεις	- μνεις,	μνετε	- μνειτε,
μνει	- μνει,	μνουσι	- μνουσι.

Observați folosirea viitorului lui μνω în Ioan 15:10.

ἐαν τας ἐντολας μου τηρησητε, μνειτε ἐν τη ἀγαπη μου...
dacă păziți poruncile mele, veți rămâne în dragostea mea...

La fel se conjugă și κρινω - judec, κλινω – înclin, îndoii, φερω - aduc, etc. Rădăcinile terminate în lichide duble păstrează la viitor doar o singură literă: ἀποστελλω (trimit) devine ἀποστελω, βαλλω – βαλω. În ce privește verbele de contracție, cele cu rădăcină în – εω (ex. αἰτεω – cer) au o particularitate: vocala ε se va lungi în η înainte de σ, cu excepția verbelor καλεω – chem, ἐπαινεω - laud, și τελεω - sfârșesc, desăvârșesc. Exemplu: αἰτεω – αἰτησω. Excepții: καλεω – καλεσω, (chem), etc.

Câteva verbe sunt neregulate și folosesc forme mai puțin obișnuite la viitor. De exemplu, verbul θελω este neregulat și are la viitor forma: θελησω (în loc de θελω). Verbul λεγω ia forma ἔρω (ἔρω, ἔρεις, ἔρει, ἔρουμεν, ἔρειτε, ἔρουσιν). Verbul ἔρχομαι, a merge, a veni, ia forma ἔλευσεμαι, ἔλευση, ἔλευσεται, ἔλευσομεθα, ἔλευσεσθε, ἔλευσενται.

În ce privește verbul εἶμι, acesta are la viitor terminațiile diatezei medii-pasive (mai precis terminațiile primare la diateza medie – pasivă), dar cu înțeles activ. Forma generală este ἐ (răd. εἶμι) + σ + term. medii-pasive principale:

ἔσομαι	- voi fi	ἔσομεθα	- vom fi

ἔση (ἔσεσαι)	- vei fi	ἔσεσθε	- veți fi
ἔσται	- a fi	ἔσονται	- vor fi

Terminațiile principale la diateza medie / pasivă sunt:

- μαι,	- μεθα
- σαι,	- σθε
- ται,	- νται.

Exerciții

Vocabular:

ἀπερχομαι - plec,	ἀποκρινομαι - răspund
ἀρχομαι - încep	γινομαι - devin
γραφη, ἡ - scriere, scriptură	δεχομαι - primesc
διδασκαλος, ὁ - învățător,	δουλος, ὁ - rob, sclav,
εἰσερχομαι - intru,	εἰσπορευομαι - merg înăuntru, intru
ἐκπορευομαι - plec,	ἐξερχομαι - ies,
ἑορτη, ἡ - zi de sărbătoare,	ἐπαγγελια, ἡ - promisiune, făgăduință,
ἐρημος, ἡ - pustiu,	ἐρχομαι - vin (a veni),
θαλασσα, ἡ - mare,	καρφος, ὁ - pai,
λαος, ὁ - popor,	παιδιον, το - copilăș,
πορευομαι - călătoresc,	προσευχομαι - rog,
συναγωγη, ἡ - sinagogă,	συνδουλος, ὁ - rob împreună cu cineva,
συνερχομαι - însoțesc,	τροφη, ἡ - mâncare,
ψυχη, ἡ - suflet,	ώρα, ἡ - oră, ceas,
ἀσθενεια, ἡ - slăbiciune,	ἐγειρω - înviu,
ἐμβλεπω - privesc, consider,	ἰσχυρος, - α, -ον - tare, puternic, -ă,
κραζω - strig,	κρυπτω - mă ascund,
μαρτυρια, ἡ - mărturie,	μισθος, ὁ - plată,
μισθοτος, ὁ - un angajat,	οἶνος, ὁ - vin,
παλαιος-α-ον - vechi, -e,	πινω - beau,

προβατον, το - oaie,
 σαββατον, το - sabat,
 σοφια, ἡ - înțelepciune,
 σταυρος, ὁ - cruce,
 φρασσω - închid.
 οὖν - așadar

προσωπον, το - față,
 σκοτια, ἡ - întuneric,
 σπειρω - semăn (agricultură),
 σωτηρια, ἡ - mântuire,
 ὅτι - că, pentru că

1. Traduceți în limba română:

1. ὁ κυριος σωσει τους ἀνθρωπους ἀπο των ἀμαρτιων αὐτων.
2. ἄξει ὁ διδασκαλος τους μαθητας αὐτου εἰς την ὁδον της δικαιοσυνης.
3. Ἰησους Χριστος καταλυσει το ἱερον τουτο.
4. ἐν ταις ἔσχαταις ἡμεραις ὁ κυριος πινει τον καινον οἶνον συν τοις μαθηταις αὐτου.
5. ἐξομεν ἀγαπην και εἰρηνην ἐν τη βασιλεια των οὐρανων.

2. Traduceți în limba greacă:

1. Ucenicii lui Hristos vor fi unde este și Domnul lor.
2. Când Domnul a zice „acum este ora”, morții vor învia și vor vedea gloria Lui.
3. Dumnezeu a trimite pe Fiul Său iubit, dar oamenii nu îl vor primi bine.
4. Apostolii vor boteza pe frații și pe surorile ucenicilor.
5. Oamenii buni vor aduce lucruri bune copiilor lor, când ei vor cere daruri.

3. Analizați folosirea viitorului în următoarele exemple:

λεγω ὑμιν, ἐὰν οὗτοι σιωπησουσιν, οἱ λιθοὶ κραξουσιν
(Lc. 19:40)

ἐγὼ ἐβαπτισα ὑμᾶς ὕδατι, αὐτός δε βαπτισεῖ ὑμᾶς ἐν
πνευματι ἁγίῳ (Mc. 1:8)

ὁ νικῶν ποιησῶ αὐτόν στύλον ἐν τῷ ναφ τοῦ θεοῦ μου... καὶ
γραψῶ ἐπ’ αὐτόν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου (Αποκ. 3:12)

καὶ ὁ θεὸς δοξάσει αὐτόν ἐν αὐτῷ, καὶ εὐθὺς αὐτόν. (In.
13:32b)

ὁ πιστευὼν εἰς ἐμε τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος ποιησεῖ...
καὶ ὁ τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματι μου τοῦτο ποιησῶ...
(In. 14:12-13)

ἐὰν ἀγαπάτε με, τὰς ἐντολάς τὰς ἐμὰς τηρήσετε. κἀγὼ
ἐρωτήσω τὸν πατέρα καὶ ἄλλον παρακλήτονα δώσει ὑμῖν
(In. 14:15)

ὅτι ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσετε (In. 14:19)

τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς ἐν τῇ ἀληθείᾳ παση:
οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ’ ἑαυτοῦ, ἀλλ’ ὅσα ἀκούσει λαλήσει καὶ
τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν (In. 16:13)

ἐν τῷ ὀνόματι μου δαιμονία ἐκβαλουσιν, γλωσσᾶς
λαλήσουσιν καινᾶς (Mc. 16:17b)

πολλοὶ ἐρουσιν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, κυριε, κυριε,.. καὶ
τοτε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἐγνον ὑμᾶς (Mt. 7:22)

αίτειτε και δοθησεται υμιν, ψητειτε και εύρησετε, κρουετε και άνοιγησεται υμιν (Mt. 7:7)

έαν τις άγαπα με τον λογον μου τηρησει και ό πατηρ μου άγαπησει αυτον και προς αυτον έλευσομεθα και μονην παρ' αυτω ποιησομεθα. (Ioan 14:23).

εί γαρ συναπεθανομεν, και συζησομεν: εί υπομενομεν και συμβασιλευσομεν: εί άρνησομεθα, κάκεινος άρνησεται ήμας: (2 Tim. 2:11-13).

λογιζη δε τουτο, ώ άνθρωπε, ό κρινων τους τα τοιαυτα πρασσοντας και ποιων αυτα, ότι συ έκφευξη το κριμα του θεου. (Rom. 2.3).

SUBSTANTIVELE DE DECLINAREA a 3a

Prezentare generală

Substantivele de declinarea a treia folosesc un set generic de terminații, diferit de cele ale declinărilor 1a și 2a. De fapt, acesta se ramifică în numeroase subcazuri (subseturi, subcategorii de substantive, o „junglă” de subcazuri și terminații). Tabelul următor permite o comparație între paradigmele principale ale celor trei declinări:

Declinarea 1a – 2a

Declinarea 3a

	M	F	N	M / F	N
Nom. sg.	ος	-	ον	-	-
Ac. sg.	ον	ην, αν	ον	α sau ν	-
Gen. sg.	ου	ης, ας	ου	ος, ως	ος
Dat. sg.	ι-subscris	ι-subscris	ι-subscris	ι	ι

	M	F	N	M / F	N
Nom. pl.	Οι	αι	α	ες, εις	α
Ac. pl.	νς (ους)	ας	α	ας	α
Gen. pl.	Ων	ων	ων	ων	ων
Dat. pl.	Ις	ις	ις	σi(v)	σi(v)

După unii autori subgrupele distincte ar fi în număr de cinci, pentru alții zece, iar unele gramatici enumeră 60 de categorii diferite de substantive. Se pot observa, în mare, două grupe de substantive, cu patru, respectiv trei categorii (în total șapte).

Grupa 1 este grupa substantivelor cu temă în consoană și include patru categorii : trei de substantive masculine și feminine și una de substantive neutre.

Grupa 2 este grupa substantivelor cu temă vocalică, și cuprinde două categorii de substantive masculine și feminine, și una de substantive neutre.

Substantivele neutre au terminații specifice, după care pot fi recunoscute (ex., το πνευμα - duh, το τέλος - scop), de exemplu:

Gr. 1N	Singular	Plural	Gr.2N	Singular	Plural
Nom	- μα	- ματα	Nom	- ος	- η
Ac	- μα	- ματα	Ac	- ος	- η
Gen	- ματος	- ματων	Gen	- ους	- εων
Dat	- ματι	- μασι	Dat	- ει	- εσι(ν)

Prezentarea declinării a 3a pe grupe

Grupa 1 generală, este categoria substantivelor cu temă în consoană și cuprinde următoarele categorii de substantive:

categoria 1.1: substantive masculine mai ales, dar și feminine și neutre, cu temă în lichide - λ, μ, ν, ρ.

Grupa 1.1.a este grupa în substantivelor cu temă în - μ sau ν, de exemplu, ποιμην, ποιμενος, ό - păstor; μην, μηνος, ό - lună (de calendar); είκων, είκωνος, ή - imagine; ήγεμων, ήγεμονος, ό - lider; κυων, κυνος, ό - câine; κειμων, κειμωνος, ό - iarnă; αϊων, αϊωνος, ό - veac, epocă, perioadă; άμπελων, άμπελωνος, ό - vie (viță de vie: άμπελος, άμπελου, ή); χιτων, χιτωνος, ό - cămașă; άγων, άγωνος, ό - întrecere; πυρ, πυρος, το - foc (la dat. pl. πυρι).

Nom.	ποιμην	ποιμενες
Ac.	ποιμενα	ποιμενας
Gen.	ποιμενος	ποιμενων

Dat.	ποιμενι	ποιμεσι(ν)
Voc.	ποιμηνα	ποιμενες

Grupa 1.1.b cuprinde categoria substantivelor masculine cu *temă în - ντ*, de fapt cu rădăcină terminată în - ον dar legată de terminații prin consoana τ, cum sunt: λεων, λεοντος - leu; ἄρχων, ἄρχωντος - principe, întâi - stățător; ὄ ὀδους, ὀδοντος - dinte.

Nom.	ἄρχων	ἄρχοντες
Ac.	ἄρχοντα	ἄρχοντας
Gen.	ἄρχοντος	ἄρχοντων
Dat.	ἄρχοντι	ἄρχουσι(ν)
Voc.	ἄρχων	ἄρχοντες

Datorită prezenței lui σ dativul plural aduce o serie de modificări:

- π, β, φ interacționează cu σι devenind ψι.
- κ, γ și χ interacționează cu σι devenind ξι.
- τ, δ și θ cad înaintea lui σι.
- ν cade înaintea lui σι, dar ρ rămîne.
- ν urmat de τ, cad înaintea lui σι și sunt compensate de lungirea lui ο în ου (nu ω): ἄρχων, ἄρχοντος la dativ este ἄρχουσι.

Grupa 1.1.c cuprinde substantivele masculine și feminine, cu *temă în - ερ* (la nominativ apare de obicei forma contrasă - ηρ), de exemplu: σωτηρ, σωτερος, ὁ - mântuitor, ἄστηρ, ἄστερος, ὁ - stea, astru (la dativ plural ἄστρασι), πατηρ, πατρος, ὁ - tată; μητηρ, μητρος, ἡ - mamă; θυγατηρ, θυγατρος, ἡ - fiică. Ca exemplu, iată declinarea substantivului ὁ πατηρ.

Nom.	πατηρ	πατερες
Ac.	πατερα	πατερας
Gen.	πατρος	πατερων
Dat.	πατρι	πατρασι
Voc.	πατερ	πατερες

La genitiv și dativ singular, vocala din rădăcină, ε, cade. Ea apare la toate formele de plural cu excepția dativului. La dativ plural apare un α scurt de legătură între temă și terminația σι. Unele substantive în - ηρ se deosebesc de πατηρ, de exemplu άνηρ, άνδρος, ό - bărbat, unde ε apare doar la vocativ sing., άνερ.

Nom.	άνηρ	άνδρες
Ac.	άνδρα	άνδρας
Gen.	άνδρος	άνδρων
Dat.	άνδρι	άνδρασι
Voc.	άνερ	άνδρες

Similar, σωτηρ, σωτηρος, ό - mântuitor, păstrează ηρ la toate cazurile; χειρ, χειρος, ή - mână, are rădăcina χειρ (cu excepția dativului plural, χειρσι), μαρτυς, μαρτυρος, ό - martor, are rădăcina μαρτυρ - cu excepția dativului plural unde ρ dispare în fața lui σι și are forma μαρτυσι.

categoria 1.2: masculine și feminine cu temă în guturală - κ, γ, χ. De ex., σαλπιξ, σαλπιγγος, ή - trompetă; σαρξ, σαρκος, ή - carne; γυνη, γυναικος, ή - femeie, neastă (voc. sing., γυναι); φλοξ, φλογος, ή - flacăra, foc; θριξ, τριχος, ή - (fir de) păr; dativ plural - θριξι. φυλαξ, φυλακος, ή - soldat.

Nom.	φυλαξ	φυλακες
Ac.	φυλακα	φυλακας
Gen.	φυλακος	φυλακων
Dat.	φυλακι	φυλαξι
Voc.	φυλαξ	φυλακες

categoria 1.3: feminine (dar și masculine), terminate în - ις, sau în - υς la nominativ dar cu *temă în - ιδ, sau - ιτ*, adică cu rădăcină în dentale (τ, δ, θ) cum sunt: ἔλπις, ἔλπιδος, ἦ - nădejde; πιστις, πιστεως, ἦ - credință; χαρις, χαριτος, ἦ - har (ac. sing. χαριν ori χαριτα); λαμπα, λαμπαδος, ἦ - lampă; ἔρις, ἔριδος, ἦ - ceartă; παις, παιδος (ἦ sau ὀ) - copilă, sau copil (vocativ singular παι), πους, ποδος, ὀ - picior; sau νυξ, νυκτος, ἦ - noapte, care seamănă cu substantivele din categoria 1.2 φλοξ, θριξ,

Nom	χαρις	ἔλπις	νυξ
Ac.	χαριν	ἔλπιδα	νυκτα
Gen.	χαριτος	ἔλπιδος	νυκτος
Dat.	χαριτι	ἔλπιδι	νυκτι
Voc.	χαρις	ἔλπις	νυξ

Nom.	χαριτες	ἔλπιδες	νυκτες
Ac.	χαριτας	ἔλπιδας	νυκτας
Gen.	χαριτων	ἔλπιδων	νυκτων
Dat.	χαρισι(ν)	ἔλπισι(ν)	νυξι(ν)
Voc.	χαριτες	ἔλπιδες	νυκτες

Cele mai multe substantive din această categorie se declină ca ἔλπις dar atunci când consoana mută din rădăcină este τ, δ, sau θ, și este precedată de o vocală închisă ca ι sau υ, ele se vor termina la acuzativ în - ν

nu în - α. Substantivele monosilabice care se termină în consoane mute ca νύξ, νυκτος, pierd la dativ plural consoana finală și interacționează cu terminația - σι, νυκτ - νύξι.

categoria 1.4: neutre, cu terminații legate de rădăcină prin consoana τ.¹² Aici se includ substantivele neutre cu temă în - μα, cum sunt: πνευμα, πνευματος - duh; γραμμα, γραμματος - literă; ὄνομα, ὀνοματος - nume; θελημα, θεληματος - voință, αίμα, αίματος - sânge; σωμα, σωματος - trup; βαπτισμα, βαπτισματος - botez; στομα, στωματος - gură; σπερμα, σπερματος - sămânță; άμαρτημα, άμαρτηματος - păcat; ὄραμα, ὀραματος - viziune; κριμα, κριματος - judecată; παθημα, παθηματος - suferință; παραπτωμα, παραπτωματος - greșeală; σχισμα, σχισματος - diviziune; ῥημα, ῥηματος - vorbă, etc.

Nom.	πνευμα	πνευματα
Ac.	πνευμα	πνευματα
Gen.	πνευματος	πνευματων
Dat.	πνευματι	πνευμασι
Voc.	πνευμα	πνευματα

Grupa 1.4 include și alte substantive neutre care nu se termină în - μα, dar au terminațiile atașate tot prin consoana τ, cum sunt: τερας, τερατος - minune, φως, φωτος - lumină; ούς, ὠτος - ureche; ύδωρ, ύδατος - apă; άλας, άλατος - sare.

¹² Terminația τ nu este folosită în cuvintele grecești. Dacă rădăcina unui substantiv se termină în ματ, acest τ cade la cazurile gramaticale care nu au nici o terminație: astfel, ὀνοματ devine ὀνομα.

Grupa 2 principală, este grupa substantivelor cu temă în vocală, și include următoarele categorii de substantive:

categoria 2.1 include substantivele feminine, cu terminația la nominativ în - ις sau - σις, și cu temă în vocală (- ι). De ex.: πολις - oraș, cetate; κρισις - judecată; ἄφεσις - iertare; ἀναστασις - înviere; μιμησις imitare (multe din aceste cuvinte denotă un proces sau rezultatul unui proces: înviere, imitare – imitație, iertare, etc.).

Nom.	πολις	πολεις
Ac.	πολιν	πολεας
Gen.	πολεως	πολεων
Dat.	πολει	πολεσι(ν)
Voc.	πολι	πολεις

Se poate observa că vocala din rădăcină este înlocuită cu ε la toate cazurile cu excepția nominativului, acuzativului și vocativului singular. La dativ singular ε se unește cu terminația ι rezultatul fiind diftongul ει. La nominativ și acuzativ plural εις denotă contractia ε - ες și, respectiv contractia ε - ας.

categoria 2.2: masculine (cu anumite excepții), cu temă în - υ, dar cu terminația la nominativ în - υς. Includ nume de lucruri din natură, de animale, de ex. ὕς, ὕος, ὄ - porc, la feminin: ἡ ὕος; σταχυς - bob de grâu; ἰχθυς, ἰχθυος - pește, etc., sau exprimă o funcție: ἱερευς, ἱερεως - preot; γραμματευς, γραμματεως - cărturar, savant; γονευς, γονεως - părinte; βασιλευς, βασιλεως - rege.

Nom.	βασιλευς	βασιλεις

Ac.	βασιλεα	βασιλεις
Gen.	βασιλεωϛ	βασιλεωv
Dat.	βασιλει	βασιλευσι
Voc.	βασιλευ	βασιλεις
Nom.	ἰχθυϛ	ἰχθυεϛ
Ac.	ἰχθυν	ἰχθυαϛ, sau ἰχθυϛ
Gen.	ἰχθυοϛ	ἰχθυωv
Dat.	ἰχθυι ¹³	ἰχθυσι
Voc.	ijcqυ	ijcqυev

categoria 2.3: neutre, cu terminația la nominativ în - οϛ (*temă în - εϛ*), de exemplu: κερδοϛ - câștig; ὄροϛ - munte; σκοτοϛ - întuneric; πληθοϛ - mulțime; τελοϛ - scop; ἔτοϛ - an; γενοϛ - neam, generație (a nu se confunda cu substantivele masculine de declinarea a 2a, în - οϛ).

Nom.	γενοϛ	γενη
Ac.	γενοϛ	γενη
Gen.	γενουϛ	γενωv
Dat.	γενει	γενεσι(v)
Voc.	γενοϛ	γενη

Formele rezultate prin contragere trebuie reținute ca atare: οϛ (-εϛ), ουϛ (-εσοϛ), ει (-εσι), η (-εσα), ωv (-εσωv), εσι (-εσαι).

Exerciții

Vocabular:

αἷμα, αἷματοϛ, το - sânge αἰωv, αἰωνοϛ, ὄ - erocă, veac

¹³ La dativ singular, vocalele u și i nu formează diftong.

άνηρ, άνδρος, ό - om, soț	άρχων, άρχοντος, ό - conducător
βαθος, βαθους, το - adâncime	γαστηρ, γαστρος, ή - matrice
γνωσις, -σεως, ή - cunoaștere	γραμματευς, -εως, ό - copist
δυναμις, δυναμεως, ή - putere	έθνος, έθνους, το - națiune, popor
έλπις, έλπιδος, ή - speranță	θειημα, θεληματος, το - voință
θυγατηρ, θυγατρος, ή - fiică	μητηρ, μητρος, ή - mamă
νυξ, νυκτος, ή - noapte,	πατηρ, πατρος, ό - tată
πνευμα, πνευματος, το - duh,	σαρξ, σαρκος, ή - carne, fire
σωτηρ, σωτηρος, ό - mântuitor	φαρισαιος, ό - fariseu
φως, φωτος, το - lumină	χαρις, χαριτος, ή - har
χειρ, χειρος, ή - mână	άλλοτριος,- α,- ον - străin,-ă
αύλη, - λης, ή - staul	βασιλευς, -λεως, ό - rege
γενος, γενους, το - rasă	γραμμα, γραμματος, το - literă
θυρα, ή - ușă	θυρωρος, ό - portar
ιχθυς, ιχθυος, ό - pește	νομη, ή - pășune
ξενια, ή - ospitalitate	όνομα, όνοματος, το - nume
όσος, η, ον - cât de mult	παραπτωμα,-τος, το - încălcare
παροιμια, ή - pildă, parabolă	περισσος, -η, -ον - abundență,
πλουτος, ό, - bogăție	ποιμην, -μενος, ό - păstor
πολις, πολεως, ή - oraș	ύδωρ, ύδατος, το - apă

1. Traduceți din limba greacă:

1. ή γυνη δε δοξα άνδρος έστιν. ου γαρ έστιν άνηρ εκ γυναικος άλλα γυνη εξ άνδρος... (1Cor. 11:9-10).

2. εν δε τω μηνι τω εκτω απεσταλη ό άγγελος Γαβριηλ απο του Θεου εις πολιν της Γαλιλαιας ή όνομα Ναζαρεθ προς παρθενον έμνηστευμενην άνδρι ώ όνομα Ιωσηφ εξ οίκου Δαυιδ και όνοματης παρθενου Μαριαμ. (Luca 1:26-27).

3. ούτως και ή άναστασις των νεκρων. σπειρεται εν φθορα,

ἐγειρεται ἐν αφθαρσια. σπειρεται ἐν ἀτιμια, ἐγειρεται ἐν δοξη. σπειρεται ἐν ἀσθενεια ἐγειρεται ἐν δυναμει. σπειρεται σωμα ψυχικον, ἐγειρεται σωμα πνευματικον (1Cor. 15:42-44).

4. ὡσαννα, εὐλογημενος ὁ ἐρχομενος ἐν ὀνοματι κυριου, και βασιλευς του Ἰσραηλ... μη φοβου, θυγατηρ Σιων, ἴδου, ὁ βασιλευς σου ἐρχεται... (Ioan 12:13-15a).

Tabel recapitulativ al declinărilor

<i>Declinarea</i>	<i>1a</i>	<i>2a</i>	<i>3a</i>
Tip principal de substantive	Feminine - η, α	Masculine - ος Neutre - ον	Mixte răd. consoană 1 - λ, μ, ν, ρ (ερ) 2 - κ, γ, χ 3 - τ, δ, θ (- ιδ, - ιτ) (- ις, - υς) 4 - μα răd. vocală 1 - ι (-ις, σις) 2 - ε (-υς) 3 - ες (-ος)
Excepții	Masculine - ης, ας	Feminine - ος	

ADJECTIVELE DE DECLINAREA a 3a

Mat. 11:11 Ἰαμὴν, λέγω ὑμῖν: οὐκ ἐῴησεται εἷς γεννητοῖς
 γυναῖκων **μειζων** ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ: ὁ
 δὲ **μικροτερος** ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν
μειζων αὐτοῦ ἐστίν.

Adevărat vă spun: nu s-a ridicat între cei născuți din
 femeie cineva mai mare decât Ioan Botezătorul; însă
 cel mai mic în Împărăția cerurilor este mai mare decât el.

Există două tipuri de adjective de declinarea a treia, propriu-zise
 (regulate) și mixte, neregulate (au terminații de decl. a 3a și de decl. 1a și
 a 2a).

Adjectivele propriu-zise

1. Adjectivele de declinarea 3a propriu-zise, cu temă în - ες, și la
 nominativ cu terminație în - ης, -ες:

	M. - F.	N.
Nom.	ἀληθης	ἀληθες
Ac.	ἀληθη (ἀληθεσα)	ἀληθες
Gen.	ἀληθους (ἀληθεσος)	ἀληθους
Dat.	ἀληθει	ἀληθει
Voc.	ἀληθες	ἀληθες
Nom.	ἀληθεις	ἀληθη (ἀληθεσα)
Ac.	ἀληθεις	ἀληθη
Gen.	ἀληθων	ἀληθων
Dat.	ἀληθεσι(v)	ἀληθεσι(v)
Voc.	ἀληθεις	ἀληθη

Forma adjectivului neutru la cazurile nominativ și acuzativ singular reprezintă chiar rădăcina, iar pentru genurile masculin și feminin rădăcina este forma de la nominativ singular. În cazul când rădăcina conține consoana σ , ea dispare și are loc o contracție între vocala ϵ din rădăcină și vocala terminației de decl. 3a:

gen. sg. $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\sigma + \omicron\varsigma = \acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\sigma\omicron\varsigma$, care devine $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\omicron\upsilon\varsigma$
 dat. sg. $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\sigma + \iota = \acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\sigma\iota$, care devine $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\iota$
 ac. sg. $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\sigma + \alpha = \acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\sigma\alpha$, care devine $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\eta$

2. Adjectivele cu term. de decl. a 3a și a 1a și cu tema în - υ (m,n) și - $\epsilon\iota$ (f):

Nom.	$\beta\alpha\theta\upsilon\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha$	$\beta\alpha\theta\upsilon$
Ac.	$\beta\alpha\theta\upsilon\nu$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha\nu$	$\beta\alpha\theta\upsilon$
Gen.	$\beta\alpha\theta\epsilon\omicron\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\omicron\varsigma$
Dat.	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota$
Voc.	$\beta\alpha\theta\upsilon$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha$	$\beta\alpha\theta\upsilon$

Nom.	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha\iota$	$\beta\alpha\theta\epsilon\alpha$
Ac.	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\alpha$
Gen.	$\beta\alpha\theta\epsilon\omicron\nu$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\omicron\nu$	$\beta\alpha\theta\epsilon\omicron\nu$
Dat.	$\beta\alpha\theta\epsilon\sigma\iota$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha\iota\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\sigma\iota$
Voc.	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha\iota$	$\beta\alpha\theta\epsilon\alpha$

Multe adjective care au tema în - υ folosesc terminații de decl. 3 a treia la masculin și neutru, în timp ce la genul feminin au terminații de decl. 1 ($\epsilon\iota$). Vocala υ din rădăcină se schimbă în ϵ înaintea unei vocale, la genitiv și dativ singular și plural, atât la subst. masculine și neutre, de decl. 3a, cât și la subst. feminine ($\epsilon\iota$), de decl. 1a.

3. Adjectivele cu terminații de decl. 3a, la masculin și neutru, cu tema - $\alpha\nu\tau$, și de decl. 1-a, la feminin. La feminin grupul $\upsilon\tau$ se compune cu σ și rămâne doar σ , ex. $\pi\alpha\nu\tau\alpha - \pi\alpha\sigma\alpha$. În NT există doar $\pi\alpha\varsigma, \pi\alpha\sigma\alpha$,

παν (tot, toată, fiecare) și formele lor alternative ἅπας, ἅπασα, ἅπαν (tot, întreg).

Nom.	πας	πασα	παν
Ac.	παντα	πασαν	παν
Gen.	παντος	πασης	παντος
Dat.	παντι	παση	παντι
Nom.	παντες	πασαι	παντα
Ac.	παντας	πασας	παντα
Gen.	παντων	πασων	παντων
Dat.	πασι(ν), παντσι	πασαις	πασι(ν)

Când πας precedă un substantiv articulat înseamnă „tot”:

πασα ἡ πολις – tot orașul.

Când πας precedă un substantiv și este articulat, înseamnă „întreg” sau „tot”:

ἡ πασα πολις – întregul oraș
οἱ παντες ἀποστολοι – toți apostolii.

Atunci când πας este folosit alături de un substantiv nearticulat la singular, înseamnă „fiecare”:

πασα πολις – fiecare oraș.

Când πας precedă un participiu articulat se poate traduce cu „fiecare” – la singular, sau cu „toți cei ce...” – la plural:

πας ὁ πιστευων – fiecare [om] ce crede

1 In. 3:4, πας ὁ ποιων την ἁμαρτιαν – fiecare om care păcătuiește (lit. „tot făcătorul de păcat”);

παντες οἱ ἀκουσαντες – toți cei ce au auzit.

Lc. 2 :18, παντες οί άκουσαντες εθαυμασαν – toti cei care au auzit s-au mirat.

Adjective neregulate (formă mixtă)

Acestea sunt: πολυς, πολλη, πολυ, și μεγας, μεγαλη, μεγα (mult, -ă; mare).

Nom	πολυς	πολλη	πολυ
Ac.	πολυν	πολλην	πολυ
Gen.	πολλου	πολλης	πολλου
Dat.	πολλω	πολλη	πολλω

Nom.	πολλοι	πολλαι	πολλα
Ac.	πολλους	πολλας	πολλα
Gen.	πολλων	πολλων	πολλων
Dat.	πολλοις	πολλαις	πολλοις

μεγας, μεγαλη, μεγα

Nom.	μεγας	μεγαλη	μεγα
Ac.	μεγαν	μεγαλην	μεγα
Gen.	μεγαλου	μεγαλης	μεγαλου
Dat.	μεγαλω	μεγαλη	μεγαλω

Nom.	μεγαλοι	μεγαλαι	μεγαλα
Ac.	μεγαλους	μεγαλας	μεγαλα
Gen.	μεγαλων	μεγαλων	μεγαλων
Dat.	μεγαλοις	μεγαλαις	μεγαλοις

Adjectivele masculine și neutre la singular au forme scurte la nominativ, acuzativ și vocativ, care respectă formele de declinare a

treia. Restul cazurilor masculinelor și neutrelor și toate formele de feminin se declină ca acelea de declinările 1a și a 2a.

Gradele de comparație

Gradele de comparație pentru declinările 1a și a 2a

Adjectivele care se declină după paradigma declinării 1a sau 2a formează *gradul comparativ* prin adăugarea sufixelor: -τερος, -τερα, -τερον. De exemplu, adjectivul „nou”, νεος, νεα, νεον devine νεωτερος, νεωτερα, νεωτερον, iar „înțelept”, σοφος, -α, -ον devine σοφωτερος, σοφωτερα, σοφωτερον.

Gradul superlativ se formează prin adăugarea sufixelor -τατος, -τατη, -τατον la rădăcina adjectivului. De exemplu: νεος, -α,-ον, devine νεωτατος, -η, -ον. Sunt, însă, numai trei forme de superlativ de tipul acesta în Noul Testament. De obicei, funcția superlativului în Noul Testament este îndeplinită de gradul comparativ și articol:

Mt. 11:11 - ὁ δε μικροτερος ἐν τη βασιλεια
„cel mai mic în Împărăția...”

Printre exemplele care au legătură cu NT se pot număra și următoarele:

μικρος, μικροτερος, μικροτατος	mic (m.)
πρεσβυς, πρεσβυτερος, πρεσβυτατος	bătrân (m.)

Ca ilustrație, mai jos urmează două adjective trecute prin gradele de comparație la toate genurile:

ἰσχυρος, ἰσχυροτερος, ἰσχυροτατος	puternic (m.)
ἰσχυρα, ἰσχυροτερα, ἰσχυροτατη	puternică (f.)
ἰσχυρον, ἰσχυροτερον, ἰσχυροτατον	puternic (n.)

ἀληθης, ἀληθεστερος, ἀληθεστατος	adevărat (m.)
ἀληθης, ἀληθεστερα, ἀληθεστατης	adevărată (f.)
ἀληθης, ἀληθεστερον, ἀληθεστατον	adevărat (n)

Uneori, se poate pierde o vocală din rădăcină sau se poate câștiga un grup de sunete, cum este cazul următoarelor adjective:

παλαιος, παλαιτερος (παλαιοτερος), παλαιτατος (παλαιοτατος)	vechi
φιλος, φιλτερος (φιλοτερος), φιλτατος,	drag
σωφρων, σωφρωνεστερος, σωφρονεστατος	chibzuit

Gradele de comparație pentru declinarea a 3a

Adjectivele de declinarea a treia primesc un alt set de terminații, la comparativ și superlativ. Ele au la comparativ formele: - ιων, -ιον sau - ιονος, iar la superlativ: - ιστος, - ιστη, - ιστον (m., f., n.). Exemple de adjective de decl. 3, neregulate (unele au și forme multiple de decl. 3, altele au și forme de decl. 1):

καλος, καλλιων, καλλιστος	bun, frumos
ἀγαθος, κρεισσων(sau -των), κρατιστος	bun
κακος, χειρων - χειρον, χειριστος	rău, defect
κακος, ἥσων - ἥττωνν, ἥκιστα	rău, bolnav
κακιος, κακιων - κακιον, κακιστος	rău
πολυς, πλειων - πλεων, πλειστος	mult
μικρος, ἔταττων - ἔλασσων, ἔλαχιστος	mic, puțin
μεγας, μειζων - μειζον, μεγιστος	mare
ταχυς, θαττων - θαττον (ταχιων), ταχιστος	repede

Exerciții

Vocabular:

αἰώνιος,-ον- etern,-ă, veșnic,-ă	ἀληθης,-ες - adevărat,-ă
ἅπας, ἅπασα, ἅπαν - tot, întreg	βαθυσ-εια-υ - adânc,-ă
βους, βοος, ὄ, ἦ - bou	ἐγγυς - aproape
κερματιστης,-ου, ὄ - schimbător	πας, πασα, παν - tot, fiecare
πασχα,το - sărbătoarea pâștelor	περιστερα, ἦ - porumbel
πολυς, πολλη, πολυ - mult,-ă	πωλεω - vând
ῥαντιζω - stropesc	ῥιπτω - agit, arunc
ἀκολουθεω - urmez	θυω - ucid, jertfesc
ἀπολλυμι - distrug, pier	κλεπτω - fur

1. Analizați adjectivele și adverbele din exemplele următoare:

ἐγω μεν ὑμας βαπτιζω ἐν ὕδατι εἰς μετανοιαν, ὁ δε ὀπισω μου ἐρχομενος ἰσχυροτερος μου ἐστιν (Mt. 3:11)

εἰ την μαρτυριαν των ἀνθρωπων λαμβανομεν, ἡ μαρτυρια του θεου μειζων ἐστιν (1 In. 5:9)

ὑμεις ἐκ του θεου ἐστε, τεκνια, και νενικηκατε αὐτους, ὅτι μειζων ἐστιν ὁ ἐν ὑμιν ἢ ὁ ἐν τῷ κοσμῷ (1 In. 4:4)

οὐαι, οὐαι, ἡ πολις ἡ μεγαλη, Βαβυλων ἡ πολις ἡ ἰσχυρα... (Aroc. 18:10)

ὁμοια ἐστιν ἡ βασιλεια των οὐρανων, κοκκῷ σιναπεως... μικροτερον μεν ἐστιν παντων των σπερματων, ὅταν δε ἀύξηθη μειζων των λαχανων ἐστιν και γινεται δενδρον... (Mt. 13:31-32)

ὦ, γυναι, μεγαλη σου ἡ πιστις, γενηθητω σοι ὡς θελεις (Mt. 15:28)

οὐχι ἡ ψυχη πλειον ἔστιν της τροφης και το σωμα του
ἐνδυματος– (Mt. 6:25)

TIMPUL IMPERFECT (ACȚIUNE REPETATĂ)

Mc.11:28, και **ἔλεγον** αὐτῷ ἐν ποια ἔξουσια ταυτα ποιεις
și ei îi *tot* ziceau „cu ce autoritate faci acestea?”

Descriere și reguli

Imperfectul în greacă face parte din grupul timpurilor cu acțiune continuă (lineară) sau repetabilă (prezent, imperfect, viitor), și în același timp, din punct de vedere al diatezelor medie și pasivă face parte din trio-ul timpurilor secundare (imperfect, aorist, mai-mult-ca-perfectul), care folosesc terminațiile secundare la diateza medie-pasivă. La diateza activă imperfectul se formează din rădăcina prezentului.

ἐ + rădăcină prezent + terminații imperfect (terminații secundare)

Timpurile care descriu acțiuni din trecut au drept semn caracteristic (mai ales la modul infinitiv) un epsilon, ἐ, plasat în fața rădăcinii (augment). Augmentul poate lua două forme, după modul în care interacționează cu rădăcina verbului:

(1) *augment silabic* - dacă rădăcina verbului începe cu o consoană, atunci augmentul se atașează în fața verbului și are valoare de silabă inițială:

ἔλεγον, ἐβλεπον, ἐβαπτίζον pentru λεγω, βλεπω, βαπτίζω.

(2) *augment temporal, prin contragere* - dacă rădăcina verbului începe cu o vocală sau cu un diftong, vocala sau diftongul se combină cu augmentul temporal ἐ și se obține o vocală lungă (sau un diftong):

ε-α devine η

ε-ε devine η

ε-αι devine η

ε-αυ devine ηυ

ε-ο devine ω	ε-ει devine η
ε-ι devine ι lung	ε-ευ devine ηυ
ε-υ devine υ lung	ε-οι devine ω, οι

Există și câteva excepții de la regulile de mai sus, de exemplu, **θελω** și **μελλω**, **θελω** = ἤθελον și **μελλω** = ἤμελλον de cele mai multe ori - și ἔμελλον, uneori. La verbele compuse augmentul se plasează între prepoziția de început și rădăcină (accentul pentru aceste tipuri de verbe nu a fi așezat niciodată înaintea augmentului). Exemple: ἄπαγω (a conduce înainte, ἄπο + ἄγω), la imperfect – ἄπηγον, ἐκβαλλω (a arunca în afară, ἐκ + βαλλω), la imperfect – ἐξεβαλλον.

Imperfectul este un timp secundar și folosește *terminații secundare*:

- ν	- μεν
- ζ	- τε
- χ	- ν

Cu vocalele de legătură, ο și ε, se obțin terminațiile uzuale:

- ον	- ομεν
- ες	- ετε
- ε	- ον

1) cazul lui λυω (augment silabic)

ἔλυον - dezlegam	ἔλυομεν - dezlegam
ἔλυες - dezlegai	ἔλυετε - dezlegați
ἔλυε - dezlega	ἔλυον - dezlegau

2) cazul lui ἄκουω, a auzi (augment temporal)

ἤκουον - auzeam	ἤκουομεν - auzeam
ἤκουες - auzeai	ἤκουετε - auzeati
ἤκουε - auzea	ἤκουον - auzeau

În ceea ce privește accentuarea verbelor, există două reguli de bază:

1. Accentul verbelor regulate este regresiv, adică este plasat cât mai în interiorul cuvântului, spre antepenultima, și chiar pe antepenultima, dacă se poate.
2. În verbele compuse accentul nu poate să depășească, în spate, augmentul (nu trece, adică, asupra prepoziției de compunere).

La imperfect εἶμι - a fi, are augment temporal. Terminațiile sunt terminațiile secundare ale diatezelor medii-pasive, pentru că εἶμι este deponent la imperfect (are formă medie-pasivă dar înțeles activ).

ἦμην	- eram	ἦμεν (ἦμεθα)	- eram
ἦς	- erai	ἦτε	- erați
ἦν	- era	ἦσαν	- erau

Utilizările imperfectului

Imperfectul poate fi folosit în diferite feluri, cu diverse sensuri:

1) imperfectul cu *sens progresiv*, definește o acțiune în curs de desfășurare în trecut.

ex.: και πολλοι πλουσιοι ἐβαλλον πολλα.
și mulți bogați aruncau mult. (Mk. 12:41)

2) imperfectul cu *sens de acțiune frecventă*, indică o acțiune care se petrece în mod obișnuit, repetat, în trecut (pe o perioadă lungă).

ex.: και ἐβαπτιζοντο ἐν τῷ Ἰορδανῆ ποταμῷ ὑπ' αὐτου
și erau botezați de el în râul Iordan... (Mt. 3:6)

3) imperfectul cu *sens iterativ*, descrie o acțiune care se repetă la intervale succesive de timp în trecut (repetare într-o perioadă scurtă).

ex.: οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἠρώτων αὐτόν...
deci, acum, cei adunați laolaltă, Îl tot întrebau... (Fap. 1:6)

καὶ ἔλεγον αὐτῷ, ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς;
(Mc.11:28)
și îl tot întrebau: cu ce autoritate faci acestea?

4) imperfectul cu *sens incipient*, descrie o acțiune continuă în trecut, dar îi accentuează începutul.

ex.: καθίσας δὲ ἐκ τοῦ πλοίου ἐδίδασκεν τοὺς ὄχλους. (Lc. 5:3)
așezându-se, deci, începu să învețe din corabie mulțimile.

Exerciții:

1. Identificați verbele la imperfect, analizați-le și traduceți următoarele propoziții:

καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χωρᾷ τῇ αὐτῇ... (Lc. 2:8)

Πέτρος δὲ καὶ Ἰωάννης ἀνεβαίνουν εἰς τὸ ἱερόν... (Fapte. 3:1).

καὶ οἱ προαγοντες καὶ οἱ ἀκολουθουντες ἐκράζον ὡσαννα...
(Mc. 11:9).

ἐδίδασκεν γὰρ τοὺς μαθητὰς καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς... (Mc. 9:31).

καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκαθάρτα, ὅταν αὐτόν ἐθεώρουν,
προσεπιπτον αὐτῷ καὶ ἐγράζον λεγοντες ὅτι Σὺ εἶ υἱὸς τοῦ
θεοῦ (Mc. 3:11).

καὶ ἠκολουθεῖ αὐτῷ ὄχλος πολὺς καὶ συνεθλιβὸν αὐτόν
(Mc. 5:24)

2. Traduceți în limba greacă:

1. Apostolii au scris cartea sfântă și oamenii le ziceau „cu ce autoritate scrieți acestea?”

2. Pământul era la început pământul lui Dumnezeu și nu era pământul oamenilor.

3. Regii răi îi persecutau pe ucenicii Domnului pentru că predicau evanghelia.

4. Isus și fiii lui Zebedei spuneau o parabolă și orbii ascultau cuvântul Domnului.

5. Frații predicau și păcătoșii nu fugeau, ci ascultau evanghelia lui Dumnezeu.

6. Orbii vedeau, păcătoșii plangeau și pocăiau pentru că auzeau cuvântul Domnului.

7. Iudeii îl căutau pe Isus și îl întrebau cu ce autoritate botezi și predici tu?

8. Voi, învățătorii, vorbeți ucenicilor și îi botezați în Iordan.

PREPOZIȚII, CONJUNCȚII, NUMERALE

Prepozițiile

Prepozițiile sunt părți de vorbire așezate înaintea substantivelor ori pronumelor (latină: *prae-ponere*), cu scopul de a clarifica sensul substantivului și cazului folosit într-un anumit context. Uneori prepozițiile se atașează înaintea verbelor și le conferă un nou înțeles, o nouă nuanță.

În practică se spune că prepozițiile „cer un caz”, deși, de fapt, substantivul folosit cu o anumită semnificație și la un anumit caz este acela care „cere” o anumită prepoziție. Unele prepoziții „cer” un caz gramatical, altele se folosesc cu două cazuri, altele cu trei, și ele capătă înțeles diferit în conformitate cu cazul folosit. Fiecare prepoziție are un înțeles de bază, fundamental, și, pe lângă acesta, are și alte înțelesuri derivate, în funcție de caz. Unele prepoziții își pot pierde accentul și se numesc, în situația aceasta, proclitice. Ele se pronunță împreună cu cuvântul care le urmează. În propoziție, de regulă, cu excepția lui $\pi\epsilon\rho\iota$ și $\pi\rho\omicron$, prepozițiile care se termină în vocală o pierd înaintea unui cuvânt care începe tot cu o vocală.¹⁴

$\rho\alpha\upsilon\tau\alpha$ $\delta\iota'$ $\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon$ $\epsilon\gamma\epsilon\nu\epsilon\tau\omicron$. (Ioan 1:3)

toate lucrurile au luat ființă prin El.

$\epsilon\alpha\nu$ $\mu\eta$ η $\acute{\omicron}$ $\theta\epsilon\omicron\varsigma$ $\mu\epsilon\tau'$ $\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon$. (Ioan 3:2)

dacă nu este Dumnezeu cu el.

Prepozițiile pot fi adaugate la un verb indicând direcția acțiunii sau intensificând acțiunea lui. De exemplu, $\acute{\alpha}\nu\alpha\beta\lambda\epsilon\pi\omega$ ($\acute{\alpha}\nu\alpha$ + $\beta\lambda\epsilon\pi\omega$) înseamnă „a ridica ochii” sau „a privi în sus” (aici prepoziția indică direcția acțiunii). Aceeași prepoziție poate indica un sens figurat, de exemplu $\acute{\alpha}\nu\alpha\zeta\alpha\omega$ ($\acute{\alpha}\nu\alpha$ + $\zeta\alpha\omega$) care înseamnă „a reveni la viață” sau

¹⁴ Această suprimare a vocalei finale a unui cuvânt când cuvântul următor începe tot cu o vocală se cheamă „eliziune”.

„a învia”, sensul fiind de reîntoarcere (repetiție) sau intensificare. Similar, ἀναγινοσκω, ἀνα + γινοσκω, înseamnă „a citi” (lit.: a cunoaște de sus). Alte exemple: ἐπιστρεφω, εἰσερχομαι, ἐκβαλλω, παραλαμβάνω, κτλ.

Prepozițiile independente

(1) Prepoziții folosite cu un singur caz:

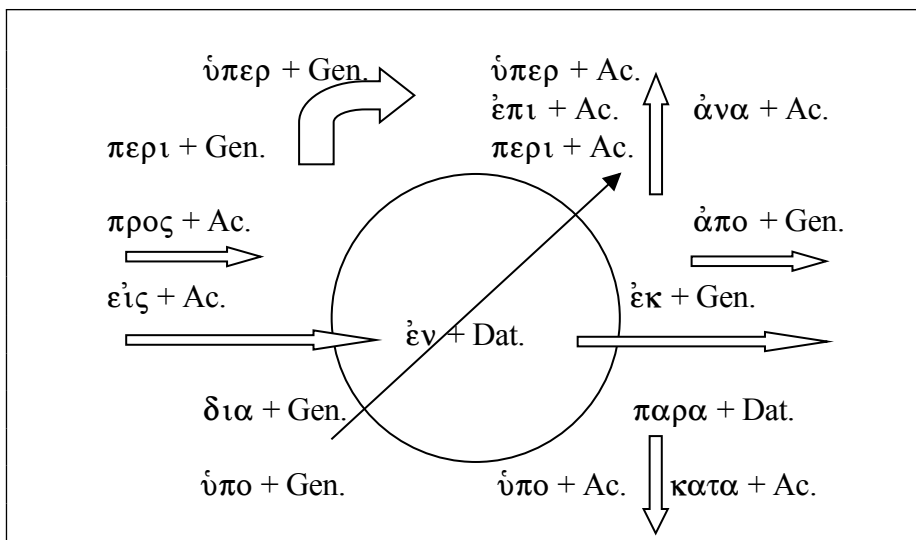
- 1. ἀνα - Ac. = sus, în sus
- 2. ἄντι - Gen. = împotriva, în locul, schimbul (ἀντί, ἀνθ')
- 3. ἄπο - Gen. = de la, de la cineva / ceva (ἀπ', ἀφ')
- 4. ἐκ - Gen. = din, dinăuntru a ceva / cineva (ἐξ)
- 5. εἰς - Ac. = în, înspre, într-un (o), pentru
- 6. ἐν - Dat. = în, înăuntru, pe
- Inst. = prin (făcut de ceva)
- 7. προ - Gen. = înainte, în fața, anterior (temporal).
- 8. συν - Ins.(D) = cu, împreună cu, cu ajutorul a ceva.

(2) Prepoziții folosite cu două cazuri:

- 1. δια - Gen. = prin (cineva), prin ceva
- Ac. = datorită, din cauză că, cu ajutorul a ceva
- 2. κατα - Gen. = de pe, jos de pe (sursa, locativ):
de (distributiv: an *de* an, eg.: κατ' ἔτος).
- Ac. = în jos, de-a-lungul, conform cu (κατ', καθ')
- 3. μετα - Gen. = cu, împreună cu
- Ac. = după, în spatele a ceva (μετ', μεθ')
- 4. περι - Gen. = despre, referitor la, cu privire la ceva
- Ac. = în jurul a ceva
- 5. ὑπερ - Gen. = despre, pentru
- Ac. = peste, deasupra, dincolo de
- 6. ὑπο - Gen. = de, prin (cineva), sub influența (cuiva)
- Ac. = sub, dedesubt (ὑπ', ὑφ')

(3) Prepoziții folosite cu trei cazuri:

- 1. ἐπι - Gen.= pe (pe ceva), în prezență, pe vremea cuiva
- Dat.= pe, la, peste (poziție), cu privire la, în plus
- Ac. = pe, gata de, până acolo încât, ἐπ', ἐφ'.
- 2. παρὰ - Gen.= de la, de lângă, din partea (cuiva)
- Dat.= alături de, lângă.
- Ac. = de partea, dincolo de, lângă, dincolo, contrar
- 3. πρὸς - Gen.= pentru (Fapte 27:34)
- Dat.= la, aproape de
- Ac. = spre, la, cu

Prepozițiile care cer acuzativul descriu sensul de dezvoltare al acțiunii (direcția, ținta), cele care cer dativul descriu orientarea acțiunii (localizare, așezare, importanță relativă), iar cele care folosesc genitivul descriu sursa acțiunii (proveniența, originea, apartenența). Dacă figura folosită pentru ilustrarea rolului prepozițiilor este mai ales o reprezentare grafică a sensurilor lor spațiale, trebuie reținut, în același timp, că prepozițiile au și un înțeles temporal.

Unele prepoziții se atașează verbelor sau substantivelor, creând termeni compuși care combină sensul cuvântului inițial cu cel al prepoziției folosite:

ἀμφι - în jurul; ex. ἀμφιβαλλω: a arunca în jur.

ἀνα - în sus; ex. ἀναβαίνω, a urca; ἀνεχω – a suporta; ἀνιστημι – a cauza să stea; ἀναμιμνησκομαι – a-și readuce aminte.

- din nou, deplin, ex. ἀναγιγνωσκω – a citi; ἀναπνευω – a inspira iar.

ἀντι - împotriva, ex. ἀντιδικος - parte adversă într-un proces.

- în locul, ex. ἀνταποδίδωμι - a plăti pentru ceva, a răsplăti.

ἀπο - de la, ex. ἀπερχομαι – a se îndepărta, a pleca de undeva;

ἀποκρίνω – a răspunde, ex. ἀποδίδωμι - a înapoia.;

ἀπολαμβάνω – a lua înapoi, a recupera; ἀποτρεχω - a fugi.

δια - prin, peste (împărțire, diferență, superioritate); ex.

διακαθαρίζω - a curăți integral; διακρίνω – a evalua, a se îndoii; διαβαλλω – a arunca, a ponegri; διαλογομαι - a discuta; διαφέρω – aduc asupra, difer (față de cineva).

εἰς - în, înspre înăuntru, ex. εἰσερχομαι, a intra.

ἐκ - din, din înăuntru (sursă, origine), ex. ἐκβαλλω -a scoate;

ἐκκλησια – o adunare chemată de undeva, afară (biserica);

ἐξέρχομαι – a ieși, a pleca.

ἐν - în, înăuntru a ceva, în interior. ex. ἐνεργω - a lucra, a

efectua; ἐνδυω – a purta (a lua pe sine); ἐνοικεω -a locui.

ἐπι - pe; ex. ἐπικαλεω – a chema, a numi; ἐπιθυμω – a dori,

a pofți; ἐπαίρω - a ridica în aer, a nimici; ἐπισκοπος –

supraveghetor.

κατα - jos, în jos (direcție, ostilitate); ex. καταβαίνω -a coborî;

καταφρονεω - a disprețui; κατακρίνω - a condamna;

καταρτιζω –a așeza în ordine.

μετα - printre, împreună cu (participare), schimbare (transformare),

ex. μετεχω – a avea parte (împreună cu cineva); μετανοεω – a

schimba (μετανοια – schimbarea minții, pocăință).

- παρα** - pe lângă, lângă, de-a lungul, de la (apropiere, opoziție).
 ex. παραγγελλω – a da veste, a comanda;
 παραβολη – parabolă; παρακαλεω – a sfătui, a îndemna;
 παρακουω – a nu asculta; παρακλητος – cineva care ajută, dă
 sfat, îndeamnă, apără.
- περι** - în jurul, superioritate, ex. περιβαλλω – a se îmbrăca;
 περιπατεω – a se plimba; περιγιγνομαι – depășesc în
 valoare.
- προ** - înainte, anterior (în spațiu, în timp); ex. προαγω – a conduce;
 προγιγνωσκω – a ști dinainte; προφητευω – a profeti.
- προς** - înspre, spre, în plus, ex. προσερχομαι – a se apropia;
 προσκυνεω – a se închina, a se prosterne; προσκαλεω – a
 chema pe cineva la sine; προστιθημι - a adăuga.
- συν** - cu, împreună cu, ex. συναγω – a aduna împreună; συνεργος
 – împreună lucrător, tovarăș;
- ὑπερ** - peste, deasupra, dincolo de, pentru; ὑπερεχω – a excela;
 ὑπερμαχεω – mă lupt pentru ceva.
- ὑπο** - sub, inferior; ex. ὑπαγω – a conduce, a se depărta;
 ὑπακουω - a asculta, a se supune; ὑπαρχω – a începe (de jos);
 ὑπομενω – a răbda (sub încercări), a rezista.

Prepoziții adverbiale

În afara prepozițiilor independente, există aproximativ treizeci de adverbe în Noul Testament, care sunt uneori utilizate ca prepoziții. Iată câteva exemple:

- ἅμα** - împreună, cu, în același timp.
ἄνευ - fără.
αντιπεραν - față în față, izai, pe malul opus.
ἀπεναντι - împotriva, înaintea, opus, contrar.
ἄτερ - în absența, fără.
ἄχρι - până la (în ideea de până la final).
ἔγγυς - aproape, gata, pregătit.

- εἵνεκεν - pentru, în scopul, din cauza, din motivul, astfel, Gen.
 ἐμπροσθεν - în fața, în prezența, înaintea, Gen.
 ἐναντι - în fața.
 ἐναντιον - în fața, împotriva, opus, contrar.
 ἐνεκα, ἐνεκεν - pentru, de aceea, din cauza, din motivul, așadar.
 ἐντος - înăuntrul, în mijlocul.
 ἐνωπιον - în prezența, în fața.
 ἐξω - afară, în afara.
 ἐξωθεν - în afară, exterior, afară.
 ἐπανω - peste, deasupra, mai mult decât.
 ἐπεκειναι - dincolo, dincolo de.
 ἐσω - înăuntru, în interiorul, înăuntrul.
 ἕως - până, până la.
 κατεναντι - împotriva, opus, contrar.
 κατενωπιον - în fața, în prezența.
 κυκλοθεν - în jurul, dimprejurul.
 κυκλω - în jurul, dimprejurul, din toate părțile.
 μεσος - în mijlocul.
 μεταξυ - între, următor, intermediar.
 μεχρι(ς) - până la.
 ὀπισθεν - în spatele, după.
 ὀπισω - înapoia, în spatele, înapoi, următorul, după, după aceea.
 ὀψε - târziu, după, la urmă.
 παρεκτος - ce excepția, în afară de.
 περαν - după, dincolo de, pe cealaltă parte.
 πλην - totuși, fără, dar totuși, pe lângă aceasta.
 πλησιον - aproape, vecin.
 ὑπερανω - mult deasupra, superior.
 ὑπερεκεινα - dincolo de, de departe.
 ὑποκατω - sub, dedesupt.
 χαριν - de aceea, din cauză că, în favoarea, pentru motivul.
 χωρις - fără, pe lângă, în plus, fără, aparte de.

Tabelul care urmează reia principalele prepoziții prezentând semnificațiile lor spațiale, temporale, cauzale, modale, etc., în funcție de cazul gramatical cu care sunt folosite:¹⁵

Ajna	<i>numai cu cazul acuzativ</i> distributiv: fiecare câte (cu un număr) local: în sus, în mijlocul (ajna + meson) în compuși: sus, din nou
ἄντι	<i>numai cu cazul genitiv</i> a) substituție: în locul, în loc de, în schimbul
ἄπο	<i>numai cu cazul genitiv</i> separare: din, de la, departe de sursă: din, de la cauză: din cauza partitiv: din, dintre
διὰ	<i>cu cazul genitiv</i> instrument (persoană fizică): prin, prin intermediul (cuiva) mod: prin, prin mijlocirea, cu ajutorul, prin intermediul local: prin temporal: timp de, în cursul, după <i>cu cazul acuzativ</i> cauză: din cauza local: prin
εἰς	<i>numai cu cazul acuzativ</i> local: în, spre temporal: până la, pentru o durată de

¹⁵ În forma folosită mai sus, tabelul prepozițiilor reprezintă o sistematizare realizată de Ch. Quarles, profesor de limba greacă a NT la Institutul Teologic Baptist București, 1999-2002; discuții asemănătoare se găsesc în Debut, ΔΙΑΣΚΩ, pp. 27-31, H.P.V. Nunn, *The Elements of New Testament Greek. A Method of Studying the Greek New Testament with Exercises*, Cambridge: Cambridge UP, 1955 (1913), pp. 124-129, etc.

	scop: pentru, în vederea (unui scop), în scopul rezultat: pentru, în vederea (unui rezultat) referire: cu referire la, cu privire la, referitor la avantaj: pentru, în avantajul, în favoarea dezavantaj: contra, împotriva, în dezavantajul în loc de ἐν și cu același sens
ἐκ, ἐξ	<i>numai cu cazul genitiv</i> sursă / separație: din, de la temporal: de, de la, din acest moment cauză: din cauza partitiv: dintre, din (uneori exprimat cu genitivul partitiv) instrument: prin
ἐν	<i>numai cu cazul dativ</i> local: în, la temporal: timp de, în timpul, în cursul asociere: cu, împreună cu, în unire cu cauză: din cauza, datorită, mulțumită instrument: cu referire: cu referire la, cu privire la, referitor la mod: cu posesie: cu, care are standard: în conformitate cu, conform cu în loc de εἰς cu un verb de mișcare
ἐπι	<i>cu cazul genitiv</i> local: pe, în fața, înaintea temporal: în timpul, în cursul cauză: din cauză, datorită, mulțumită <i>cu cazul dativ</i> local: pe, aproape de temporal: în timpul cauză: din cauza, datorită, mulțumită <i>cu cazul acuzativ</i> local: pe

	temporal: în timpul
κατα	<i>cu cazul genitiv</i> local: în jos, josul opoziție: împotriva, contra sursă: din, de la <i>cu cazul acuzativ</i> standard: în conformitate cu, potrivit cu, după local: pe întinderea, în lungul, spre temporal: în timpul distributiv: din . . . în . . . , câte . . . scop: în scopul, în vederea referire: cu referire la, referitor la, în ce privește
μετα	<i>cu cazul genitiv</i> asociere: cu, împreună cu, însoțit de local: printre, în mijlocul mod: cu (arătând împrejurările, contextul) <i>cu cazul acuzativ</i> temporal: după local: după, în spatele
παρα	<i>cu cazul genitiv</i> sursă / local: din, de la agent: din, de la <i>cu cazul dativ</i> local: lângă, la asociere: cu <i>cu cazul acuzativ</i> local: pe lângă, pe marginea, de-a lungul comparație: mai mult decât, în comparație cu opoziție: împotriva, contra
περι	<i>cu cazul genitiv</i> referire: despre reprezentativ: din partea, în numele, pentru <i>cu cazul acuzativ</i> local: în jurul, aproape de

	temporal: aproape, pe renea referire: relativ la, cu privire la, referitor la
Προ	<i>numai cu cazul genitiv</i> local: înaintea, la, în fața temporal: înainte de prioritate: mai important decât
Προς	<i>aproape întotdeauna cu cazul acuzativ</i> scop: în scopul, pentru local: spre temporal: pentru (arătând durata) rezultat: cu rezultat de opoziție: împotriva, contra asociere: cu, în unire cu, împreună cu
Συν	<i>numai cu cazul dativ</i> asociere: împreună cu, în asociere cu
ὑπερ	<i>cu cazul genitiv</i> reprezentare/avantaj: în locul, pentru, în favoarea, de dragul referire: despre substituție: în locul <i>cu cazul acuzativ</i> local: asupra, deasupra comparație: mai mult decât
ὑπο	<i>cu cazul genitiv</i> agent: de (cu un verb pasiv), prin (cu un verb activ) instrument: prin mijlocirea, cu ajutorul <i>cu cazul acuzativ</i> local: sub, dedesubt subordonare: sub

Exerciții

1. Analizați prepozițiile din următorul text (Ioan 1:1-18):

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. 2 οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. 3 πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν. ὁ γέγονεν 4 ἐν αὐτῷ ζῶη ἦν, καὶ ἡ ζῶη ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων: 5 καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. 6 Ἐγένετο ἄνθρωπος, ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης: 7 οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσιν δι' αὐτοῦ. 8 οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. 9 ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, ἐρχομένον εἰς τὸν κόσμον. 10 ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. 11 εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. 12 ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, 13 οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θεληματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ θεληματος ἀνδρὸς ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν. 14 Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πληρῆς χάριτος καὶ ἀληθείας. 15 Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων. οὗτος ἦν ὃν εἶπον: ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτος μου ἦν. 16 ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος: 17 ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωϋσῶν ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. 18 Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε μονογενὴς θεὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

2. Analizați prepozițiile din Galateni 1.1-2:

1. Παῦλος, ἀποστολὸς οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγειραντοῦ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, 2. καὶ οἱ σὺν ἔμοι πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας.

3. Analizați prepozițiile din Galateni 1.11-12:

11. Γνωρίζω δε ὑμῖν, ἀδελφοί, το εὐαγγελιον το εὐαγγελισθεν ὑπ' ἐμοῦ ὅτι οὐκ ἔστι κατα ἄνθρωπον, 12. Οὐδε γὰρ ἀρ ἐγὼ παρα ἄνθρωπου παρελαβον αὐτο οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' ἀποκαλυψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ.

4. Analizați prepozițiile din Galateni 4.21-23:

21. Λεγετε μοι οἱ ὑπο νομον θελοντες εἶναι, τον νομον οὐκ ἀκουετε; 22. γεγραπται γὰρ ὅτι Ἰβρααμ δυο υἱους ἔσχεν, ἓνα ἐκ της παιδισκης και ἓνα ἐκ της ἐλευθερας. 23. Ἀλλ' ὁ μεν ἐκ της παιδισκης κατα σαρκα γενεννηται, ὁ δε ἐκ της ἐλευθερας δια της ἐπαγγελιας.

5. Analizați prepozițiile din Tit 1.1-3:

1. Παυλος, δουλос θεου, ἀποστολος δε Ἰησοῦ Χριστοῦ κατα πιστιν ἐκλεκτων θεου και ἐπιγνωσιν ἀληθειας της κατ' εὐσεβειαν, 2 ἐπ' ἐλπιδι ζωης αἰωνιου, ἣν ἐπηγγειλατο ὁ ἀψευδης θεος προ χρονων αἰωνιων, 3. ἐφανερωσε δε καιροις ἰδιοις τον λογον αὐτου ἐν κηρυγματι ὁ ἐπιστευθην ἐγὼ κατ' ἐπιταγην του σωτηρος ἡμων θεου.

Conjunțiile

Conjunțiile sunt cuvintele care leagă două sau mai multe cuvinte de același fel, cum ar fi două substantive, două adverbe, etc., sau două propoziții subordonate, ori chiar fraze. Conjunțiile cele mai frecvente în limba greacă sunt:

- (1) και = și, de asemenea.
- (2) δε = dar, deci, însă
- (3) ἄλλα = ci, dimpotrivă (un contrast puternic)
- (4) γαρ = căci, pentru că, deoarece

Există și alte particule inflexibile în greacă, unele cu rol de conjuncții, altele de adverb, cum sunt:

- ἀμην - amin, adevărat, într-adevăr, sigur (ebraism)
- ὅν (ἐάν) - dacă, așa, atunci, astfel (introduce o subordonată)
- γε - sigur, adevărat
- δη - cu adevărat, serios
- εἰ... μὴν - dacă... atunci într-adevăr; cu siguranță, categoric
- μεν - și, într-adevăr
- νη - afirm (confirm) sub jurământ
- ναί - da (particulă afirmativă)
- (εἰ) περ - (dacă) adevărat
- που - unde
- πως - cum
- τε - și; τε... τε, nu doar... ci și
- τοτε - atunci, apoi, astfel
- (μεν) τοι - categoric
- μεν... δε - într-adevăr... dar; da,... însă.
- ἄρα - așa, astfel
- ἄρα... γε - dacă cel puțin,... măcar [de]... oare... măcar...

Exerciții

1. Traduceți în limba română:

1. ὁ κυριος συνεσθιει αὐτοις και λεγει αὐτοις ἐν παραβολαις.
2. οἱ ἀδελφοι του Ἰησου ἦσαν ἐν τῷ ἱερῷ συν τοις ἀποστολοις.
3. ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λογος, και ὁ λογος ἦν προς τον θεον.
4. ἐν Γαλιλαιᾷ Ἰησους ἐξεβαλλε τα δαιμονια και ἔθεραπευε πολλους.

2. Comentați prepozițiile și conjuncțiile din următoarele exemple:

προσδραμων δε ὁ Φιλιππος ἤκουσεν αὐτου ἀναγινωσκοντος Ἰησαιαν τον προφητην και εἶπεν: ἄρα γε γινωσκεις ἃ ἀναγινωσκεις; ὁ δε εἶπεν, πως γαρ ἂν δυναιμην ἕαν μη τις ὀδηγησει με παρεκαλεσεν τε τον Φιλιππον ἀναβαντα καθισαι συν αὐτῷ (Fapte 8:30-31).

γρηγορειτε και προσευχεσθε, ἵνα μη ἔλθητε εἰς πειρασμον: το μεν πνευμα προθυμον ἢ δε σαρξ ἀσθενης. (Mc. 14:38).

τῷ γαρ Ἀβρααμ ἐπαγγειλαμενος ὁ θεος, ἐπει κατ' οὐδενος εἶχεν μειζονος ὁμοσαι, ὥμοσεν καθ' ἑαυτου λεγων: εἰ μην εὐλογων εὐλογησω σε και πληθυνων πληθυνω σε (Ενρει 6:13-14).

Numeralele

Ca și în limbile ebraică și latină, literele grecești erau folosite și cu semnificație numerică, iar distincția între litere și numerale se făcea cu ajutorul unui accent: $\alpha' = 1$; $\iota\alpha' = 11$; $\kappa\epsilon' = 25$. În edițiile moderne ale textelor Noului Testament grecesc, numeralele cardinale sunt scrise conform tabelului de mai jos.

Valoare	Simbol	Denumire cardinal	Denumire ordinal
1.	α'	εἷς, μιά, ἓν	πρῶτος
2.	β'	δύο	δευτερός
3.	γ'	τρεις, τρία	τρις
4.	δ'	τεσσαρες, τεσσαρα	τεταρτος
5.	ϵ'	πεντε	πεμπτος
6.	ζ'	ἕξ	ἕκτος
7.	ζ'	ἑπτας	ἑβδομος
8.	η'	ὀκτως	ὀγδοος
9.	θ'	ἐννεα	ἐνατος
10.	ι'	δεκα	δεκατος
11.	$\iota\alpha'$	ἐνδεκα	ἐνδεκατος
12.	$\iota\beta'$	δωδεκα	δωδεκατος
14.	$\iota\delta'$	δεκατεσσαρες	τεσσαρεςκαιδεκατος
15.	$\iota\epsilon'$	δεκαπεντε	ἐντεκαιδεκατος
18.	$\iota\eta'$	δεκα ὀκτως	ὀκτωκαιδεκατος
20.	κ'	εἴκοσι(ν)	
25.	$\kappa\epsilon'$	εἴκοσι πεντε	
30.	λ'	τριακοντα	
40.	μ'	τεσσερακοντα	
50.	ν'	πεντηκοντα	πεντηκοντος
60.	ξ'	ἕξηκοντα	
70.	\omicron'	ἑβδομηκοντα	
80.	π'	ὀγδοηκοντα	
90.	ρ'	ἐνενηκοντα	
100.	ρ'	ἑκατον	
200.	σ'	διακοσιοι	

300.	τ´	τριακοσιοι
400.	υ´	τετρακοσιοι
500.	φ´	πεντακοσιοι
600.	χ´	ἕξακοσιοι
900.	ϑ	ἔνενακοσιοι
1,000.	,α	χιλιοι ¹⁶
2,000.	,β	δισχιλιοι
3,000.	,γ	τρισχιλιοι
4,000.	,δ	τετρακισχιλιοι
5,000.	,ε	πεντακισχιλιοι
10,000.	M	μυριοιδεκα χιλιαδες
20,000.	M	εἴκοσι χιλιαδες
50,000.	M	μυριαδες πεντε

Unele numerale cardinale sunt declinabile: εἷς se declină doar la singular, iar celelalte numai la plural. εἷς se declină conform adjectivelor de declinarea întâi, în timp ce δυο, τρεις, și τεσσαρες conform paradigmei declinării a 3a. Numeralele de la 200 în sus (sau acelea care se termină în οι) se declină conform paradigmei adjectivelor de declinarea 1a și 2a. Numeralele ordinale se declină ca adjectivele de declinarea 1a și 2a.

¹⁶ Deși o mie se scrie χιλιοι (masculin plural „mii”), în Apocalipsa apare τα χιλια („mii”, la neutru plural), tradus cu „o mie”. Traducerea „o mie” („mia de ani”) la singular este posibilă fiindcă pluralul neutru se folosește în limba greacă pentru a sublinia ideea unei unități, a unei categorii unitare (de exemplu: τα προβατα - oi, adică turmă).

Exerciții

1. Traduceți și comentați exemplele biblice următoare:

1. ἐν δε τουτο μη λανθανετω υ̅μας, ἀγαπητοι, ὅτι μια ἡμερα παρα κυριω ὡς χιλια ἔτη και χιλια ἔτη ὡς ἡμερα μια.
2 Pt. 3:8

2. και ἤκουσα τον ἀριθμον των ἐσφραγισμενων ἑκατον τεσσερακοντα τεσσαρες χιλιαδες. Apor. 7:4

3. μακαριος και ἅγιος ὁ ἔχων μερος ἐν τη ἀναστασει τη πρωτη ἐπι τουτων ὁ δευτερος θανατος οὐκ ἔχει ἐξουσιαν, Apor. 20:6

4. εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαιοι τεσσερακοντα και ἕξ ἔτεσιν οἰκοδομηθη ὁ ναος οὗτος και συ ἐν τρισιν ἡμεραις ἐγερεις αὐτον, In. 2:20

TIMPUL AORIST (ACȚIUNE PUNCTUALĂ)

1 Ioan 2:14b. *ἔγραψα* ὑμῖν, νεανισκοί, ὅτι ἰσχυροὶ ἐστε καὶ ὁ
 λογὸς τοῦ θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει

V-am scris, tinerilor, pentru că sunteți puternici și
 cuvântul lui Dumnezeu rămâne în voi

Ioan 6:31 οἱ πατέρες ἡμῶν το μαννα *ἔφαγον* ἐν τῇ ἐρημῳ,
 Părinții noștri mană au mâncat în pustie...

Generalități

Timpul aorist este un timp secundar care exprimă o acțiune momentană, instantanee, „punctuală”, îndeplinită într-un trecut nedeterminat, și era folosit frecvent în limba greacă (aproximativ cum este folosit astăzi perfectul compus în limba română, sau, în Oltenia, perfectul simplu). Prin caracterul său punctual aoristul indică fie consumarea unei acțiuni, fie momentul ei de început, fie momentul încheierii ei. Caracterul momentan al acțiunii este atât de puternic încât la unele moduri, cum ar fi modul imperativ și subjonctiv, aoristul aproape că nu mai comunică nimic despre timpul acțiunii ca atare, nici o informație *temporală*, ci doar informație de *aspect*, privitoare la *calitatea* acțiunii (caracter momentan).

La verbele în –ω aoristul apare în 2 forme principale: *aorist tematic*, cu forme doar la diatezele activă și medie, și care are două subcategorii: aoristul 1, *sigmatic* (cu σ) – numit și aorist *slab* (apare la verbele regulate și folosește rădăcina prezentului), și aoristul 2 – sau aoristul tare (fără σ, dar cu rădăcină specifică și cu terminații de imperfect).

A doua formă a aoristului este *aoristul atematic* (sau aorist 3) cu două subcategorii și el: aorist radical *tare*, în – ν, uneori cu înțeles pasiv (aor. 2), și aorist pasiv *slab* în - θην.

Aorist	Aor. 1 (sigmatic):		ej + răd. + σ + term. în „α”
tematic	Aor. 2 (tare):		ej + răd. + term. de imperfect
atematic (Aor. 3)			ἐ + răd. + ν, θην, etc.

Aoristul tematic

Aoristul I (slab, sigmatic)

Acest tip de aorist folosește rădăcina de prezent la care primește marca tipică aoristului sigmatic, σ, însoțită de terminații specifice în α. Paradigma sa morfologică este - σα, - σας, - σε, - σαμεν, - σατε, - σαν.

ἐ + rădăcină prezent + σ + terminații în „α”

Paradigmele λυω și ἄκουω se conjugă astfel:

ἐλυσα	- am dezlegat	ἐλυσαμεν	- am dezlegat
ἐλυσας	- ai dezlegat	ἐλυσατε	- ați dezlegat
ἐλυσε	- a dezlegat	ἐλυσαν	- au dezlegat
ἤκουσα	- am auzit	ἤκουσαμεν	- am auzit
ἤκουσας	- ai auzit	ἤκουσατε	- ați auzit
ἤκουσε(ν)	- a auzit	ἤκουσαν	- au auzit

La diateza pasivă, uneori θ suplinește rolul lui σ, cum este cazul lui λυω - λυθην, alteori σ rămâne în fața lui θη, ca în cazul lui ἄκουω – ἤκουσθην (vezi lecția 12, despre diatezele medie și pasivă). Verbele cu rădăcină în consoană interacționează cu σ asemănător cu interacția de la viitor:

1) κ, γ, χ + σα = ξα

(1) διωκω	ἐδιωξα
(2) διδασκω	ἐδίδαξα (διδασχ-)
(3) κηρυσσω	ἐκηρυξα (κηρυκ-)

Reamintim că perechea de consoane σσ (ττ în greaca clasică) la verbe cum sunt κηρυσσω, φυλασσω, φρασσω, τασσω, ascunde o rădăcină în guturală (κηρυκ-, φυλακ-, φραγ-, ταγ-).

2) π, β, φ + σα = ψα,

(1) γραφω	ἐγραψα	Notați:
(2) βλεπω	ἐβλεψα	βλετω are răd. βλεπ, aor. 1, ὄραω - răd. ιδ, aor. 2, ὄραω, βλεπω, θεωρεω, înseamnă, toate „a vedea”.

3) τ, δ, θ + σα = σα,

(1) πειθω	ἐπεισα
(2) ψευδω	ἐψευσσα
(3) κοπτω	ἐκοψα [răd. aor. κοπ-]
(4) ἄπτω	ἤψα

4) ζ, ξ, σ, ψ + σα = σα,

(1) δοξαζω	ἐδοξασα
(2) φραζω	ἐφρασα
(2) βαπτιζω	ἐβαπτισα [răd. aor. βαπτιδ-]
(3) ἐλπιζω	ἤλπισα [răd. aor. ἐλπιδ-]
(4) κραζω	ἐκραξα [răd. aor. κραγ-]

5) λ, μ, ν, ρ + σα = λα, μα, να, ρα. Cade σ și se lungește vocala din rădăcină cuvântului, adăugându-se terminațiile în α:

(1) κρινω	ἐκρινα	(ι scurt trece în ι lung)
(2) μενω	ἐμεινα	(ι lung în loc de ἐμενσα)
(3) νεμω	ἐνειμα	

(4) θελω	ἠθελησα (verb neregulat)
(5) ἀποστελλω	ἀπεστειλα (λλ trece în λ)
(6) αἶρω	ἦρα

Observați folosirea aoristului 1 în Ioan 1:32, και ἔμαρτυρησεν Ἰωαννης λεγων ὅτι τεθεαμαι το πνευμα καταβαινον ὡς περιστεραν ἐξ οὐρανου και ἔμεινεν ἐπ' αὐτον.

Aoristul 2 (tare)

Aoristul 2 are aceeași semnificație ca aoristul 1, dar modul de formare este diferit. El pleacă de la o rădăcină tematică diferită de rădăcina prezentului, rădăcina de aorist, iar terminațiile atașate acestei rădăcini sunt terminațiile secundare, întâlnite la timpul imperfect (-ον, -ῆ, -ε, -ομεν, -ετε, -ον). Are forme de diateză activă și medie.

ἔ + rădăcina aorist 2 + terminații imperfect (secundare)

Diferența între aoristul 2 și imperfect rezidă în diferența dintre cele două rădăcini. De exemplu, λειπω (las, părăsesc) are rădăcina de prezent λειπ- iar rădăcina de aorist 2 este λιπ-.

aug. răd. term.	aor 2.	echiv. lb.rom.	imperfect
ἔ λιπ ον	= ἔλιπον	- am lăsat	ἔλειπον
ἔ λιπ ες	= ἔλιπες	- ai lăsat	ἔλειπες
ἔ λιπ ε	= ἔλιπε	- a lăsat	ἔλειπε
ἔ λιπ ομεν	= ἔλιπομεν	- am lăsat	ἔλειπομεν
ἔ λιπ ετε	= ἔλιπετε	- ați lăsat	ἔλειπετε
ἔ λιπ ον	= ἔλιπον	- au lăsat	ἔλειπον

Luând un alt exemplu, λαμβανω are rădăcina λαβ:

aug. răd.	term.	Aor. 2.	echivalent limba română

ἐ λαβ ον	=	ἐλαβον	- am luat
ἐ λαβ ες	=	ἐλαβεσ	- ai luat
ἐ λαβ ε	=	ελαβε	- a luat
ἐ λαβ ομεν	=	ἐλαβομεν	- am luat
ἐ λαβ ετε	=	ἐλαβετε	- ați luat
ἐ λαβ ον	=	ἐλαβον	- au luat

În cazul verbelor cu consoană finală dublă la timpul prezent, rădăcina aoristului păstrează doar o consoană. De exemplu, pentru βαλλω - eu arunc, rădăcina aoristă este βαλ-. Aoristul 2 a fi ἐβαλον, dar imperfectul este ἐβαλλον. Diferența dintre rădăcina de prezent și cea de aorist se poate observa bine în exemplele următoare:

<i>Prezent</i>	<i>răd. aor.</i>	<i>aorist 2</i>	<i>echiv. (pf.compus)</i>
ἀμαρτανω	ἀμαρτ	ἡμαρτον	am păcătuit,
λαμβανω	λαβ	ἐλαβον	am luat,
μανθανω	μαθ	ἐμαθον	am învățat,
πινω	πι	ἐπιον	am băut,
ἀποθνησκω	θαν	ἀπεθανον	am murit,
πιπτω	πεσ	ἐπεσον	am căzut,
φευγω	φυγ	ἐφυγον	am fugit,
ἄγω	ἄγ	ἤγαγον	am condus,
εἰσαγω		εἰσηγαγον	am condus înăuntru, am adus
ἐξαγω		ἐξηγαγον	am condus afară, am scos
συναγω		συνηγαγον	am adunat, am strâns
βαλλω	βαλ	ἐβαλον	am aruncat, aruncaii
ἐκβαλλω		ἐξεβαλον	am aruncat afară, am scos
ἐπιβαλλω		ἐπεβαλον	am aruncat asupra, am prins
συμβαλλω		συμεβαλον	am aruncat peste, am întâlnit, am discutat

γινωσκω	γνο	ἔγνων	am cunoscut,
βαινω	βα	ἔβην	am mers,
ὄρω	ἰδ	εἶδον	am văzut,
εὕρισκω	εὕρ	εὕρον	am descoperit,
λεγω	ἔπ	εἶπον	am zis,
λειπω	λιπ	ἔλιπον	am lăsat,
ἔχω	σεχ	ἔσχον	am avut (ținut),
ἔσθιω	φαγ	ἔφαγον	am mâncat,
πασχω	παθ	ἔπαθον	am suferit,
ἔρχομαι	ἔλθ	ἦλθον	am venit,
φέρω	ἐνεγκ	ἤνεγκον	am adus,

Aoristul atematic

Este tratat în multe manuale ca aorist 2, dar are un caracter complementar. Aoristul radical primește terminațiile direct la rădăcina verbală, folosind paradigma - ν, - ζ, - [-], - μεν, - τε, - σαιν.

ἔ + rădăcina aorist + terminații specifice aorist 3

Paradigma aceasta se întâlnește la modul indicativ și la modul optativ, diateza pasivă. Unul din verbele reprezentative este γιγνώσκω.

ἔγνων	ἔγνωμεν
ἔγνως	ἔγνωτε
ἔγνω	ἔγνωσαν ¹⁷

¹⁷ Terminația **sa** - de la plural persoana 3 nu are legătură cu terminația **sa** - de la aorist 1. Formele principale ale lui **gignwskw** sunt: **gignwskw**, **gnwsomai**, **ejgnwn**, **ejgnwka**, **ejgnwsmi**, **ejgnwsqh**, **gnwsqhsomai**.

Un alt verb din aceeași categorie este *fainw*,

<i>ejfanhn</i>	<i>ejfanomen</i>
<i>ejfanhv</i>	<i>εἶφανετε</i>
<i>ἐφανη</i>	<i>ἐφανοσαν</i>

Printre verbele care urmează această paradigmă sunt *ἐδυν* (*δυνω*), construcțiile cu - *εβην* (- *βαινω*), unele verbe în - *μι*, de exemplu *ἔστην* (*ἴστημι*: *ἔστην*, *ἔστης*, *ἔστη*, etc.),¹⁸ formele de aorist pasiv (atât ale verbelor care folosesc la pasiv *θη*, ex. *ἔλυθην* - din *λυω*, cât și cele care nu folosesc *θ* ci doar -*η*, aproximativ 30 de verbe din NT, de exemplu *ἔγραφην*, din *γραφω*).¹⁹

Aoristul mixt

În limba greacă *koine* terminația în *σα*, caracteristică aoristului 1, a influențat considerabil și verbele neregulate care folosesc aoristul 2. Unele au preluat aceste terminații de tip - *α* în locul celor de imperfect, ca formă alternativă, la indicativ, diateza activă, fără să folosească, însă, și *σ* intermediar. Astfel de construcții dovedesc o anumită ambiguitate, caracterul tranzitoriu, popular, al limbii grecești *koine*. De ex.: *λεγω*, eu zic, folosește aor. 2, *εἶπον*, dar și forma mixtă *εἶπα*; *λειπω*, eu las, folosește aor. 2, *ἔλιπον*, dar și forma *ἔλιπα*.

οὐκ ἔστιν γεγραμμενον ἐν τῷ νομῷ ὑμῶν ὅτι ἐγὼ εἶπα θεοὶ ἔστε;

¹⁸ Formele de aorist intransitiv ('cuasi-pasiv'), ne-tematic, funcționează adesea ca alternative medii-pasive față de aoristele cauzative ale formelor la diateza activă, în -*σα* (cf. *ἴστημι/ἔστησα*: *ἵσταμαι* / *ἔστην*; *φαίνω* / *ἔφην*: *φαίνομαι* / *ἐφανην*, cf. B.W. Powers, *Learn To Read the Greek New Testament*, Zonderan, secțiunile 6.53; 7.7, 10.27-10.29, și apendice C3).

¹⁹ Paradigma este urmată și de verbele la mai-mult-ca-perfect, diateza pasivă, de exemplu *ἔλελυκειν* - din *λυω*, sau *ἤδειν* - din *οἶδα*.

nu este scris în legea voastră „eu am zis, sunteți dumnezei?”
(In. 10:34b)

μη θαυμασης ότι ειπον σοι, δει υμας γεννηθηναι ανωθεν.
nu te mira că ți-am zis „trebuie să vă nașteți de sus”. (In. 3:7)

ἐγω δε ειπα τις ει κυριε, ο δε κυριος ειπεν ἐγω ειμι Ἰησους
ὄν συ διωκεις
Eu am zis, cine ești, Doamne, iar Domnul a zis, eu sunt Isus pe care
tu îl prigonești (Fapte 16:15)

Exerciții

Vocabular:

ἀμην - amin, adevărat,	ἀνεμος, ὁ - vânt,
ἀνοιγω - deschid,	ἀπαγγω - spânzur,
ἀποθνησκω - mor,	ἄρτος, ὁ - pâine,
ἀναβαινω- sui	βιβλιον, το - carte mică,
βαπτω - cufund,	βιος, ὁ - viață (biologică),
βουλομαι - doresc,	δεομαι - cer,
διακονος, ὁ - slujitor,	ἕως - până când, până la,
δαμονιον, το - demon,	διαβολος, ὁ - diavol,
ἡλιος, ὁ - soare,	θησαυρος, ὁ - comoară,
Ἱερουσαλημ, ἡ - Ierusalim,	καθαριζω - curăț,
καρπος, ὁ - rod, fruct,	καταλαμβάνω - obține, apuc
καθημαι - șed	καταβαινω- cobor
καταρτιζω - unesc,	λειπω – (îmi) lipsește
κατευθυνω - îndrept,	μελω - am grije (de cineva),
μετανοια, ἡ - pocăință,	νεφελη, ἡ - nor,
νυμφη, ἡ - mireasă,	οἰκια, ἡ - casă,
ὄμβρος, ὁ - ploaie,	προσευχη, ἡ - rugăciune,
συμβουλευω - mă sfătuiesc,	ἐπιθυμια, ἡ - poftă,

καταλυω - distrug,	κλινω - aplec, înclin
κοπτω - tai,	κτιζω - creez, zidesc, construiesc
λεπρος, ὁ - lepros,	μαχομαι - lupt,
μεριζω - despart,	ὀφειλω - datorez, trebuie,
ὀφθαλμος, ὁ - ochi,	παρακλητος, ὁ - mângâietor, avocat,
παραλαμβανω - primesc,	πειραζω - ispitesc, testez,
πλοιον, το - barcă, corabie,	πλυνω - mă spăl,
παρουσια, ἡ - venire,	παρρησια, ἡ - îndrăzneală,
ποτε - când, de când,	πριν - înainte,
προλαμβανω - grăbesc,	συκη, ἡ - smochin,
τοπος, ὁ - loc,	τυφος, ὁ - orb,
φιλια, ἡ - prietenie,	ὑποστρεφω - mă întorc,
ὑποτασσω - mă supun,	φευγω - fug,
φυλασσω - păzesc,	ψευδομαι- mint, înșel
χωρα, ἡ - regiune.	

1. Traduceți în limba română:

- οἱ τυφλοι ἤκουσαν την φωνην του Ἰησους και ὁ κυριος ἔθεραπευσε τους ὀφθαλμους αὐτων.
- ὅτε οἱ μαθηται οὐκ ἔξεβαλον τα δαιμονια, ὁ κυριος εἰσηγαγεν τους μαθητας εἰς την ἔρημον.
- Ἰησους ἦλθε ἐκ του ἱερου και εἰσεπορευθη εἰς την οἰκιαν του Πητρος.
- συνηγαγετε τους δουλους και ἀνεγνωτε το βιβλιον.
- οἱ νεανιαι ἔφαγον ἄρτον και καρπους ἐν τη οἰκίᾳ της νυμφης.
- εἶδομεν τον τοπον ὅπου ὁ Μεσσίας ἀπεθανε.

7. οἱ ἄνθρωποι ἔσχον παρρησιαν και ἐκήρυξαν το εὐαγγελιον ἐν τῷ ἱερῷ.
8. οἱ μαθηται του κυριου ἔδοξασαν τον Θεον και τον υἱον αὐτου Ἰησουν Χριστον.
9. παλιν ὁ Ἰησους και οἱ ἀποστολοι ἐπορευθησαν παρα την θαλασσαν της Γαλιλαιας.
10. Ἰησους ὑπεστρεψε ἐκ Ἱερουσαλημ συν τοις ἀποστολοις και εἰσεπορευθη παλιν εἰς την Γαλιλαιαν.

2. Traduceți în limba greacă:

1. Isus le-a spus încă odată: adevărat, adevărat vă spun că Eu sunt viața.
2. Voi mergeați pe drumul rău, dar acum ați crezut în Domnul.
3. Leproșii au mers în oraș pentru că apostolii predica cu îndrăzneală.
4. În ceasul acela noi am cunoscut că Isus este Fiul lui Dumnezeu.
5. Când omul lui Dumnezeu a despărțit marea, poporul a intrat în țara făgăduințelor.
6. Când templul a fost curățit, Isus a predicat acolo împotriva ipocrițiilor.
7. Fiii lui Zebedei s-au sfătuit și s-au întors spre Isus.
8. Am văzut, am scris și am predicat așa cum am auzit.

3. Exemple de tradus și analizat.
1. Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ λεγὼν, ἐπὶ τῆς Μωϋσεως καθέδρας ἕκαθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι. Mat. 23.1-2.
 2. Οὐ μόνον δε, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ θεῷ δια τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δι' οὗ νυν τὴν καταλλαγὴν ἔλαβομεν. (Rom. 5.4)
 3. Πιστεῖ καὶ περὶ μελλόντων εὐλόγησεν Ἰσαακ τὸν Ἰακώβ καὶ τὸν Ἡσαυ. (Evrei 11.20)
 4. οἱ δια πιστεως κατηγονισαντο βασιλειας, εἰργασαντο δικαιοσυνην, ἐπετυχον ἐπαγγελιων, ἐφραξαν στοματα λεοντων, ἐσβεσαν δυναμιν πυρος, ἐφυγον στοματα μακαιρης, ἐδυναμωθησαν ἀπο ἀσθενειας, ἐγενηθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολεμῷ, παρεμβολας ἐκλιναν ἀλλοτριων, ἔλαβον γυναικες ἐξ ἀναστασεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν. (Evrei 11.33-35a).

DIATEZELE MEDIE ȘI PASIVĂ

În comparație cu diateza activă, diatezele medie și pasivă oferă un plus de nuanțe exprimării și sunt foarte des folosite în limba greacă. La aceste diateze verbele folosesc două seturi de terminații, primare și secundare.

Terminații generale

a) *Timpurile principale* (prezent, perfect, viitor) folosesc terminații primare (paradigma morfologică în - αι):

- μαι,	- μεθα
- σαι,	- σθε
- ται,	- νται.

Când se adaugă vocalele de legătură (ο, ε), apare contracția în η, și terminațiile arată un pic diferit:

- ομαι,	- ομεθα
- η (εσαι),	- εσθε
- εται,	- ονται.

b) *Timpurile secundare* (imperfect, aorist, și mai-mult-ca-perfectul) folosesc la diatezele medie și pasivă terminații secundare (paradigma morfologică în - ο):

- μην,	- μεθα
- σο,	- σθε
- το,	- ντο

care, cu vocalele de legătură arată astfel (*cf.* contracția în ου):

- ομην,	- ομεθα
- ου (din εσο) -	- εσθε
- ετο,	- οντο.

Diateza medie

În general, modul de formare al diatezei medii urmează schema următoare:

răd. prezent + terminații principale (în αι) sau secundare (în ο)

Ca aplicație, *diateza medie* a verbului λυω conjugat la prezent și viitor:

λυομαι - mă dezleg	λυσομαι - mă voi dezlega
λυη - te dezlegi	λυση - te vei dezlega
λυεται - se dezleagă	λυσεται - se va dezlega
λυομεθα - ne dezlegăm	λυσομεθα - ne vom dezlega
λυεσθε - vă dezlegați	λυσεσθε - vă veți dezlega
λυονται - se dezleagă	λυσονται - se vor dezlega

Diateza pasivă

În cazul *diatezei pasive* apare și marca specifică a pasivului, θ sau θη.

răd. prezent + [θη] + term. principale (în αι) sau secundare (în ο)

La multe verbe, printre care și λυω, marca pasivului, θη, nu apare la timpul prezent, dar este vizibilă la timpul viitor:

λυομαι - sunt dezlegat	λυθησομαι - voi fi dezlegat
λυη - ești dezlegat	λυθηση - vei fi dezlegat
λυεται - este dezlegat	λυθησεται - va fi dezlegat
λυομεθα - suntem dezlegați	λυθησομεθα - vom fi dezlegați
λυεσθε - sunteți dezlegați	λυθησεσθε - veți fi dezlegați
λυονται - sunt dezlegați	λυθησονται - vor fi dezlegați

Verbul λυω are aceeași formă la prezent pentru diatezele medie și pasivă. Acest fenomen se întâmplă și în cazul altor verbe (ori timpuri).

ἐλυομην	- mă dezlegam	ἐλυομεθα	- ne dezlegam
ἐλυου	- te dezlegai	ἐλυεσθε	- vă dezlegați
ἐλυετο	- se dezlega	ἐλυοντο	- se dezlegau

Verbul ἄκουω are și el aceleași forme la diateza medie și pasivă:

ἤκουομην	- eu mă auzeam	ἤκουομεθα	- noi ne auzeam
ἤκουου	- tu te auzai	ἤκουεσθε	- voi vă auzeați
ἤκουετο	- el se auzea	ἤκουοντο	- ei se auzeau

Aoristul mediu și pasiv

Diferențele dintre diateza medie și pasivă se observă mai ușor la aorist. Rolul legăturilor ο și ε este luat de grupurile σα și θη:

- σαμην,	- σαμεθα
- σω (σασο)	- σασθε
- σατο,	- σαντο.

În cazul diatezei pasive, -θη ia rolul lui -σα, și se obține o paradigmă de tip aorist 2:

- θην,	- θημεν
- θης,	- θητε
- θη,	- θησαν

D. medie

ἐλυσαμην	- m-am dezlegat	ἐλυσαμεθα	- ne-am dezlegat
ἐλυσω	- te-ai dezlegat	ἐλυσασθε	- v-ați dezlegat
ἐλυσατο	- s-a dezlegat	ἐλυσαντο	- s-au dezlegat

D. pasivă

ἔλυθην	- am fost dezlegat	ἔλυθημεν	- am fost dezlegați
ἔλυθης	- ai fost dezlegat	ἔλυθητε	- ați fost dezlegați
ἔλυθη	- a fost dezlegat	ἔλυθησαν	- au fost dezlegați

În ce privește verbul ἀκούω el devine ἤκουσα, respectiv, ἤκουσθην.

D. medie

ἤκουσαμην	- m-am auzit	ἤκουσαμεθα	- ne-am auzit
ἤκουσω	- te-ai auzit	ἤκουσασθε	- v-ați auzit
ἤκουσατο	- s-a auzit	ἤκουσαντο	- s-au auzit

D. pasivă

ἤκουσθην	- am fost auzit	ἤκουσθημεν	- am fost auziți
ἤκουσθης	- ai fost auzit	ἤκουσθητε	- ați fost auziți
ἤκουσθη	- a fost auzit	ἤκουσθησαν	- au fost auziți

Interacția dintre rădăcină și terminații, la pasiv mai ales, se exprimă cel mai ades prin păstrarea grupării -θη, deși, uneori, aceasta poate dispărea, făcând loc paradigmei simple în -η:

1) κ, γ, χ + θην = χθην

	<i>D. medie</i>	<i>D. pasivă</i>
(1) διωκω	ἔδιωξαμην	ἔδιωχθην
(2) διδασκω	ἔδιδασαμην	ἔδιδαχθην
(3) κηρυσσω	ἔκηρυξαμην	ἔκηρυχθην

2) π, β, φ + θην = θην (exceptie, φ + θην = φην)

(1) γραφω	ἔγραψαμην	ἔγραφην (aor.2)
(2) βλεπω	ἔβλεψαμην	ἔβλεφην
Ex: ἔγραφην,	ἔγραφημεν	
ἔγραφης,	ἔγραφητε	
ἔγραφη,	ἔγραφησά	

3) τ, δ, θ + θην = σθην

(1) πειθω	ἐπεισαμην	ἐπεισθην
(2) κοπτω	ἐκοψαμην	ἐκοπθην (aor.2)
(3) ἄπτω	ἤψαμην	-----

4) ζ, ξ, σ, ψ + θην = σθην

(1) βαπτίζω	ἐβαπτισαμην	ἐβαπτισθην
(2) δοξάζω	ἐδοξασαμην	ἐδοξασθην
(3) ἐλπίζω	ἤλπισαμην	-----

5) λ, μ, ν, ρ + σ, θην. La diateza medie, ca și la diateza activă, interacția λ, μ, ν, ρ + σ duce la lungirea compensatorie a vocalei din rădăcină: μενω - μειναμην. Pentru pasiv, interacția λ, μ, ν, ρ + θην duce la următoarele rezultate:

a) ν + θην = θην

(1) κρινω	ἐκριναμην	ἐκριθην
(2) μενω	ἐμειναμην	-----

D. medie

D. pasivă

b) λ, ρ + θην = λην, respectiv ρην (ρθην), etc.

(1) θελω	ἤθελσαμην	-----
(2) ἀποστελλω	ἀπεστείλαμην	ἀπεσταλην (aor.2)
(3) αἶρω	ἤραμην	ἤρθην

c) μ + θην = se adaugă η înainte de θη:

(1) νεμω	ἐνειμαμην	- <u>μηθην</u> : ἐνεμηθην

Verbele la aorist 2, au aceeași formă la diatezele medie și pasivă. În cazul lui λειπω:

ἐλιπομην	ἐλιπομεθα
ἐλιπου	ἐλιπεσθε
ἐλιπετο	ἐλιποντο

Diatezele medie și pasivă ale verbelor deponente.

Categoria verbelor deponente cuprinde verbele care folosesc la unele timpuri forme de diateză medie dar cu înțeles activ.²⁰ De exemplu, verbul *ejrcomai* (a merge, a veni):

ex.: - *eujqewv legete oJti ojmbrov ejrcetai, και γινεται ούτως*
 îndată ziceți „vine ploaia”, și așa se întâmplă. (Lc. 12:54)

Unele verbe sunt deponente doar la un anumit timp. De exemplu, verbul a fi, *εἶμι* este nedeponent la prezent dar este deponent la viitor *ἔσομαι, ἔσῃ, ἔσται, ἔσομεθα*, etc. Unele verbe deponente nu folosesc aoristul mediu, ci aoristul pasiv cu înțeles activ sau mediu. De exemplu, *πορευομαι* = eu merg (deponent) folosește aoristul pasiv *ἔπορευθην* = m-am dus, cu înțeles activ și mediu (*πορευομαι* nu are formă aorist mediu).

Alte verbe deponente admit o formă de aorist la diateza medie dar și un aorist pasiv, și amândouă au sens activ. De exemplu, *ἀποκρινομαι*, a răspunde, are o formă de aorist mediu, *ἀποκριναμην*, dar și o formă de aorist pasiv *ἀποκριθην*, amândouă înseamnând „am răspuns”. La fel, *γίνομαι*, a deveni, are aorist mediu, *ἔγενομην*, și unul pasiv, *ἔγενθην*, amândouă cu sensul „am devenit”.

²⁰ Aplicabilitatea categoriei „deponent” la limba greacă, este pusă de unii autori sub semnul întrebării. Categoria vine din limba latină și nu există termen echivalent în greacă. O altă obiecție este că verbele deponente nu și-au „depus”, în greacă, nici o formă activă în timp ce păstrează, totuși, sensul activ, ci la diateza medie fiind, exprimă o nuanță de acțiune care nu poate fi tradusă în altă limbă decât prin diateza activă (C.W. Conrad, J.T. Pennington, etc.).

VERBELE DE CONTRACȚIE

O categorie aparte de verbe de conjugarea în - ω sunt verbele de contracție, care prezintă pe scară largă acest fenomen al contracției din cauza unei particularități: rădăcina lor se termină în ω precedat de vocalele ε, ο, α, adică εω, οω, αω, cf. φιλεω, πληρωω, τιμαω, ceea ce în conjugare crează contextul multor modificări de diftongi.

Descriere și reguli generale de conjugare

Contractia este un fenomen dinamic, supus preferințelor vorbitorilor unei limbi și nu era folosită de toate dialectele limbii grecești în același fel. De exemplu, dialectul attic folosea în mod intens contractia, mai mult decât celelalte dialecte, pe când dialectul ionic apela foarte puțin la ea (cf. manuscrisele lui Herodot, unde se pot întâlni des formele εε, εη, necontrase). Uneori chiar și regulile de contracție erau diferite:

a. Diftongii εο, εω, εου rămân diftongi deschiși în dialectul attic, dar nu în celelalte. În dialectul ionic, de exemplu, εου se contractă în ευ, ca în exemplele: σεο – σευ (al tău), φιλεουσι – φιλευσι (ei iubesc).

b. În dialectele doric și aeolic, αο, αω, se contractă în α lung. Astfel, χωραων - χωραν (al țărilor, gen. plural), γελαοντι – γελαντι (ei râd), etc.

c. În dialectul doric, αε se contractă în η; αη în η; αει, αηι în ηι ca în νικαε – νικη (victorie), ὄραηι și ὄραει – ὄρει.

d. Tot în dialectul doric, εε devine ε, iar οε, οο devin ω. Astfel, din φιλεετω – φιλητω, și din δηλοετε – δηλωτε, iar din ἵπποο – ἵππω.

În ce privește dialectul koine, bazat pe dialectul attic, se pot observa astfel de reguli de contracție, deși există și asemănări. La prezent

persoana 1, diftongii εω, αω, οω, din φιλεω, πληρωω, τιμαω, devin ω, după modelul: φιλω, πληρω, τιμω, Vocalele ε, ο, α interacționează cu terminațiile conform următoarelor reguli de contragere, ducând la prelungirea compensatorie a vocalei de legătură:

Terminație		ε	η	ει	η	ο	ω	ου	οι	α
voc. răd.	α	α	α	α	α	ω	ω	ω	ω	α
	ε	ει	η	ει	η	ου	ω	ου	οι	η
	Ο	ου	ω	οι	οι	ου	ω	ου	οι	ω

Paradigme

La timpurile care utilizează sufixe cum sunt σ, κ (viitorul, aoristul, perfectul) apare și o lungire a vocalelor finale ale rădăcinii ε – η, ο – ω:

<i>Dicționar</i>	<i>Prezent</i>	<i>Viitor</i>	<i>Aorist</i>
φιλεω	φιλω	φιλησω	ἐφιλησα
πληρωω	πληρω	πληρωσω	ἐπληρωσα
τιμαω	τιμω	τιμησω	ἐτιμησα

Există, însă, excepții cum ar fi καλεω, καλεσω, ἐκαλεσα, unde înainte de σ este ε. În plus, la prezentul infinitiv, diateza activă, verbele în α se contractă din α+ειν în αν în loc de αν. Similar, verbele în ο se contractă din ο + ειν la ουν, în loc de οιν. Un alt exemplu este ζωω, a trăi, care în contracție are sunetul η nu α.

ζω	ζωμεν,
ζης	ζητε
ζη	ζωσιν

Terminațiile se aseamănă cu cele ale subjunctivului prezent. Prezentul infinitiv, diateza activă, al lui ζωω, este, astfel, ζην, nu ζαιν. Ὅραω,

verb neregulat, devine la viitor ὄψομαι, iar la aorist εἶδον. Ca paradigme pot fi folosite τιμαῶ, φιλεῶ, πληρῶ:

Prezent indicativ, d. activă Prezent indicativ, d. medie și pasivă

τιμῶ	(τιμαῶ)	τιμῶμαι	(τιμαομαι)
τιμας	(τιμαεις)	τιμα	(τιμαη - τιμαεσαι)
τιμα	(τιμαει)	τιμαται	(τιμαεται)

τιμῶμεν	(τιμαομεν)	τιμῶμεθα	(τιμαομεθα)
τιματε	(τιμαετε)	τιμασθε	(τιμαεσθε)
τιμῶσι	(τιμαουσι)	τιμῶνται	(τιμαονται)

Imperfect indicativ, d. activă Imperfect indicativ, d. medie / activă

ἔτιμῶν	(ἔτιμαον)	ἔτιμῶμην	(ἔτιμαομην)
ἔτιμα	(ἔτιμαεις)	ἔτιμῶ	(ἔτιμαεσο)
ἔτιμα	(ἔτιμαει)	ἔτιματα	(ἔτιμαετο)

ἔτιμῶμεν	(ἔτιμαομεν)	ἔτιμῶμεθα	(ἔτιμαομεθα)
ἔτιματε	(ἔτιμαετε)	ἔτιμασθε	(ἔτιμαεσθε)
ἔτιμῶν	(ἔτιμαον)	ἔτιμῶντο	(ἔτιμαοντο)

Prezent indicativ, d. activă Prezent indicativ, d. medie / pasivă

φιλῶ	(φιλεῶ)	φιλοῦμαι	(φιλεομαι)
φιλεις	(φιλεεις)	φιλη	(φιληη - φιλεεσαι)
φιλει	(φιλεει)	φιλειται	(φιλεεται)

φιλοῦμεν	(φιλοομεν)	φιλοῦμεθα	(φιλοομεθα)
φιλειτε	(φιλεετε)	φιλεισθε	(φιλεεσθε)
φιλοῦσι	(φιλεουσι)	φιλοῦνται	(φιλεονται)

Prezent indicativ, d. activă Prezent indicativ, d. medie / pasivă

πληρῶ	(πληρῶ)	πληροῦμαι	(πληροομαι)

πληροῖς	(πληροεῖς)	πληροί	(πληροῦν - πληροεσαι)
πληροί	(πληροεῖ)	πληροῦται	(πληροεσται)
πληρουμέν	(πληροομέν)	πληρουμέθα	(πληροομέθα)
πληρουτε	(πληροετε)	πληρουσθε	(πληροεσθε)
πληρουσι	(πληροουσι)	πληρουνται	(πληροουνται)

Exemple de verbe de contracție cu rădăcina în α :

ἀγαπαῶ	- iubesc	βοῶ	- strig, țip
γενναῶ	- nasc	διρωταῶ	- învăț prin întrebări
ἔρωταῶ	- întreb	ζαῶ	- trăiesc
κοπιαῶ	- muncesc	νικαῶ	- cuceresc
ὄραῶ	- văd	οἶδα	- știu, cunosc ²¹

²¹ Verbul οἶδα este o formă de perfect a verbului εἶδω, ὄραῶ, a vedea, care are înțeles de prezent. Rădăcina greacă este *id*: eid - οἶδ - οἶδ, de unde vin și „a vedea”, „vedere”, „video”, etc.). Înțelesul este acela de „a vedea” (primar), „a înțelege, a cunoaște, a ști”, „a recepta”, (secundar); substantivele înrudite sunt εἶδησις care înseamnă „cunoaștere”, procesul de cunoaștere, și εἶδημα care înseamnă „cunoștință”. La indicativ prez. οἶδα se conjugă astfel: οἶδα, οἶσθα, οἶδεν, ἴσμεν, ἴστε, ἴσμεν, dar în NT (koine) are și forma οἶδα, οἶδας, οἶδα, οἶδαμεν, οἶδατε, οἶδασιν. care l-ar putea integra formal în paradigma verbelor de contracție (Iuda 1:10, Apoc. 2:2, In. 13:17, 1 In. 5:19, 2 Tim. 1:15, etc.). La viitor are formele: εἰσομαι, εἴσῃ, εἴσεται, εἴσομεθα, εἴσεσθε, εἴσονται dar și forma εἶδησω, εἶδησεις, εἶδησει, εἶδησομεν, εἶδησετε, εἶδησετε, εἶδησουσιν. La mai multe timpuri și moduri (mai ales imperativ prezent și viitor indicativ) οἶδα se aseamănă până la identitate cu conjugarea verbului εἶμι. De exemplu, la imperativ prezent, εἶμι: εἴσθι, ἔστω, ἔστε, ἔστων, ἔστωσαν, ὄντων, și οἶδα: εἴσθι, εἴστω, εἴστε, εἴστων, εἴστωσαν (cf. N. Marinone și F. Guala, *Complete Handbook of Greek Verbs*, Cambridge, MA: Schoenhoff's Foreign Books, Inc.; Balme și Lawall, *Athenaze*, vol. 2, pp. 180-181). O tratare mai completă a lui οἶδα, urmărind mai ales conjugările la prezent, include și următoarele forme:

indicativ prezent:	οἶδα, οἶσθα, οἶδεν, ἴσμεν, ἴστε, ἴσασιν
indicativ imperfect:	ἦδη ἦδεν, ἦδησθα ἦδεις, ἦδει, ἦσμεν ἦδεμεν, ἦστε ἦδετε, ἦσαν ἦδесαν
subjonctiv prezent:	εἶδω, εἶδῃς, εἶδῃ, εἶδωμεν, εἶδητε, εἶδωσι
optativ prezent:	εἶδεν, εἶδεις, εἶδει, εἶδειμεν, εἶδειτε, εἶδειεν
imperativ prezent:	ἴσθι, ἴστε

πεινω	- flămânzesc	πλαναω	- înșel, amăgesc
προσδοκαω	- aștept	τιμαω	- onorez, cinstesc

Exemple de verbe de contracție cu rădăcină în ε:

ἀναχωπεω	- mă retrag	ἀσθενεω	- mă îmbolnăvesc
γαμεω	- mă căsătoresc	δεω	- leg
δοκεω	- îmi pare	ἐλεεω	- am milă
ἐπικαλέω	- chem,	ὕλογεω	- binecuvântez
εὐνοεω	- mă împrietenesc,	εὐχαριστεω	- mulțumesc
ζητεω	- caut	θεωρεω	- privesc ca spectator
φωνεω	- chem afară	καλεω	- chem (pe cineva)
κρατεω	- mă apuc (agăț)	λυπεω	- sufăr
λάλεω	- vorbesc	μαρτυρεω	- mărturisesc
μισεω	- urăsc	παρακαλεω	- implor (încurajez)
περιπατεω	- [mă] plimb	ποιεω	- fac, realizez
προσκυνεω	- mă închin	συμπαθεω	- compătinesc
τελεω	- sfârșesc,	τηρεω	- păstrez
φιλεω	- sunt prieten (sau „iubesc”, în sens general)		

Exemple de verbe de contracție cu rădăcină în ο:

δηλω	- arăt, explic	εὐοδοω	- reușesc în călătorie
πληρω	- umplu	σταυροω	- răstignesc, crucific

infinitiv prezent: εἶδεναι

participiu prezent: εἶδως, εἶδυια, εἶδος.

τελειωω	- împlinesc, desăvârșesc	φανεροω	- mă arăt, clarific - înalț

S-ar putea da și câteva exemple mai distractive de conjugare a verbelor de contracție. Astfel, ἀγαπαω a fost folosit în următoarele încercări de traducere a unui imn evanghelic foarte cunoscut:

ὁ Ἰησους με ἀγαπα	Ἰησους μ' ἀγαπα τουτ' οἶδα
ὅτι γραφη κηρυσσειτα	γαρ βιβλια μοι λεγει
παιδια εἰσιν αὐτω	τα τεκνια αὐτω ἔστιν
ἀσθηνουσι δυναται	ἀστηνη, σθενης

ναι, Ἰησους ἀγαπα	ναι, Ἰησους μ' ἀγαπα
ναι, Ἰησους ἀγαπα	ναι, Ἰησους μ' ἀγαπα
ναι, Ἰησους ἀγαπα	ναι, Ἰησους μ' ἀγαπα
ἢ γραφη κηρυσσει. ²²	ta gar biblia moi legei. ²³

13.2. Exerciții:

1. Identificați verbele de contracție din următoarele texte și analizați-le:

ὅτε οὖν ἤριστησαν λεγει τῷ Σιμωνι Πητρῷ ὁ Ἰησους: Σιμων Ἰωαννου, ἀγαπας με πλεον τουτων; λεγει αὐτω: ναι, κυριε, συ οἶδας ὅτι φιλω σε. λεγει αὐτω: βοσκε τα ἄρνια μου. λεγει αὐτω παλιν δευτερον: Σιμων Ἰωαννου, ἀγαπας με; λεγει αὐτω: ναι, κυριε, συ οἶδας ὅτι φιλω σε. λεγει αὐτω: ποιμαινε τα προβατα μου. λεγει αὐτω το τριτον: Σιμων Ἰωαννου, φιλεις με; ἐλυπηθη ὁ Πητρος ὅτι εἶπεν αὐτω το τριτον: φιλεις με και

²² Text de B. Mounce, <http://www.teknia.com/public/pdf/JesusLovesMe.pdf>, martie, 2004. varianta românească: „Isus, știi, mă iubește, Biblia-mi spune mie, Copilașii la El in, Cei mici Lui îi aparțin. Da, mă iubește, Da, mă iubește, Da, mă iubește, Da! - Biblia-mi spune așa.”

²³ Text de Barry Hofstetter.

λεγει αὐτῷ: κυριε, παντα συ οἶδας, συ γινωσκεις ὅτι φιλω σε.
λεγει αὐτῷ ὁ Ἰησους: βοσκε τα προβατα μου. ἀμην ἀμην λεγω
σοι, ὅτε ἤς νεωτερος, ἐζωννυες σεαυτον και περιεπατεις ὅπου
ἤθελες: ὅταν δε γηρασης, ἐκτενεις τας χειρας σου, και ἄλλος
σε ζῶσει και οἴσει ὅπου οὐ θελει. (Ioan 21:15-18).

PERFECT ȘI CHIAR MAI MULT (ACȚIUNEA CU EFECT)

Ioan 19:3, ὁ Ἰησοῦς εἶπεν **τετελεσται...**
 Isus a zis „S-a sfârșit”...

Timpurile perfect și mai-mult-ca-perfect au un rol important în exegeza biblică pentru că ele oferă o informație complexă despre acțiune, reprezentând o acțiune trecută și încheiată, dar cu efecte care continuă în timp.

Timpul perfect

Definiție. Verbul la timpul perfect exprimă o acțiune trecută, încheiată, al cărei rezultat continuă și în prezent. Fiind un timp principal, alături de prezent și viitor, perfectul utilizează terminațiile principale la diateza medie și pasivă, în timp ce la diateza activă are terminații de tip secundar, caracteristice, înrudite cu terminațiile aoristului 1. Semnele distinctive ale perfectului sunt (1) dublarea sunetului inițial, (2) prezența lui κ la diateza activă și a terminațiilor de tip „ α ”, adică a terminațiilor globale de tip „ $\kappa\alpha$ ”.

(1) *Dublarea sunetului inițial al rădăcinii: $r + \epsilon + r\acute{a}d$*

În mod caracteristic, dublarea sunetului inițial al rădăcinii (reduplicare) cuprinde între cele două sunete augmentul ϵ specific timpurilor trecute. Dacă verbul începe cu o consoană, dublarea ei va prinde la mijloc vocala ϵ , adică augmentul:

$\lambda\omega$ devine $\lambda\epsilon\lambda\upsilon\kappa\alpha$ (a dezlega).

$\pi\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\omega$ devine $\pi\epsilon\pi\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\kappa\alpha$ (a crede).

$\sigma\omega\zeta\omega$ devine $\sigma\epsilon\sigma\omega\kappa\alpha$ (a mântui).

Dacă verbul începe cu o vocală sau diftong, dublarea are ca rezultat lungirea silabei inițiale și contracția lui ϵ :

ἀγαπαω devine ἠγαπηκα (a iubi).
 ἀίτεω devine ἠτήκα (a cere).
 ἐπιζω devine ἠλπικα (a spera); etc.

În cazul în care rădăcina de prezent verbului începe cu două consoane succesive sau apropiate, prefixul ε se adaugă la rădăcina de perfect²⁴:

γινωσκω devine ἐγνωνκα (a cunoaște, răd. γνω-).

Dacă rădăcina verbului începe cu una din consoanele mute, dublarea se va face cu varianta tare a categoriei respective ; guturala χ a fi dublată de κ, labiala φ cu π, dentala θ cu τ:

χαρίζομαι devine κεχαρισμαι (a se bucura).
 φιλεω devine πεφιληκα, (a iubi).
 θεραπευω devine τεθεραπευμαι (a vindeca), etc.

În cazul rădăcinilor care încep cu ρ se adaugă augmentul ε și se dublează consoana ρ:

ῥαντιζω devine ἐρραντικα (a stropi).
 ῥιπτω devine ἐρριμμαι (perf. pasiv, a arunca, a împrăști).
 ῥιζοω, ῥιζοομαι devine ἐρρικα (a înrădăcina)

(2) *Terminațiile de tipul „κα” sunt specific pentru timpul perfect la diateza activă, modul indicativ: r + ε + răd. + term. „κα”*

O caracteristică importantă a perfectului activ, modul indicativ, este că terminațiile de tip primar (principal) sunt legate de rădăcina verbului prin grupul κα, de exemplu: λελυκα, κεκλικα, πεπιστευκα,

²⁴ Un verb poate avea trei rădăcini: de prezent, de aorist, de perfect.

σεσωκα, etc (asemănător cu funcția grupului σα la aorist 1). De fapt, este vorba de o consoană caracteristică de legătură, anume κ, și de terminații în α de tip aorist. Unele verbe nu folosesc, totuși, această legătură nici la diateza activă, și, în schimb, au un așa numit „perfect 2” (cf. o rădăcină specifică a perfectului, prin analogie cu aoristul 2). În astfel de cazuri, vocala α continuă să fie prezentă, în terminație:

ἀκουω	- ἀκηκοα	- auzii
γίνομαι	- γεγωνα	- apărui, venii.
έρχομαι	- έληλυθα	- venii
πειθω	- πεποιθα	- convinsei

Consoana κ interacționează cu rădăcina verbului într-un mod asemănător cu cel în care verbul interacționează cu σ la aorist 1 și la viitor.

Dacă rădăcina verbului se termină în vocală lungă (ori diftong), se adaugă sufixul κ la rădăcină, fără nici o altă schimbare:

λυω devine λελυκα,
πιστευω devine πεπιστευκα; etc.

Dacă rădăcina verbului se termină într-o vocală scurtă (cf. verbele de contracție), aceasta se transformă în vocală lungă înaintea sufixului κ:

γεννω devine γεγεννηκα, (a naște),
φιλεω devine πεφιληκα (a iubi).
πληρωω devine πεπληρωκα (a umple),
τηρεω devine τετηρηκα (a păzi, a ține),
λαλεω devine λελαληκα (a vorbi),

Urmăriți și discutați următorul exemplu:

ἐὰν τας ἐντολας μου τηρησητε, μενειτε ἐν τη ἀγαπη μου, καθως ἐγω τας ἐντολας του πατρος μου τηρηκα και μενω αὐτου ἐν τη ἀγαπη. Ταυτα λελαληκα ὑμιν ἵνα ἡ χαρα ἡ ἐμῃ ἐν ὑμιν ἡ' και ἡ χαρα ὑμων πληροθη. (In. 15:10-11).

Dacă veți păzi poruncile mele, veți rămâne în dragostea mea, așa cum și eu am păzit poruncile tatălui meu și rămân în dragostea lui. Vă spun acestea ca bucuria mea [să fie] în voi și bucuria voastră să abunde.

Există, însă, și excepții:

δεω devine δεδεκα (nu δεδηκα) (a lega).

τελεω devine τετελεκα nu τετεληκα (a finaliza, a desăvârși).

Dacă rădăcina se termină în τ, δ, θ, acestea cad înaintea lui κ:

πιπτω devine πεπτωκα (a cădea).

ἐλπίζω (cu rădăcina ἐλπιδ-) devine ἤλπικα (a spera, a nădăjdui).

πειθω devine πεπεισμα (perf. pasiv. a convinge).

La rădăcinile terminate în lichide (λ, μ, ν, ρ) consoana k va înlocui consoana finală din rădăcină. Astfel, κλινω devine κεκλικα (a arpleca, răd. κλιν-). Alte exemple:

ἀμαρτανω	- ἡμαρτηκα	- păcătuii
βαλλω	- βεβληκα	- arunca
κρινω	- κερικα	- judecai
πινω	- πεπωκα	- băui

Pot exista însă și excepții, ca în cazul lui μενω:

μενω - μεμενηκα - rămăsei

La diatezele pasivă și medie, timpul perfect al paradigmei λωω se formează astfel:

prima literă dublată + ε̇ + răd. prezent + κ + term. în α (cf. aorist)

D. activă

λελυκα	- dezlegai	λελυκαμεν	- dezlegarăm
λελυκας	- dezlegași	λελυκατε	- dezlegarăți
λελυκε(ν)	- dezlega	λελυκασι	- dezlegară

Diatezele medie și pasivă folosesc o paradigmă fără κ și au alte terminații:

prima literă dublată + ε̇ + răd. prezent + term. primare (în „αι”)

D. medie

λελυμαι	- mă dezlegai	λελυμεθα	- ne dezlegarăm
λελυσαι	- te dezlegași	λελυσθε	- vă dezlegarăți
λελυται	- se dezlegă	λελυνται	- se dezlegară

D. pasivă

λελυμαι	- fui dezlegat	λελυμεθα	- furăm dezlegați
λελυσαι	- fuseși dezlegat	λελυσθε	- furăți dezlegați
λελυται	- fuse dezlegat	λελυνται	- fură dezlegați

Interacția dintre rădăcina verbului și terminațiile primare (mediu-pasiv) ia diverse forme la diateza medie și pasivă. Se poate observa că terminațiile perfectului se adaugă direct la rădăcină fără vocale de legătură. Ca urmare, dacă rădăcina se termină în vocală, ea se lungeste în diftongul înrudit:

τηρεω devine τετηρημαι (a păzi).

καλεω devine κεκλημαι (a chema).

La fel, dacă rădăcina verbului se termină într-o consoană, aceasta se poate schimba în diverse moduri: γραφω devine γεγραμμαι la

persoana 1 sing. (înaintea lui $\mu\alpha\iota$), dar la persoana 3 sing. se schimbă înaintea lui $\tau\alpha\iota$ în $\gamma\epsilon\gamma\rho\alpha\pi\tau\alpha\iota$.

Timpul mai-mult-ca-perfect

Timpul mai-mult-ca-perfect este un timp secundar și exprimă o acțiune încheiată care a fost urmată de efecte pe anumită perioadă de timp, în trecut, posibil și până în prezent. Ca și perfectul, mai-mult-ca-perfectul se identifică prin dublarea sunetului inițial – cu augment, prin folosirea sufixului κ la diateza activă, și prin terminații care folosesc diftongul $\epsilon\iota$:

- $\epsilon\iota\nu$,	- $\epsilon\iota\mu\epsilon\nu$
- $\epsilon\iota\varsigma$,	- $\epsilon\iota\tau\epsilon$
- $\epsilon\iota$,	- $\epsilon\iota\sigma\alpha\nu$

Terminațiile secundare cu vocala de legătură ϵ alungită în diftongul $\epsilon\iota$. La diateza pasivă, semnele caracteristice sunt: dublarea și terminațiile secundare adăugate direct rădăcinii:

- $\mu\eta\nu$	- $\mu\epsilon\theta\alpha$
- $\sigma\omicron$	- $\sigma\theta\epsilon$
- $\tau\omicron$	- $\nu\tau\omicron$

Diateza activă

prima literă dublată + $\acute{\epsilon}$ + răd. prez. + κ + term. în $\epsilon\iota$

$\lambda\epsilon\lambda\upsilon\kappa\epsilon\iota\nu$ - dezlegasem	$\lambda\epsilon\lambda\upsilon\kappa\epsilon\iota\mu\epsilon\nu$ - dezlegaserăm
$\lambda\epsilon\lambda\upsilon\kappa\epsilon\iota\varsigma$ - dezlegaseși	$\lambda\epsilon\lambda\upsilon\kappa\epsilon\iota\tau\epsilon$ - dezlegaserăți
$\lambda\epsilon\lambda\upsilon\kappa\epsilon\iota$ - dezlegase	$\lambda\epsilon\lambda\upsilon\kappa\epsilon\iota\sigma\alpha\nu$ - dezlegaseră

Diatezele medie / pasivă

prima literă dublată + ἐ + răd. prezent + term. secundare (în „o”)

λελυμην - mă dezlegasem λελυμεθα - ne dezlegaserăm
 λελυσο - te dezlegaseși λελυσθε - vă dezlegaserăți
 λελυτο - se dezlegase λελυντο - se dezlegaseră

λελυμην - fusesem dezlegat λελυμεθα- fuseserăm dezlegați
 λελυσο - fusesei dezlegat λελυσθε - fuseserăți dezlegați
 λελυτο - fusesese dezlegat λελυντο - fuseseră dezlegați

Exemplu:

και οὐκ ἔπεσεν, τεθεμελιωτο γαρ ἐπι την πετραν - Mt. 7:25
 și ea nu s-a prăbușit, căci fusesese întemeiată pe stâncă.

Exerciții:

Vocabular:

ἀγαπαω	- ἠγαπηκα	- iubii
αἶρω	- ἤρκα	- ridicai, distrusei
αἶτεω	- ἤτηκα	- cerui
ἄκουω	- ἄκηκα, pf.2	- auzii
ἄμαρτανω	- ἤμαρτηκα	- păcătuii
βαλλω	- βεβληκα	- aruncaii
βαπτίζω	- βεβαπτισμαι	- fui botezat, mă botezai
γενναω	- γεγεννηκα	- născui
γίνομαι	- γεγονα, pf.2	- devenii
γινωσκω	- ἐγνωκα	- cunoscuii
γραφω	- γεγραφα	- scriseii
δεω	- δεδεκα	- legai
ἐλπίζω	- ἤλπικα	- sperai
ἐρχομαι	- ἐληλυθα, pf.2	- venii

ἔχω	- ἔσχηκα	- avui
θεραπεύω	- τεθεραπεύμαι	- fui vindecat
καλέω	- κέκληκα	- chemai
κλινώ	- κέκλικα	- aplecai
κρινώ	- κέκρικα	- judecai
λάλεω	- λέλαληκα	- vorbii
λέγω	- εἶρηκα	- spusei, zisei
λύω	- λελυκα	- dezlegai
μένω	- μεμενηκα	- rămăsei
μισέω	- μεμισηκα	- urâi
ὄραω	- ἔωρακα	- văzui
πειθώ	- πεποιθα, pf.2	- convinsei
περιπατέω	- περιπεπατηκα	- mă plimbai
πινώ	- πεπωκα	- băui
πιστεύω	- πεπιστευκα	- crezui
πληροώ	- πεπληρωκα	- umplui
ῥαντίζω	- ἔρραντικα	- stropii
ῥίπτω	- ἔρριμμαι	- fui risipit
σώζω	- σεσωκα	- mântuii
τελέω	- τετελεκα	- sfârșii, terminai
τηρέω	- τετηρηκα	- păzii

1. Traduceți următoarele texte și analizați verbele:

ἔγω γὰρ ἤδη σπενδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀναλυσεως μου ἔφεστηκεντον καλον ἄγωνα ἠγωνισμαι, τον δρομον τετελεκα, την πιστιν τετηρηκα. (2 Tim. 4:6-7).

πιστει πεποιηκεν το πασχα και την προσχυσιν του αίματος...
(Evr. 11:28)

ὁ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὁ ἀκηκοαμεν, ὁ ἑώρακαμεν τοις ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὁ ἔθεασαμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλαφησαν περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς... ἀπαγγελλομεν καὶ ὑμῖν. καὶ ταῦτα γραφομεν ἡμεῖς ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ἢ πεπληρωμένη. (1 In. 1:1-4)

ἐὰν εἰπῶμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτηκαμεν ψευστὴν ποιοῦμεν αὐτόν καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. (1 In. 1:10)

καὶ ἔμαρτυρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι τεθεαμαὶ τὸ πνεῦμα καταβαίνον ὡς περιστεραν ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν. (In. 1:32)

κἀγὼ ἑώρακα καὶ μεμαρτυρηκα ὅτι οὗτος ἔστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ (In.1:34)

συ τετηρηκας τον καλον οἶνον ἕως ἄρτι. (In. 2:10)

ὁ Ἰησοῦς εἶπεν τετελεσται, καὶ κλινὰς τὴν κεφαλὴν παρεδωκεν τὸ πνεῦμα. (In. 19:3)

Εὐλογητὸς ὁ θεὸς, καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννησας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζῶσαν δι' ἀναστασεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν εἰς κληρονομίαν ἀφθαρτὸν καὶ ἀμιαντὸν καὶ ἀμαραντὸν, τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς, τοὺς ἐν δυνάμει θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστεως εἰς σωτηρίαν ἐτοιμὴν ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἔσχατῳ. (1 Pet. 1:3-5)

ὡς οὖν παρελαβετε τον Χριστον Ἰησουν τον κυριον, ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, ἐρριζωμενοι καὶ ἐποικοδομουμενοι ἐν αὐτῷ καὶ βεβαιουμενοι τη πιστει καθως ἐδιδαχθητε περισσευοντες ἐν εὐχαριστια. (Col. 2:6-7)

MODUL PARTICIPIU (ACȚIUNEA DE FUNDAL)

Col. 1.3-4 εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πατρὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ πάντοτε περὶ ὑμῶν
προσευχομένοι, ἀκουσάντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν
 Χριστῷ Ἰησοῦ
 Mulțumim lui Dumnezeu Tatăl domnului nostru Isus
 Hristos întotdeauna când ne rugăm pentru voi,
 ca unii care au auzit despre credința voastră în Isus Hristos

Generalități

Participiul este modul verbului care exprimă o acțiune secundară, de fond, ori de tip complementar față de acțiunea principală, exprimând destinația, intenția, maniera, starea subiectului sau efectele suportate de acesta în timpul executării acțiunii principale. Practic, participiul este un adjectiv sau substantiv verbal (poate avea ambele roluri), având diateză, mod și timp, ca verb, și gen, număr și caz, ca adjectiv sau substantiv. Versatilitatea sa descriptivă este accentuată de faptul că admite patru timpuri: prezentul, viitorul, aoristul și perfectul care conțin informații de timp și de aspect cu privire la acțiunea descrisă (acțiune în prezent, viitor sau trecut, acțiune continuă, momentană, sau cu efect în timp):

- 1) Participiul prezent descrie o acțiune simultană cu cea a verbului principal (predicat).
- 2) Participiul aorist descrie o acțiune de moment, limitată în timp, anterioară acțiunii verbului principal (predicatul).
- 3) Participiul viitor descrie o acțiune momentană, ulterioară acțiunii verbului principal.

4) Participiul perfect descrie un efect al unei acțiuni trecute, încheiate, anterioare acțiunii din verbul principal.

Paradigmele temporale ale participiului

În general, participiul urmează următorul algoritm: rădăcina verbului este urmată de o grupare care comunică informație de timp și gen, apoi de un grup de litere care indică diateza și de terminații substantivale care indică și ele diateza și genul.

Rădăcina + grup. timp / gen + grup. diateză + term. diateză / gen

Participiul prezent

La prezent, diateza activă, genul masculin și neutru urmează paradigma declinării a 3a iar genul feminin, paradigma declinării 1 (formula 3 - οντ, 1 - ουσ, 3 - οντ):

m, n: răd. prezent + οντ + terminații declinarea 3
f: răd. prezent + ουσ + terminații declinarea 1 - α impur

Nom.	λυων	λυουσα	λυον
Ac.	λυοντα	λυουσαν	λυον
Gen.	λυοντος	λυουσης	λυοντος
Dat.	λυοντι	λυουση	λυοντι

Nom.	λυοντες	λυουσαι	λυοντα
Ac.	λυοντας	λυουσας	λυοντα
Gen.	λυοντων	λυουσων	λυοντων
Dat.	λυουσι(ν)	λυουσαις	λυουσι(ν)

Diateza medie are drept caracteristică grupul - μεν, și terminațiile la prezent sunt cele de declinarea 2a (m., n.) și de declinarea 1a (f.-η), paradigma μεν + 2, 1- η, 2):

řád. prezent + [o] μεν + terminațiile declinărilor 2, 1- η, 2

	M.	F.	N.
Nom.	λυομενος	λυομενη	λυομενον
Ac.	λυομενον	λυομενην	λυομενον
Gen.	λυομενου	λυομενης	λυομενου
Dat.	λυομενω	λυομενη	λυομενω
Nom.	λυομενοι	λυομεναι	λυομενα
Ac.	λυομενους	λυομενας	λυομενα
Gen.	λυομενων	λυομενων	λυομενων
Dat.	λυομενοις	λυομεναις	λυομενοις

Diateza pasivă, timpul prezent al lui λυω („fiind dezlegat”; „cel care este dezlegat”, etc.) are aceeași formă ca *diateza medie*.

Observație: Participiul verbului εἶμι furnizează terminațiile participiilor tuturor verbelor.

Nom.	ὄν	οὔσα	ὄν
Ac.	ὄντα	οὔσαν	ὄν
Gen.	ὄντος	οὔσης	ὄντος
Dat.	ὄντι	οὔση	ὄντι
Nom.	ὄντες	οὔσαι	ὄντα
Ac.	ὄντας	οὔσας	ὄντα
Gen.	ὄντων	οὔσων	ὄντων
Dat.	οὔσι(ν)	οὔσαις	οὔσι(ν)

Πας ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρωποκτονος ἔστιν καὶ οἶδατε ὅτι πας ἀνθρωποκτονος οὐκ ἔχει ζῶν ἄϊονιον ἐν αὐτῷ μενουσαν. (1 Ιωαν 3:15)

Participiul aorist

Terminațiile participiului aorist 1 (regulat) folosesc grupul caracteristic σα. La diateza activă, participiile de genul masculin și neutru au forme de decl. 3a, iar cele de genul feminin - de declinarea 1, α impur (3 - σαντ, 1 - σας, 3 - σαντ, se poate observa paralelismul cu declinările de la prezent 3 - οντ, 1 - ουσα, 3 - οντ).

m, n : răd. prezent + σα + ντ + terminații declinarea 3a
f : răd. prezent + σα + σ + terminații declinarea 1 - α impur

Nom.	λυσας	λυσασα	λυσαν
Ac.	λυσαντα	λυσασαν	λυσαν
Gen.	λυσαντος	λυσασης	λυσαντος
Dat.	λυσαντι	λυσαση	λυσαντι

Nom.	λυσαντες	λυσασαι	λυσαντα
Ac.	λυσαντας	λυσασας	λυσαντα
Gen.	λυσαντων	λυσασων	λυσαντων
Dat.	λυσασι(ν)	λυσασαις	λυσασι(ν)

Exemple:

εὐλογητος ὁ θεος καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγγελησας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζῶσαν δι' ἀναστασεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν εἰς κληρονομίαν ἀφθerton καὶ ἀμιαντον καὶ ἀμαραντον, τετηρημενην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς, τοὺς ἐν δυναμει θεοῦ φρουρουμενους δια πιστεως εἰς σωτηριαν ἑτοιμην ἀποκαλυφθηναὶ ἐν καιρῷ ἔσχατῷ.

Binecuvântat [fie] Dumnezeuul și Tatăl Domnului nostru Isus Hristos care, în marea Lui îndurare, ne-a născut din nou, prin învierea din morți a lui Isus Hristos, pentru nădejdea cea vie, 4. pentru moștenirea care nu se strică, nu se pătează și nu se ofilește, păstrată în ceruri pentru voi, 5. cei ce sunteți păziți prin puterea lui Dumnezeu prin credință pentru mântuirea gata să fie descoperită în timpul de pe urmă. (1 Pet. 1:3-5)

και ἐπεστρεψα βλεπειν την φωνην ἣτις ἐλαλει μετ' ἔμου, και ἐπιστρεψας εἶδον ἑπτα λυχνιας χρυσας
și m-am întors să văd vocea care vorbea cu mine, și întorcându-mă am văzut șapte sfeșnice de aur (Apoc. 1:12)

La *diateza medie* participiile aoriste urmează regulile declinării a 2a, la genul masculin și neutru, și a 3a, la feminin, cu elementele de legătură σα și μεν înaintea terminațiilor.

răd. prezent + σα + μεν + terminațiile declinărilor 2, 1 - η, 2

Nom.	λυσαμενος	λυσαμενη	λυσαμενον
Ac.	λυσαμενον	λυσαμενην	λυσαμενον
Gen.	λυσομενου	λυσαμενης	λυσαμενου
Dat.	λυσαμενω	λυσαμενη	λυσαμενω

Nom.	λυσαμενοι	λυσαμεναι	λυσαμενα
Ac.	λυσαμενους	λυσαμενας	λυσαμενα
Gen.	λυσαμενων	λυσαμενων	λυσαμενων
Dat.	λυσαμενοις	λυσαμεναις	λυσαμενοις

La *diateza pasivă* apare marca pasivului θη (θε) sau θει (înainte de σ).

rădăcina prezent + θε + ντ + terminațiile declinării 3
rădăcina prezent + θει + σ + terminațiile declinării 1 - α impur

Se poate observa paralelismul dintre paradigma aoristă activă 3 - $\theta\epsilon\nu\tau$, 1 - $\theta\epsilon\iota\sigma\alpha$, 3 - $\theta\epsilon\nu\tau$, și paradigma participiului prezent la diateza activă, 3 - $\omicron\nu\tau$, 1 - $\omicron\upsilon\sigma\alpha$, 3 - $\omicron\nu\tau$.

Nom.	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\iota\varsigma$	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\iota\sigma\alpha$	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\nu$
Ac.	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\nu\tau\alpha$	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\iota\sigma\alpha\nu$	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\nu$
Gen.	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\nu\tau\omicron\varsigma$	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\iota\sigma\eta\varsigma$	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\nu\tau\omicron\varsigma$
Dat.	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\nu\tau\iota$	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\iota\sigma\eta$	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\nu\tau\iota$
Nom.	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\nu\tau\epsilon\varsigma$	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\iota\sigma\alpha\iota$	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\nu\tau\alpha$
Ac.	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\nu\tau\alpha\varsigma$	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\iota\sigma\alpha\varsigma$	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\nu\tau\alpha$
Gen.	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\nu\tau\omicron\nu$	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\iota\sigma\omicron\nu$	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\nu\tau\omicron\nu$
Dat.	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\iota\sigma\iota(\nu)$	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\iota\sigma\alpha\iota\varsigma$	$\lambda\upsilon\theta\epsilon\iota\sigma\iota(\nu)$

Pentru *participiul aorist 2* se folosește rădăcina aor. 2 la care se adaugă terminațiile participiului aorist 1 (cf. $\lambda\epsilon\iota\pi\omega$ și $\acute{\alpha}\pi\omicron\sigma\tau\epsilon\lambda\lambda\omega$).

Diateza activă are paradigma **3 $\omicron\nu\tau$ -, 1 $\omicron\upsilon\sigma$ -, 3 $\omicron\nu\tau$ -**

Nom.	$\lambda\iota\pi\omicron\nu$	$\lambda\iota\pi\omicron\upsilon\sigma\alpha$	$\lambda\iota\pi\omicron\nu$
Ac.	$\lambda\iota\pi\omicron\nu\tau\alpha$	$\lambda\iota\pi\omicron\upsilon\sigma\alpha\nu$	$\lambda\iota\pi\omicron\nu$
Gen.	$\lambda\iota\pi\omicron\nu\tau\omicron\varsigma$	$\lambda\iota\pi\omicron\upsilon\sigma\eta\varsigma$	$\lambda\iota\pi\omicron\nu\tau\omicron\varsigma$
Dat.	$\lambda\iota\pi\omicron\nu\tau\iota$	$\lambda\iota\pi\omicron\upsilon\sigma\eta$	$\lambda\iota\pi\omicron\nu\tau\iota$
Nom.	$\lambda\iota\pi\omicron\nu\tau\epsilon\varsigma$	$\lambda\iota\pi\omicron\upsilon\sigma\alpha\iota$	$\lambda\iota\pi\omicron\nu\tau\alpha$
Ac.	$\lambda\iota\pi\omicron\nu\tau\alpha\varsigma$	$\lambda\iota\pi\omicron\upsilon\sigma\alpha\varsigma$	$\lambda\iota\pi\omicron\nu\tau\alpha$
Gen.	$\lambda\iota\pi\omicron\nu\tau\omicron\nu$	$\lambda\iota\pi\omicron\upsilon\sigma\omicron\nu$	$\lambda\iota\pi\omicron\nu\tau\omicron\nu$
Dat.	$\lambda\iota\pi\omicron\upsilon\sigma\iota(\nu)$	$\lambda\iota\pi\omicron\upsilon\sigma\alpha\iota\varsigma$	$\lambda\iota\pi\omicron\upsilon\sigma\iota(\nu)$

Diateza medie are paradigma **rădăcină + [ο]μεν + 2, 1 η, 2**

Nom.	$\lambda\iota\pi\omicron\mu\epsilon\nu\omicron\varsigma$	$\lambda\iota\pi\omicron\mu\epsilon\nu\eta$	$\lambda\iota\pi\omicron\mu\epsilon\nu\omicron\nu$
Ac.	$\lambda\iota\pi\omicron\mu\epsilon\nu\omicron\nu$	$\lambda\iota\pi\omicron\mu\epsilon\nu\eta\nu$	$\lambda\iota\pi\omicron\mu\epsilon\nu\omicron\nu$
Gen.	$\lambda\iota\pi\omicron\mu\epsilon\nu\omicron\upsilon$	$\lambda\iota\pi\omicron\mu\epsilon\nu\eta\varsigma$	$\lambda\iota\pi\omicron\mu\epsilon\nu\omicron\upsilon$

Dat.	λιπομενω	λιπομενη	λιπομενω
Nom.	λιπομενοι	λιπομεναι	λιπομενα
Ac.	λιπομενους	λιπομενας	λιπομενα
Gen.	λιπομενων	λιπομενων	λιπομενων
Dat.	λιπομενοις	λιπομεναις	λιπομενοις

hAoristul 2 pasiv al lui ἀποστέλλω ('fiind trimis', cu un mesaj) urmează modelul 3-1-3, cu terminații de tip **3 - εντ, 1 - εις (α impur), 3 - εντ**

Nom.	ἀποσταλεις	ἀποσταλειςα	ἀποσταλεν
Ac.	ἀποσταλεντα	ἀποσταλειςαν	ἀποσταλεν
Gen.	ἀποσταλεντος	ἀποσταλειςης	ἀποσταλεντος
Dat.	ἀποσταλεντι	ἀποσταλειςη	ἀποσταλεντι
Nom.	ἀποσταλεντες	ἀποσταλειςαι	ἀποσταλεντα
Ac.	ἀποσταλεντας	ἀποσταλειςας	ἀποσταλεντα
Gen.	ἀποσταλεντων	ἀποσταλειςων	ἀποσταλεντων
Dat.	ἀποσταλειςι(ν)	ἀποσταλειςαις	ἀποσταλειςι(ν)

Exemple:

οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς πνεῦμα δειλιας, ἀλλὰ δυναμῶς καὶ ἀγαπῆς καὶ σωφρονισμοῦ. Μὴ οὖν ἐπαισχυνθῆς το μαρτυριον του κυριου ἡμων μηδε ἔμε τον δεσμιον αὐτου, ἀλλὰ συγκακοπαθησον τῷ εὐαγγελίῳ κατα δυναμιν θεου, του σωσαντος ἡμας καὶ καλεσαντος κλησει ἅγια, οὐ κατα τα ἔργα ἡμων, ἀλλὰ κατ' ἴδιαν προθεσιν καὶ χαριν, την δοθεισαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ προ χρονων αἰωνιων, φανερωθεισαν δε νυν δια της ἐπιφανειας του σωτηρος ἡμων Ἰησοῦ Χριστου, καταργησαντος μεν τον θανατον, φωτισαντος δε ζωην καὶ ἀφθαρσιαν δια του εὐαγγελιου, εἰς ὃ ἔτεθην ἐγὼ κηρυξ καὶ ἀποστολος καὶ διδασκαλος ἔθνων (2 Tim. 1:7-11).

Participiul viitor

Participiul viitor folosește o paradigmă ușor de reținut:

răd. prezent + [σ] + terminații diatezelor activă, medie, pasivă

Diateza activă, are paradigma **3 - οντ -, 1 - ουσ- α impur, 3 - οντ**

Nom.	λυσων	λυσουσα	λυσον
Ac.	λυσοντα	λυσουσαν	λυσον
Gen.	λυσοντος	λυσουσης	λυσοντος
Dat.	λυσοντι	λυσουση	λυσοντι
Nom.	λυσοντες	λυσουσαι	λυσοντα
Ac.	λυσοντας	λυσουσας	λυσοντα
Gen.	λυσοντων	λυσουσων	λυσοντων
Dat.	λυσουσι(ν)	λυσουσαις	λυσουσι(ν)

Diateza medie urmează paradigma 2, 1-η, 2.

răd. prezent + σ + ομεν + terminațiile declinării 2, 1 - η, 2

Nom.	λυσομενος	λυσομενη	λυσομενον
Ac.	λυσομενον	λυσομενην	λυσομενον
Gen.	λυσομενου	λυσομενης	λυσομενου
Dat.	λυσομεμφ	λυσομενη	λυσομεμφ
Nom.	λυσομενοι	λυσομεναι	λυσομενα
Ac.	λυσομενους	λυσομενας	λυσομενα
Gen.	λυσομενων	λυσομενων	λυσομενων
Dat.	λυσομενοις	λυσομεναις	λυσομενοις

Participiul viitor la *diateza pasivă* are cea mai „completă” formulă gramaticală, pe care se poate studia foarte bine „anatomia” verbului:

răd. prezent + θη + σ + [ο]μεν + term. declinărilor 2, 1 - η, 2

Nom.	λυθησομενος	λυθησομενη	λυθησομενον
Ac.	λυθησομενον	λυθησομενην	λυθησομενον
Gen.	λυθησομενου	λυθησομενης	λυθησομενου
Dat.	λυθησομενω	λυθησομενη	λυθησομενω

Nom.	λυθησομενοι	λυθησομεναι	λυθησομενα
Ac.	λυθησομενους	λυθησομενας	λυθησομενα
Gen.	λυθησομενων	λυθησομενων	λυθησομενων
Dat.	λυθησομενοις	λυθησομεναις	λυθησομενοις

Participiul perfect

Participiul perfect, ca și aoristul, nu primește augment. La diateza activă apare κ intermediar și dublarea sunetului inițial **3 - οτ, 1 - υια, α pur, 3 - οτ** (se poate observa paralelismul cu declinările de la prezent 3 - οντ, 1 - ουσα, 3 - οντ).

dublare + ε + răd. prez. + κ + terminații declinare / gen

Nom.	λελυκως	λελυκυια	λελυκος
Ac.	λελυκοτα	λελυκυιαν	λελυκος
Gen.	λελυκοτος	λελυκυιας	λελυκοτος
Dat.	λελυκοτι	λελυκυια	λελυκοτι

Nom.	λελυκοτες	λελυκυιαι	λελυκοτα
Ac.	λελυκοτας	λελυκυιας	λελυκοτα
Gen.	λελυκοτων	λελυκυιων	λελυκοτων
Dat.	λελυκοσι(v)	λελυκυιαις	λελυκοσι(v)

La *diateza medie*, participiul perfect pierde consoana intermediară κ, dar păstrează dublarea: **dublare + ε + răd. + μεν + 2, 1-η, 2**

dublare + ε + răd. prezent + μεν + terminații declinarea 2 (m, n)
dublare + ε + răd. prezent + μεν + terminații declinarea 1-η (f)

Nom.	λελυμενος	λελυμενη	λελυμενον
Ac.	λελυμενον	λελυμενην	λελυμενον
Gen.	λελυμενου	λελυμενης	λελυμενου
Dat.	λελυμενω	λελυμενη	λελυμενω

Nom.	λελυμενοι	λελυμεναι	λελυμενα
Ac.	λελυμενους	λελυμενας	λελυμενα
Gen.	λελυμενων	λελυμενων	λελυμενων
Dat.	λελυμενοις	λελυμεναις	λελυμενοις

Unele verbe au la perfect o rădăcină neregulată, de exemplu:

γίνομαι,	γεγονως, - οτος
έρχομαι,	έληλυθως, - οτος
πειθω,	πεποιθως, - οτος

Utilizările participiului

Participiul poate fi folosit cu diverse determinări, de tip adjectival, adverbial, de tip genitiv absolut, și în construcții perifrastice.

1. Utilizarea participiului ca adjectiv sau ca substantiv

Când este folosit în poziție atributivă (cu articol), participiul determină un substantiv sau capătă el însuși valoare de substantiv, și are sens adjectival.

ex. δια την έλπιδα την άποκειμενην ύμιν έν τοις ούρανοις...

din pricina speranței (care vă este) păstrată vouă în ceruri...
(Col. 1:5)

ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱόν.

Cine (acela care) nu cinstește pe Fiul. (Ioan 5:23)

Participiul folosit cu rol de atribut sau substantiv este cel mai bine tradus prin locuțiunea „acela care” sau „acela ce”, „cel care”, „cea care”, etc.

2. Utilizarea participiului ca adverb

Când este folosit în poziție predicativă (fără articol), participiul are sensul unui adverb. Astfel de participii se traduc printr-un adverb de timp, „când” sau „în timp ce”, sau printr-o propoziție subordonată complementară, ori printr-un verb la gerunziu:

ex.: ἰδὼν δε τοὺς ὄχλους ἀνεβη εἰς τὸ ὄρος. (Mt. 5:1)

Când El a văzut mulțimile, s-a suit pe munte.

ἐδίδασκεν αὐτοὺς λεγῶν. (Mt. 5:2)

a început să-i învețe zicând.

3. Utilizarea participiului în construcții de tip genitiv absolut.

Participiul prezent sau aorist, la cazul genitiv, apare în limba greacă și într-o construcție specifică, urmat de un substantiv ori un pronume, care se află tot în cazul genitiv. Acest genitiv dublu se numește *genitiv absolut*, deoarece nu este într-o relație eidentă de acord gramatical cu verbul principal sau altă parte de vorbire, deși, semantic, caracterizează acțiunea principală, contextul în care se desfășoară această acțiune.

ptp. Gen + Gen
καὶ ἐκβλήθεντος τοῦ δαιμονίου ἐλαλήσεν ὁ κωφός.

(Mt. 9:33)

și, după ce a fost scos dracul din el, mutul a vorbit.

(lit.: „și [fiind situația] scoaterii demonului, mutul vorbi.”)

ptp. Gen. + Gen.
χροניζοντος δε του νυμφιου ἐνυσταξαν πασαι και
 εκαθευδον.

fiindcă mirele întârzia, au ațipit toate, și au adormit. (Mt. 25:5)

(lit.: „[fiind situația] întârzierii, deci, a mirelui, au ațipit toate și au adormit”).

Gen. + ptp. Gen.

του δε Ἰησου γεννηθεντος ἐν Βηθλεεμ της Ἰουδαιας ἐν
 ἡμεραις Ἡρωδου του βασιλεως, ἰδου μαγοι ἀπο ἀναταλων
 παρεγενοντο εἰς Ἱεροσολυμα

După nașterea lui Isus în Betleemul Iudeii, în zilele regelui Irod, iată, niște magi din Răsărit au ajuns în Ierusalim... (Mt. 2:1)

(lit.: „[fiind situația] nașterii lui Isus în Betleemul Iudeii, în zilele lui Irod, împăratul, iată, magi din răsărit au sosit în Ierusalim”).

Așa cum s-a observat, genitivul absolut se poate traduce în mai multe feluri. Luând ca reper exemplul nr. 2, el poate fi tradus fie printr-un gerunziu (de exemplu, „întârziind mirele”, etc.), fie printr-o subordonată de timp („pe când mirele întârzia”), de mod („în situația în care mirele întârzia”) sau cauzală („fiindcă mirele întârzia”, „dat fiind că mirele întârzia”). Înțelesul expresiei nu comunică în mod expres o relație temporală sau cauzală, ca atare, ci indică nuanțat, genul de situație, de context în care are loc acțiunea principală.

4. Utilizarea participiului în construcții perifrastice

Construcția perifrastică este un caz special de predicat nominal constând din verbul copulativ a fi, εἶμι, sau a avea, ἔχω, și un participiu – ca nume predicativ. În general, construcția perifrastică tinde să indice o acțiune continuă.

(1) construcții perifrastice cu participiu prezent apar rar în NT.
 καθως και εν παντι τω κοσμω εστιν καρποφορουμενον και αυξανομενον (το ευαγγελιον) (Col. 1:6)
 după cum și este în toată lumea unde dă roade și crește.
 (lit. „și, așa cum în toată lumea este, aducând roadă și crescând”
 alternativ: „și după cum [face] în toată lumea, aduce roadă și crește în continuu”).

(2) construcții perifrastice cu imperfectul se întâlnesc des în NT.
 και ην διδασκων το καθ' ημεραν εν τω ιερω. (Lc. 19:47)
 și (Isus) învăța în toate zilele (pe norod) în Templu.
 (lit. „și [Isus] era învățând în fiecare zi în Templu.”
 alternativ: „și Isus își petrecea timpul în fiecare zi învățând în Templu”).

(3) construcții perifrastice cu viitorul
 και οι αστερες εσονται εκ του ουρανου πιπτοντες.
 (Mc. 13:25)
 și stelele vor cădea din cer. (lit. „și astrele vor fi din cer căzând”)

(4) construcții perifrastice cu perfectul
 a. Cu εἰμι la prezent + participiu perfect.
 - τη γαρ χαριτι εστε σεσωσμενοι. (Efes. 2:8)
 căci prin har (ați fost și) sunteți mântuiți.
 (lit. „căci prin har sunteți [în starea de a fi fost și de a continua să fiți] mântuiți”; alternativ: „căci prin har ați fost mântuiți și sunteți în [starea de] mântuire până azi”).

b. Cu imperfectul lui εἰμι + participiu perfect.
 ησαν γαρ αυτων οι οφθαλμοι βεβαρημενοι. (Mt.26:43)
 pentru că li se îngreuiaseră ochii de somn.
 (lit. „erau deci, ai lor ochi, îngreunați [de somn]”).

c. Cu viitorul lui εἶμι + participiu perfect.
 ὅσα ἔαν δησητε ἐπι της γης ἔσται δεδεμενα ἐν οὐρανῳ
 (Mt. 18:18)
 orice veți lega pe pământ, va fi legat în cer.
 (lit. „orice - dacă veți lega ceva pe pământ, va fi legat în ceruri”).

Exerciții

Vocabular:

ἄρπαζω - apuc, răpesc

ἀνατρεπω - răstorn

ἀδικια, ἡ - nelegiuire

ἴδιος,-α-ον - propriu

δει - trebuie

δεω - leg

ἐκχεω - vărs

ἐπαυριον - mâine

Ἰωαννης, ὁ - Ioan

κολλυβιστης, ὁ - monedă

τραπεζα, ἡ - masă

βασιλικος,-η - funcționar

ἰαομαι - vindec

Μωυσης, ὁ - Moise

μισθωτος, ὁ - cel angajat,

μελλω - voi fi

σημειον, το - semn

κοινωνια, ἡ - părtaşie

πλαναω - înșel

οὐδεις, -μια, ν - nimeni,

ἀφιημι - las, răpălesc

ἄμνος, ὁ - miel

αἷμα, το - sânge

λυκος, ὁ - lup

διδωμι - eu dau

μονογενης,-εσ, ὁ, ἡ - singur născut

ἐμβλεπω - privesc, consider

ἴδε - iată, uite

κερμα,-ματος, το - bani

σχοινιον, το - funie

φραγγελιον, το - bici, flagel

ἦκω - eu vin

Ἰουδαια - Iudea

ὄφεις, ὄφεως, ὁ - șarpe

σκορπιζω - răspândesc, împrăștii

πριν – înainte (de)

τερας, το - minune

ὁμολογεω – confirm, adevăresc

ψευστης,-ου, ὁ - mincinos

ὑψοω - înalț

1. Traduceți textele următoare, identificați participiile și analizați-le:

εὐλογητός ὁ θεός και πατήρ του κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅκατα το πολυ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννησας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζωσαν δι' ἀναστασεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρων, εἰς κληρονομίαν ἀφθαρτον και ἀμιαντον και ἀμαραντον, τετηρημενην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς - τοὺς ἐν δυναμει θεου φρουρουμενους δια πιστεως εἰς σωτηριαν ἐτοιμην ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἔσχατῷ. (1 Pet. 1:3-5).

ταδε λεγει ὁ κρατων τοὺς ἑπτα ἀστερας ἐν τη δεξια αὐτοῦ, ὁ περιπατων ἐν μεσω των ἑπτα λυχνιων των χρυσων... τῷ νικωντι δωσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ του ξυλου της ζωης ὁ ἐστιν ἐν τῷ παραδεισῷ του θεου. (Αποκ. 2:1, 7b).

και μεταβας ἑκαίθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν παρα την θαλασσαν της Γαλιλαιας, και ἀναβας εἰς το ὄρος ἑκαθητο ἐκει. (Mt. 15:20)

και ἐλθων ὁ Ἰησοῦς ἀπο του ἱεροῦ ἐπορευετο, και προσήλτον οἱ μαθηται αὐτοῦ ἐπιδειξαι αὐτῷ τας οἰκοδομας του ἱεροῦ. (Mt. 24:1)

ὁ μη ἀγαπων μενει ἐν τῷ θανατῷ. πας ὁ μισων τον ἀδελφον αὐτοῦ ἀνθρωποκτονος ἐστιν, και οἶδατε ὅτι πας ἀνθρωποκτονος οὐκ ἔχει ζωνην αἰωνιον ἐν αὐτῷ μενουσαν. (1 In.3:14-15)

ὁ λεγων ὅτι ἐγνώκα αὐτον και τας ἐντολας αὐτοῦ μη τηρων, ψευστης ἐστιν και ἐν τουτῷ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἐστιν. (1 In. 2:4).

και αὕτη ἐστιν ἡ νικη ἡ νικησασα τον κοσμον, ἡ πιστις ὑμῶν (1 In. 5:4)

τη γαρ χαριτι ἔστε σεσωσμενοι δια πιστεως: και τουτο οὐκ ἐξ ὑμῶν, θεου το δωρον: οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μη τις καυχησηται. αὐτοῦ γαρ ἔσμεν ποιημα κτισθεντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπι

ἔργοις ἀγαθοῖς οἷς προητοιμασεν ὁ Θεός, ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν. (Ef. 2:8-10)

ἄρα οὖν οὐκετι ἔστε ξενοὶ καὶ παροικοὶ ἀλλὰ ἔστε συμπολιταὶ τῶν ἁγίων καὶ οἰκείοι τοῦ Θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιοῦ αὐτοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ ἐν ᾧ πάσα οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη εὐξοίει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν κυρίῳ. (Ef. 2:19-21)

ἔστιν δε πίστις ἐλπίζομενων ὑποστασις, πραγμάτων ἐλεγχος οὐ βλεπομενων. (Evr. 11:1)

λεγετε μοι, οἱ ὑπο νομον θελοντες εἶναι, τον νομον οὐκ ἀκουετε— (Gal.4:21)

ὅτι ὁ σπειρων εἰς την σαρκὰ ἑαυτου ἐκ της σαρκος θερισει φθοραν, ὁ δεσπειρων εἰς το πνευμα ἐκ του πνευματος θερισει ζωην αἰωνιον. (Gal. 6:8)

ὄν ἡμεῖς καταγγελλομεν νουθετουντες παντα ἄνθρωπον καὶ διδασκοντες παντα ἄνθρωπον ἐν παση σοφίᾳ ἵνα παραστησωμεν παντα ἄνθρωπον τελειον ἐν Χριστῷ: εἰς ὃ καὶ κοπιῶ ἀγωνιζομενος κατα την ἐνεργειαν αὐτοῦ την ἐνεργουμενην ἐν ἐμοὶ ἐν δυναμει. (Col. 1:28-29)

ὡς οὖν παρελαβετε τον Χριστον Ἰησουν τον κυριον, ἐν αὐτῷ περιπατετε, ἔρριζωμενοι καὶ ἐποικοδομουμενοι ἐν αὐτῷ καὶ βεβαιουμενοι τη πιστει καθως ἐδιδαχθητε, περισσευοντες ἐν εὐχαριστια. (Col. 2:6-7).

τη προσευχη προσκαρτερετε, γρηγορουντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστια, προσευχομενοι ἅμα καὶ περι ἡμων ἵνα ὁ θεος ἀνοιξη ἡμιν θυραν του λογου. (Col. 4:2-3).

καὶ ἰδων την πιστιν αὐτῶν εἶπεν, ἄνθρωπε, ἀφωνται σοι αἰ

ἄμαρτιαί σου. (Luca 3:20).

ἴδων δὲ τοὺς ὄχλους ἀνεβῆ εἰς τὸ ὄρος, καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσήλθαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ: καὶ ἀνοιξάς τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λεγὼν: (Mat. 5:1).

MODUL SUBJONCTIV (ACȚIUNEA SUGERATĂ)

- Col. 1:28, ὅν ἡμεῖς καταγγελλομεν νουθετοῦντες παντα
 ἄνθρωπον και διδασκοντες παντα ἄνθρωπον ἐν
 παση σοφια, ἵνα **παραστησωμεν** παντα
 ἄνθρωπον τελειον ἐν Χριστω:
 Pe El îl vestim noi îndemnând pe toți oamenii, învățând
 pe toți oamenii în toată înțelepciunea, ca să îi înfățișăm
 pe toți oamenii desăvârșiți în Hristos.
- Tit 1:5 Τουτου χαριν ἀπελιπον σε ἐν Κρητη, ἵνα τα
 λειποντα **ἐπιδιορθωση** και **κατασταση**
 κατα πολιν πρεσβυτερους
 De aceea te-am lăsat în Creta, ca să pui în ordine ce a
 mai rămas și să așezi în fiecare cetate prezbiteri.

Subjonctivul este unul din cele trei moduri virtuale din limba greacă (subjonctiv, imperativ, optativ), și comunică o acțiune posibilă, sugerată, contemplată teoretic ca realizabilă (acțiuni volitive și prospective).

Paradigmele temporale ale subjonctivului

În dialectul koine, modul subjonctiv folosește cu precădere două timpuri, prezentul și aoristul. Există și timpul perfect, construit în manieră compusă, cu ajutorul participiilor perfecte și a verbului εἶμι, dar acesta este folosit rar în NT. Valoarea temporală a prezentului și aoristului subjonctiv este redusă, dominantă fiind valoarea lor de aspect: de acțiune momentană – pentru aorist, și de acțiune continuă, respectiv – pentru prezent. Se poate observa că la subjonctiv prezent, verbul care dă terminațiile standard este verbul εἶμι. Acestea reprezintă un adevărat indicator al subjonctivului, mai ales vocalele tematice ε și ο, care apar în formă lungă, η și ω, respectiv eta cu iota subscris la persoana a doua și a treia singular, ης și η.

Subjonctiv prezent

Prezent	ὦ - să fiu	ὦμεν - să fim	εἶμι <i>oferă</i>
Activ	ἦς - să fii	ἦτε - să fiți	<i>terminațiile</i>
	ἦ - să fie	ὦσι(ν) - să fie	<i>standard pentru</i>
			<i>subjonctiv</i>
			<i>prezent</i>

D. activă

λυω	- să dezleg	λυωμεν	- să dezlegăm
λυης	- să dezlegi	λυητε	- să dezlegați
λυη	- să dezlege	λυωσι(ν)	- să dezlege

D. medie

λυωμαι	- să mă dezleg	λυωμεθα	- să ne dezlegăm
λυη	- să te dezlegi	λυησθε	- să vă dezlegați
λυηται	- să se dezlege	λυωνται	- să se dezlege

D. pasivă

λυωμαι	- să fiu dezlegat	λυωμεθα	- să fim dezlegați
λυη	- să fii dezlegat	λυησθε	- să fiți dezlegați
λυηται	- să fie dezlegat	λυωνται	- să fie dezlegați

Semnul caracteristic al subjonctivului este prezența unor vocale de legătură prelungite, η și ω, η. Unele forme ale conjugării se aseamănă cu cele ale altor moduri și distincția se poate face doar cu ajutorul contextului: astfel, persoana 1 sing., prez. indic., d. activă, are aceeași formă cu subjonctivul prezent, persoana 1, d. activă; persoanele 2 și 3 sing., prez. indic., d. medie și pasivă, sunt la fel cu persoanele 2 și 3 sing., subjonctiv prez., d. activă.

Subjonctiv aorist

Subjonctivul aorist folosește aceeași rădăcină utilizată și de aoristul indicativ (1 sau 2). Nepurtând informație temporală, aoristul subjonctiv nu are augment ε. Tot din acest motiv aoristul mediu primește terminații principale, deși e timp secundar. El se traduce la fel cu subjonctivul prezent, diferența fiind de aspect – prezentul e continuu, aoristul este punctual.

Subj. aorist 1 activ	răd. + σ + term. subjonctiv (subj. εἶμι)
mediu răd. + σ + term. principale	
pasiv răd. + θ + term. subjonctiv (subj. εἶμι)	

D. activă

λυσω	- să dezleg	λυσωμεν	- să dezlegăm
λυσης	- să dezlegi	λυσητε	- să dezlegați
λυση	- să dezlege	λυσωσι(ν)	- să dezlege

D. medie

λυσωμαι	- să mă dezleg	λυσωμεθα	- să ne dezlegăm
λυση	- să te dezlegi	λυσησθε	- să vă dezlegați
λυσηται	- să se dezlege	λυσωνται	- să se dezlege

D. pasivă. Subj. aorist pasiv are terminații active (prez. subj. εἶμι) și se poate observa asemănarea cu aoristul activ, cu o singură deosebire – în loc de σ este θ:

λυθω	- să fiu dezlegat	λυθωμεν	- (noi) să fim dezlegați
λυθης	- să fii dezlegat	λυθητε	- (voi) să fiți dezlegați
λυθη	- să fie dezlegat	λυθωσι(ν)	- (ei) să fie dezlegați

Pentru aoristul 2, se pot urmări paradigmele verbelor λειπω și ἀποστελλω. Terminațiile sunt aceleași ca la aorist 1, dar rădăcina este rădăcină de aorist 2 și lipsește marca σ, respectiv, θ.

D. activă, λειπω

λειπω	- să părăsesc	λειπωμεν	- să părăsim
λειπης	- să părăsești	λειπητε	- să părăsiți
λειπη	- să părăsească	λειπωσι(ν)	- să părăsească

D. medie, λειπω

λειπωμαι	- să-mi părăsesc	λειπωμεθα	- să ne părăsească
λειπη	- să-ți părăsești	λειπησθε	- să vă părăsiți
λειπηται	- să-și părăsească	λειπωνται(ν)	- să își părăsească

D. pasivă, ἀποστελλω

ἀποσταλω	- să fiu trimis	ἀποσταλωμεν	- să fim trimiși
ἀποσταλης	- să fii trimis	ἀποσταλητε	- să fiți trimiși
ἀποσταλη	- să fie trimis	ἀποσταλωσι(ν)	- să fie trimiși

Subjonctiv perfect

Subjonctivul perfect se formează la diateza activă cu ajutorul reduplicării, conține marca diatezei active κ, și folosește terminațiile în temă lungă – adică formele de subjonctiv ale verbului a fi, εἶμι. La diateza medie / pasivă se folosește o formă perifrastică, compusă din participiul perfect al verbului de conjugat, diateza medie / pasivă, și subjonctivul verbului εἶμι.

D. activă

λελυκω	- să fi dezlegat	λελυκωμεν	- să fi dezlegat
λελυκης	- să fi dezlegat	λελυκητε	- să fi dezlegat
λελυκη	- să fi dezlegat	λελυκωσι(ν)	- să fi dezlegat

D. medie-pasivă

λελυμενος ὦ	- să mă fi dezlegat, să fi fost dezlegat
λελυμενος ης	- să te fi dezlegat, să fi fost dezlegat
λελυμενος η	- să se fi dezlegat, să fi fost dezlegat
λελυμενοι ὠμεν	- să ne fi dezlegat, să fi fost dezlegați
λελυμενοι ἦτε	- să vă fi dezlegat, să fi fost dezlegați
λελυμενοι ὡσι	- să se fi dezlegat, să fi fost dezlegați

Utilizările subjonctivului

Subjonctivul este utilizat uneori cu înțeles de imperativ (sfaturi, porunci, interdicții), alteori apare în subordonate condiționale unde exprimă îndoiala, condiția, posibilitatea, scopul:

1) *subjonctivul cu sens exhortativ* (de îndemn)

ἀγαπητοι, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους (1In. 4:7)
 prea-iubiților, să ne iubim unii pe alții.

2) *subjonctivul cu sens de interdicție* (cu μη, fiind o acțiune posibilă, nu de moment, reală)

...καὶ μη εἰσενεγκῆς ἡμᾶς εἰς πειρασμον. (Mt. 6:13)
 și [să] nu ne duci în ispită [test].

3) *subjonctivul cu sens interogativ, deliberativ*

τι οὖν ποιησωμεν— (Lc. 3:10)
 atunci, ce [trebuie] să facem?

4) *subjonctivul cu sens de viitor negativ emfatic*. οὐ și μη se combină pentru a exprima o negație categorică cu acțiune în viitor.

μη κρινετε, καὶ οὐ μη κριθητε: (Lc. 6:37)
 nu judecați – și nicidecum nu veți fi judecați!
 (nu judecați – să nu fiți nici voi judecați)

5) *subjonctivul de scop* este introdus de conjuncția ἵνα (ca să, să) care adesea funcționează ca un indicator al subjonctivului:

ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζῶην ἔχωσιν καὶ περισσὸν ἔχωσιν (In. 10:10)

Eu am venit ca [oile] să aibă viață, și din belșug să o aibă.

6) *subjonctivul și enunțarea posibilității* este introdusă cu conjuncția εἰν (dacă, în caz că):

εἰν μόνον ἀψῶμαι τοῦ ἵματιοῦ αὐτοῦ, σωθησομαι. (Mt. 9:21)

dacă măcar mă voi atinge de haina Lui, voi fi salvată (vindecată).

7) *subjonctivul în construcții condiționale, în general.* Subjonctivul este cerut de următoarele conjuncții: εἰν (dacă, [doar] de), εἰ (dacă, în caz că), ἵνα (ca să, să, încât), ὡς (așa ca să), ὅπως (astfel încât), în anumite construcții condiționale, conform următoarelor tipuri de argument:

<i>tip consecință</i>	<i>protasis (condiție)</i>	<i>apodosis (consecință)</i>
1. consec. reală	εἰ cu indicativ	orice timp / mod
2. consec. ipotetică	εἰ cu <i>subjonctiv</i>	ὅν cu indicativ
3. situație ipotetică	εἰν cu <i>subjonctiv</i>	orice timp / mod
4. situație posibilă	εἰ cu optativ	ὅν cu optativ

a. *argumentul consecinței reale.*

εἰ poate fi tradus prin „dacă” sau „fiindcă”, „pentru că”, „întrucât”:

εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἶπε ἵνα οἱ λιθοὶ οὗτοι ἄρτοι γενῶνται.

(Mt. 4:3)

Dacă ești Fiul lui Dumnezeu, spune ca aceste pietre să se facă pâini!

b. *argumentul consecinței ipotetice, în contrast cu realitatea.*

Utilizează numai modul indicativ dar numai cu timpurile secundare, cum ar fi imperfectul, aoristul sau mai-mult-ca-perfectul, atât în protasis cât și în apodosis.

κυριε, εἰ ἢς ὧδε οὐκ ἂν μου ἀπεθανεν ὁ ἀδελφος. (In. 11:32)
Doamne, dacă ai fi fost aici, nu murea fratele meu.

c. argumentul situației ipotetice.

Indică îndoiala dar și posibilitatea împlinirii. Protasis-ul începe cu ἔαν urmat de subjonctiv.

ἔαν δε ἀποθάνῃ ὁ ἄνηρ, κατηγορηται ἀπο του νομου ἀνδρος. (Rom. 7:2)

în caz că moare bărbatul, [soția] este dezlegată de legea bărbatului.

ἔαν εἰπῶμεν ὅτι ἁμαρτιαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτους πλανῶμεν (1 In. 1:8)

dacă spunem că nu avem păcat, ne mințim singuri.

d. argumentul viitorului posibil.

Utilizează numai modul optativ atât în protasis cât și în apodosis și are un grad mai mic de certitudine. Nu există nici un exemplu complet în NT.

ἀλλ' εἰ και πασχοιτε δια δικαιοσυνην, μακαριοι (1 Pt. 3:14).
dar dacă ați suferi pentru neprihănire, fericiți [ați fi].

Exerciții

1. Traduceți textele următoare și analizați verbele la subjonctiv:
ταυτα δε γεγραπται ἵνα πιστευ[σ]ητε²⁵ ὅτι Ἰησους ἔστιν ὁ Χριστος ὁ υἱος του θεου και ἵνα πιστευοντες ζων ἔχητε ἐν τῷ ὀνοματι αὐτου. (In. 20:31)

και ἔρχονται σαδδουκαιοι προς αὐτον, οἵτινες λεγουσιν

²⁵ Discutați semnificațiile celor două variante de manuscris, πιστευητε, πιστευσητε.

ἀναστασιν μη εἶναι, και ἐπηρωτων αὐτον λεγοντες, διδασκαλε, Μωϋσης ἐγραψεν ἡμιν ὅτι ἕαν τινος ἀδελφος ἀποθानη και καταλιπη γυναικα και μη ἀφη τεκνον, ἵνα λαβη ὁ ἀδελφος αὐτου την γυναικα και ἐξαναστηση σπερμα τῷ ἀδελφῷ αὐτου. (Mc. 12:18-19).

και ἐπηρωτησεν τις αὐτον ἀρχων λεγων, διδασκαλε ἀγαθε, τι ποιησας ζων ἀϊωνιον κληρονομησω; εἶπεν δε αὐτῷ ὁ Ἰησους, τι με λεγεις ἀγατον; οὐδεις ἀγαθος εἰ μη εἰς ὁ θεος. τας ἐντολας οἶδας· μη μοιχευσης, μη φονευσης, μη κλεψης, μη ψευδομαρτυρησης, τιμα τον πατερα σου και την μητερα. (Lc. 18: 18-19).

Observați textul paralel din Matei 19.18-19, unde se folosește viitorul: λέγει αὐτῷ· ποιας; ὁ δε Ἰησους εἶπε, το οὐ φονευσεις, οὐ μοιχευσεις, οὐ κλεψεις, οὐ ψευδομαρτυρησεις, τιμα τον πατερα και την μητερα και ἀγαπησεις οον πησιον σου ὡς σεαυτον.

ἕαν ὁμολογωμεν τας ἀμαρτίας ἡμων πιστος ἔστιν και δικαιος ἵνα ἀφη ἡμιν τας ἀμαρτίας και καθαριση ἡμας ἀπο παση ἀδικια. ἕαν εἶπωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτηκαμεν, ψευστην ποιουμεν αὐτον και ὁ λογος αὐτου οὐκ ἔστιν ἐν ἡμιν. (1 In. 1:9-10)

τουτου χαριν ἀπελιπον σε ἐν Κρητη ἵνα τα λειποντα ἐπιδιορθωση και καταστησης κατα πολιν πρεσβυτερους ὡς ἐγω σοι διεταξαμην εἰ τις εστιν ἀνεγκλητος, μιας γυναικος ἀνηρ, τεκνα ἔχων πιστα, μη ἐν κατηγορια ἀσωτίας ἢ ἀνυποτακτα.²⁶ (Tit 1:5-6)

²⁶ E. Nestle, K. Aland, B. Aland, & Universität Münster. Institut für Neutestamentliche Textforschung, Novum Testamentum Graece. Nestle-Aland (27. Aufl., rev.), Stuttgart: Deutsche Bibelstiftung, 1993 (c1979).

τεκνια μου, ταυτα γραφο υμιν ινα μη αμαρτετε. Και εαν τις
αμαρτη παρακλετον εχομεν προς πατερα Ιησουν Χριστον
δικαιον. (1 Ioan 2:1)

και ταυτα γραφομεν ημεις ινα η χαρα ημων η πεπληρομενη. (1
Ioan 1:4)

MODUL IMPERATIV (MODUL PORUNCII)

Mt. 3:8, **ποιησατε** οὖν καρπον ἀξιον της μετανοιας.
Faceți, așadar, roadă vrednică de pocăință!

Tit 2:1 σὺ οὖν, τεκνον μου, **ἐνδυναμου** ἐν τη χαριτι τη ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
Tu, așadar, copilul meu, întărește-te în harul cel în Hristos Isus

Ca mod virtual, modul imperativ comunică porunci, interdicții, cereri, căroră li se poate da curs sau nu. Modul imperativ are trei timpuri: timpul prezent, aorist și timpul perfect.

Timpul prezent

La prezent, imperativul comunică o poruncă privitoare la o acțiune care trebuie începută și continuată. Dacă se folosește negația μη, imperativul prezent comunică oprirea unei acțiuni care s-a desfășurat până atunci.

παντοτε χαιρετε, ἀδιαλειπτως προσευχεσθε (1 Tes.5:16-17)
bucurați-vă întotdeauna, rugați-vă neîncetat.
μη ἀγαπατε τον κοσμον (1 Ioan 2:15)
nu iubiți lumea...

Imperativ prezent, diateza activă

Impv. prezent activ (acțiune continuă):	ε + terminații
- ε, -ς, -θι	- ετε
- ετω	- ετωσαν
	- οντων
	- χ
	- τε
	- τω
	- τωσαν
	- ντων

λυε - dezleagă λυετε²⁷ - dezlegați

²⁷ Se poate observa că, abstracție făcând de accent, pers. 2 plural este la fel în cazul

λυετω - dezlege λυετωσαν- dezlege (λυοντων)

μη γραφε ὁ βασιλευς των Ἰουδαιων
nu scrie „regele iudeilor”! (In 19:21)

Pentru verbul a fi, εἶμι, la prezent, diateza activă, imperativul ia forma următoare (εἶμι nu are forme de aorist):

ἴσθι - fii ἔστε - fiți
ἔστω - fie ἔστωσαν - fie (ὄντων, ἔστων)

Imperativ prezent, diateza medie

Impv. prezent mediu (acțiune continuă):

- εσο (ου) - εσθε
- εσθω - εσθωαν (εσθων)

ε + terminații

- χ - σθε
- σθω - σθωσαν
 - σθων

λυου - dezleagă-te λυεσθε - dezlegați-vă
λυεσθω - dezleagă-se λυεσθωσαν - dezleagă-se
(λυεσθων)

Imperativ prezent, diateza pasivă

Prezentul la diateza pasivă folosește aceleași terminații ca cel mediu:

λυου - fii dezlegat λυεσθε - fiți dezlegați
λυεσθω - fie dezlegat λυεσθωσαν - fie dezlegați

Exemplu:

Λοιπον, ἀδελφοι, χαιρετε, καταρτιζεσθε, παρακαλεισθε, το αὐτο φρονειτε, εἰρηνευετε, και ὁ θεος της ἀγαπης και εἰρηνης ἔσται μεθ' ὑμων. Ἀσπασασθε ἀλληλους ἐν ἁγιῳ φιληματι. Ἀσπαζονται ὑμας οἱ ἅγιοι παντες. (2 Cor. 13:11)

Διο λεγει· ἐγειρε, ὁ καθευδων και ἀναστα ἐκ των νεκρων, και ἐπιφανσει σοι ὁ Χριστος. Βλεπετε οὖν ἀκριβως πως περιπατειτε μη ὡς ἀσοφοι ἀλλ' ὡς σοφοι. ἐξαγοραζομενοι τον καιρον, ὅτι αἱ ἡμεραι πονηραι εἰσιν. Δια τουτο μη γινεσθε ἀφρονες, ἀλλα συνιετε τι το θελημα του κυριου. και μη μεθυσκεσθε οἴνω, ἐν ᾧ ἔστιν ἀσωτια, ἀλλα πληρουσθε ἐν πνευματι. (Efes. 5:14-18)

17.2 Imperativ aorist

Prin contrast, imperativul aorist comunică o acțiune urgentă, care trebuie să se întâmple în prezentul narațiunii (momentul poruncii):

νεκρωσατε οὖν τα μελη τα ἐπι της γης. (Col. 3:5)
 omorâți [acum] mădulelele voastre cele de pe pământ;
 πιστευσον ἐπι τον κυριον Ἰησουν και σωθησι συ
 (Fap. 16:31)
 crede [acum] în Domnul Isus, și vei fi mântuit tu.

Imperativ aorist, diateza activă.

Impv. aorist 1, activ (acțiune momentană):	σα + terminații
- σον - σατε	- χ - τε
- σατω - σατωσαν	- τω - τωσαν

λυσον - dezleagă λυσατε - dezlegați

λυσατω - dezlege λυσατωσαν - dezlege (λυσαντων)

καταβατω νυν απο του σταυρου
- să coboare acum de pe cruce! (Mt.27:42)²⁸

λυσατε και φερετε
– dezlegați-l și aduceți-l (Mc. 11:2)

Φαρισαιε τυφλε, καθαρισον πρωτον το εντος του ποτηριου
– fariseule orb, curăță mai întâi interiorul paharului! (Mt. 23:26)

Impv. aorist 2, diateza activă

- ε - ετε
- ετω - ετωσαν

- χ - τε
- τω - τωσαν

λιπε - părăsește λιπετε - părăsiți
λιπετω - părăsească λιπετωσαν - părăsească

Pentru comparație, se poate nota că la imperativ prezent verbul λειπω are următoarele forme:

λειπε - părăsește λειπετε - părăsiți
λειπετω - părăsească λειπετωσαν - părăsească

Imperativ aorist, diateza medie

Impv. aorist 1, d. medie (acțiune momentană)

- σαι - σασθε
- σασθω - σασθωσαν (σασθων)

σα + terminații,
- αι - σθε
- σθω - σθωσαν
- σθων

²⁸ καταβατω vine de la καταβαινω - a coborî.

λυσαι - dezleagă-te λυσασθε - dezlegați-vă
 λυσασθω - dezleagă-se λυσασθωσαν - dezleagă-se
 (λυσασθων)

Aoristul 2 folosește terminațiile prezentului mediu:

λιπου - părăsește-te λιπεσθε - părăsiți-vă
 λιπεσθω - părăsească-se λιπεσθωσαν - părăsească-se

Impv. aorist 1 pasiv (acțiune momentană) :

- θητι - θητε
 - θητω - θητωσαν (θηντων)

θη + terminații

- χ - τε
 - τω - τωσαν

λυθητι - fii dezlegat λυθητε - fiți dezlegați
 λυθητω - fie dezlegat λυθητωσαν - fie dezlegați
 (λυθεντων)

Exemplu:

σταυρωθητω - să fie crucificat! (Mt. 27:23), σταυρω - a crucifica.

Εἰ ἔχετε πιστιν ὡς κοκκον σιναπεως, ἐλεγετε ἂν τη συκαμινω ταυτη ἐκριζωθητι και φυτευθητι ἐν τη θαλασση · και ὕψηκουσεν ἂν ὑμιν. (Luca 17:5b-6)

Dacă aveți credință cât un bob de muștar, spuneți sicomorului acestuia „fii deznădăcinat și fii plantat în mare!” și vă va asculta!

În cazul aoristului 2, ne putem folosi de paradigma lui λαμβανω:

Diateza activă

Diateza medie / pasivă

λαβε

λαβου

λαβετω

λαβεσθω

λαβετε

λαβεσθε

λαβετωσαν

λαβεςθωσαν

Exemple:

ἀνάθεμα ἔστω ...
 să fie anatema!
 (Gal. 1:8)

ἔστω δε ὁ λογος ὑμων ναι ναι, οὐ οὐ
 cuvântul vostru să fie da, da; nu, nu.
 (Mt. 5:37)

Imperativul perfect

Este format cu ajutorul participiului perfect.²⁹ La diateza activă are formă perifrastică, folosind participiul perfect activ al verbului de conjugat și imperativul prezent verbului „a fi”, εἶμι. La diatezele medie / pasivă se folosește rădăcina participiului perfect activ, fără particula caracteristică κ, și terminațiile imperativului la diateza medie / pasivă.

D. activă

Se folosesc formele de perfect activ ale verbului de conjugat, la participiu, nominativ, singular și plural:

M.	F.	N.
λελυκως	λελυκυια	λελυκος
λελυκοτες	λελυκυιαι	λελυκοτα

La acestea se adaugă imperativul verbului a fi și se obțin următoarele forme (exemplul dat mai jos este la genul masculin):

λελυκως ἴσθι	- să fi dezlegat, tu
λελυκως ἔστω	- să fi dezlegat, el

²⁹ Imperativul la timpul perfect apare de patru ori în Noul Testament: πεφιμωσο din φιμωω în Marcu 4:39, ἔρωσθε din ῥωννυμι în Faptele Apostolorum 15:29 și ἴστε din οἶδα în Efeseni 5:5 și Iacov 1:19.

λελυκοτες ἐστε - să fi dezlegat, voi
 λελυκοτες ἐστων - să fi dezlegat, ei
 λελυκοτες ὄντων - să fi dezlegat, ei

D. activă

Se formează plecând de la rădăcina participiului perfect, fără – κ, la care se adaugă terminațiile medii ale imperativului:

λελυσο - să te fi dezlegat, să fi fost dezlegat
 λελυσθω - să se fi dezlegat, să fi fost dezlegat

λελυσθε - să vă fi dezlegat, să fi fost dezlegați
 λελυσθων - să se fi dezlegat, să fi fost dezlegați

17.3 Utilizările imperativului.

1) imperativul cu sens de îndemn, ca o poruncă pozitivă.

ἀγαπατε τους ἐχθρους ὑμων... (Mt.5:44)

iubiți-i pe dușmanii voștri!...

2) imperativul cu sens de interdicție, ca poruncă negativă.

οἱ ἄνδρες, ἀγαπατε τας γυναικας

soților, iubiți-vă nevestele

και μη πικραινεσθε προς αυτας.

și nu țineți necaz pe ele (nu fiți amari față de ele)! (Col.3:19).

3) imperativul cu sens de cerere.

προσθεσ ἡμιν πιστιν (Lc. 17:5)

mărește-ne credința!

4) imperativul cu sens de permisiune (persoana a treia).

ἐλθετω ἡ βασιλεια σου (Mt.6:10)

să vină împărăția Ta!

τεκνια, μηδεις πλανατω ὑμας (1 Ioan 3:7)

copilașilor, nimeni să nu vă înșele!

Tabel recapitulativ cu conjugarea verbului λυω la imperativ

	Prezent	1 Aorist	Traducerea
D. Activă			
2 Sg	λυε	λυσον	Dezleagă!
3 Sg	λυετω	λυσατω	Să dezlege!
2 Pl	λυετε	λυσατε	Dezlegați!
3 Pl	λυετωσαν	λυσατωσαν	Să dezlege!
D. Medie			
2 Sg	λυου	λυσαι	Dezleagă-te!
3 Sg	λυεσθω	λυσασθω	Să se dezlege!
2 Pl	λυεσθε	λυσασθε	Dezlegați-vă!
3 Pl	λυεσθωσαν	λυσασθωσαν	Să se dezlege!
D. Pasivă			
2 Sg	λυου	λυθητι	Fii dezlegat!
3 Sg	λυεσθω	λυθητω	Să fie dezlegat!
2 Pl	λυεσθε	λυθητε	Fiți dezlegați!
3 Pl	λυεσθωσαν	λυθητωσαν	Să fie dezlegați!

17.4 Exerciții:

1. Traduceți următoarele propoziții, analizați verbele și discutați semnificația imperativului:

μεινατε ἐν ἐμοι, κἀγὼ ἐν ὑμῖν (Ioan 15:4)

μνημονευετε του λογου ου̅ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν... (Ioan 15:20).

ἐφη αὐτῷ ὁ κυριος αὐτου, εὐ δουλε αγαθε και πιστε, ἐπι ὀλιγα ἢς πιστος, ἐπι πολλων σε κατασθεσω: εἰσελθη εἰς την χαραν του κυριου σου. (Mt. 25:21).

οἱ ἄνδρες, ἀγαπατε τας γυναικας καθως και ὁ Χριστος ἠγαπησεν την ἐκκλησιαν και ἑαυτον παρεδωκεν ὑπερ αὐτης (Ef. 5:25).

κηρυξον τον λογον, ἐπιστηθι εὐκαιρως - ἀκαιρως, ἐλεγξον, ἐπιτιμησον, παρακαλεσον, εν παση μακροτυμια και διδαχη. (2 Tim. 4:2).

γρηγορειτε, στηκετε ἐν τη πιστει, ἀνδριζεσθε, κραταιουσθε. παντα ὑμων ἐν ἀγαπη γινεσθω (1 Cor. 16:13-14).

μη οὖν τις ὑμας κρινετω ἐν βρωσει και ἐν ποσει ἢ ἐν μερει ἢ νεομηνιας ἢ σαββατων (Col. 2 :16).

2. Analizați imperativele din Matei 6:9-13 (rugăciunea domnească Tatăl Nostru).

⁹οὕτως οὖν προσευχεσθε ὑμεῖς

Πατερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς

ἁγιασθητω το ὄνομα σου

¹⁰ἐλθετω ἡ βασιλεια σου

γενηθητω το θελημα σου,

ὡς ἐν οὐρανῶν και ἐπι γης

¹¹τον ἄρτον ἡμῶν τον ἐπιουσιον δος ἡμῖν σημερον

¹²και ἀφες ἡμῖν τα ὀφειληματα ἡμῶν,

ὡς και ἡμεις ἀφηκαμεν τοις ὀφειλεταις ἡμων
¹³και μη εἰσενεγκης ἡμας εἰς πειρασμον,
ἀλλα ῥυσαι ἡμας ἀπο του πονηρου.

3. Analizați următoarele verbe:

1. ἔρχεσθε
2. ἀκολουθει
3. ἔρχου
4. ἴδε
5. ποιησατε
6. φερετε
7. ἀρατε
8. ποισειτε
9. λυσατε
10. δοσ
11. ὑπαγε
12. φωνησον

13. ἔλθε
14. μη πιστευε
15. ἴδετε
16. μη φαγε
17. θεασασθε
18. πορευου
19. μη περιπατει
20. οὐ μη ἁμαρτανε

MODUL OPTATIV (MODUL DORINȚEI)

Modul optativ exprimă o acțiune dorită, contemplată ca posibilă. Optativul folosește mai multe timpuri: timpul prezent, viitor, aorist și perfect. În NT optativul apare rar (cca. 67 ori, spre deosebire, de exemplu, de *Septuaginta* unde apare de 559 de ori), și doar la aorist și prezent, de exemplu, în expresia apostolului Pavel: μη γενοιτο, „de nu s-ar întâmpla!”, tradusă cu „nicidecum!”, „imposibil!”, sau cu „departe de mine gândul acesta!”, etc.

Paradigmele temporale ale optativului

La optativul prezent și viitor, verbele folosesc scheme asemănătoare. Sunetele specifice ale optativului sunt diftongii intermediari οι - la prezent, viitor, și perfect (κ + οι), și diftongul αι - la aorist. Dintr-un alt punct de vedere, caracteristică optativului este prezența vocalei ι, iota, atașată la vocala de legătură dintre rădăcină și terminațiile propriu-zise ale timpurilor (ο, ε, α).

Optativ prezent: rădăcină prezent + οι + terminații
Optativ viitor: rădăcină prezent + σ + οι + terminații

Optativ, timpul prezent, diateza activă

λυοιμι - aș dezlega	λυοιμεν - am dezlega
λυοις - ai dezlega	λυοιτε - ați dezlega
λυοι - ar dezlega	λυοιεν - ar dezlega

Optativ, timpul viitor

Timpul viitor la diateza activă se obține prin adăugarea unui σ:

λυσοιμι - aș dezlega	λυσοιμεν - am dezlega
λυσοις - ai dezlega	λυσοιτε - ați dezlega
λυσοι - ar dezlega	λυσοιεν - ar dezlega

Se poate observa, la optativ prezent și viitor, reminiscența terminațiilor vechi, înrudite cu cele ale conjugării în - μι: - μι, - ς, - χ. La diateza medie (*mi-aș dezlega*, sau *m-aș dezlega*) și pasivă (*aș fi dezlegat*), are formă similară imperfectului:

D. medie / pasivă

diftong de legătură - οι

λνοιμην
λνοιοι
λνοιτο

λνοιμεθα
λνοισθε
λνοιντο

Optativul aorist

La aoristul 1, optativ, de exemplu, aoristul verbului λνω se observă trei forme, conform celor trei diateze **σ plus diftongul αι**

Aor. 1, tematic	→ + σα + terminații principale în ι*	(d. activă)
rădăcină +	→ + σα + terminații secundare în ι*	(d. medie)
Aor. atematic	→ + θε + terminații principale în ιη*	(d. pasivă)

D. activă

λνσαιμι - aș fi dezlegat
λνσαις - ai fi dezlegat
λνσαι - ar fi dezlegat
(λνσειε)

λνσαιμεν - am fi dezlegat
λνσαιτε - ați fi dezlegat
λνσαιεν - ar fi dezlegat
(λνσειαν)

D. medie

λνσαιμην - m-aș fi dezlegat
λνσαιιο - te-ai fi dezlegat
λνσαιιτο - s-ar fi dezlegat

λνσαιμεθα - ne-am fi dezlegat
λνσαισθε - v-ați fi dezlegat
λνσαιντο - s-ar fi dezlegat

D. pasivă

λυθειην	- aş fi fost dezlegat	λυθειημεν	- am fi fost dezlegați
λυθειης	- ai fi fost dezlegat	λυθειητε	- ați fi fost dezlegați
λυθειη	- ar fi fost dezlegat	λυθειησαν	- ar fi fost dezlegați

Pentru verbele de tip aorist 2 putem folosi paradigma lui λαμβανω, cu rădăcina aoristă, λαβ:

Diateza activă

λαβοιμι
λαβοις
λαβοι

Diateza medie / pasivă

λαβοιμην
λαβοιο
λαβοιτο

λαβοιμεν
λαβοιτε
λαβοιεν

λαβοιμεθα
λαβοισθε
λαβοιντο

Optativ, timpul perfect

Pentru *timpul perfect*, diateza activă, optativul folosește dublarea consoanei inițiale, consoana marcă a perfectului - κ, și terminațiile prezentului (cf. paradigma λυω):

λελυκοιμι	λελυκοιμεν
λελυκοις	λελυκοισθε
λελυκοι	λελυκοιεν

Optativul perfect al verbului εἶμι este prezentat în tabelul următor:

εἶην	- aş fi	εἶημεν	- am fi
εἶης	- ai fi	εἶητε	- ați fi
εἶη	- ar fi	εἶησαν	- ar fi

Marca optativului este dată de prezența terminațiilor în ι și ηη. Iota, ι - apare la verbele care urmează paradigma lui λυω (adică, verbe

care utilizează vocale de legătură o, ε), iar grupul iota - eta, ιη - la celelalte verbe. Ca și subjonctivul și imperativul, nici optativul nu utilizează augmentul ἔ la aorist.

Utilizările optativului

1) optativul cu sens volitiv în rugăciuni, cereri oficiale sau dorințe.

ὁ δε κυριος κατευθυναι ὑμων τας καρδιας εἰς την ἀγαπην
de v-ar îndrepta Domnul inimile spre dragostea, etc... (2 Tes.3:5)

εἶπεν δε Μαριαμ: ἴδου ἡ δουλη κυριου: γενοιτο μοι κατα το
ῥημα σου. (Luca 1:38).

Maria a zis: iată, roaba domnului! Facă-mi-se după cuvântul tău!

2) optativul cu sens potențial, de comunicare a unor acțiuni posibile (cu ἄν).

το τι ἄν θελοι καλεισθαι αὐτο. (Lc. 1:62)

cum ar dori ca el să fie numit.

3) optativul cu sens deliberativ, în întrebări indirecte.

διελογιζετο ποταπος εἰη ὁ ἀσπασμος οὗτος. (Lc. 1:29)

se întreba ce fel de salut ar fi acesta.

4) optativul cu sens condițional, conform tipului 4 de construcții condiționale (cf. utilizările subjonctivului). Ori protasis-ul ori apodosis-ul vor fi la modul optativ, dar nu amândouă în același timp.

κρειττον γαρ ἀγαθοποιουντας εἰ θελοι το θελημα του Θεου,
πασχειν ἢ κακοποιουντας.

mai bine, deci, să suferiți ca făcători de bine, dacă așa ar dori voia lui Dumnezeu, decât ca făcători de rău! (1 Pt.3:17)

ἀλλ' εἰ και πασχοιτε δια δικαιοσυνην, μακαριοι (1 Pt. 3:14).
dar dacă ați suferi pentru neprihănire, fericiți [ați fi, ori să fiți]!

MODUL INFINITIV (ACȚIUNEA CA REFERINȚĂ)

Mt. 13:5 ἔξαντειλεν δια το μη ἔχειν βαθος γης
a răsărit din pricină de a nu avea pământ adânc.

Infinitivul este modul denumirii unei acțiuni, al menționării ei ca scop sau consecință, ca obiect al acțiunii principale din comunicare. Un verb la infinitiv are și caracteristici de substantiv, declinându-se după gen, număr, și persoană.

Paradigmele temporale ale infinitivului

Timpurile prezent și aorist ale modului infinitiv nu se deosebesc prin informație temporală ci prin aspectul sau calitatea acțiunii: în general, prezentul comunică ideea unei acțiuni continue, pe când aoristul o acțiune punctiformă, momentană. Infinitivul posedă mai multe timpuri (prezent, aorist, perfect) dar apare doar sub formă de persoană a 3a, singular (și poate fi, uneori, confundat cu forme verbale de persoana a 3a, singular, la prezent sau la aorist, diateza activă și pasivă). Ca exemple, se vor studia infinitivele verbelor λωω și εἶμι:

Infinitiv, timpul prezent

Prezent (acțiune continuă)

D. activă - λυειν - a dezlega **terminație: - ειν**

D. medie - λυεσθαι - a se dezlega

D. pasivă - λυεσθαι - a fi dezlegat

D. activă - εἶναι - a fi **terminații: - ναι, - σθαι**

Exemple:

παρεκαλεσα σε προσμειναι εν Ἐφεσω πορευομενος εις Μακεδονιαν, ινα παραγγειλης τισιν μη ετεροδιδασκαλειν μηδε προσεχειν μυθοις και γενεαλογιαις απεραντοις.

Te-am rugat să rămâi în Efes, când am plecat în Macedonia, ca să poruncești unora să nu dea învățături străine nici să nu se țină de mituri și genealogii fără sfârșit. (1 Tim. 1:3-4)

Παρακαλω ουν πρωτον παντων ποιεισθαι δεησεις

Te îndemn acum, mai întâi de toate, a face cereri... (1 Tim. 2:1)

Infinitiv, timpul aorist

Aorist 1 (acțiune instantanee)

D. activă - λυσαι - a dezlega

D. medie - λυσασθαι - a se dezlega

D. pasivă - λυθηναι - a fi dezlegat

terminații:

- **σαι**

- **σθαι**

Exemple:

Χριστος Ἰησους ηλθεν εις τον κοσμον αμαρτωλους σωσαι.

Hristos Isus a venit în lume (pentru) a-i mântui pe păcătoși.

(1 Tim. 1:15)

θεου, ος παντας ανθρωπους θελει σωθηναι.

Dumnezeu, care dorește toți oamenii a fi mântuiți (1 Tim. 2.4)

Aorist 2 (acțiune instantanee)

D. activă - λιπειν - a părăsi

D. medie - λιπεσθαι - a se părăsi

D. pasivă - λιπηναι - a fi părăsi

Infinitiv, timpul viitor

- D. activă - λυσειν - a dezlega **terminație: - σειν**
 D. medie - λυσεσθαι - a se dezlega
 D. pasivă - λυθησεσθαι - a fi dezlegat
 D. activă - ἔσεσθαι - a fi

Infinitiv, timpul perfect

Modul infinitiv include, în koine, și timpul perfect, important prin aspectul său care sublinează o acțiune punctiformă cu efecte de durată:

- D. activă - λελυκεναι - a fi dezlegat

Modelul diatezei active este **r + ε + răd + κεναι**

- D. medie - λελυσθαι - a se fi dezlegat
 D. pasivă - λελυσθαι - a fi fost dezlegat

Modelul diatezei medii / pasive este **r + ε + răd + σθαι**

Tabel recapitulativ: terminațiile infinitivului

	Prezent	I Aorist	II Aorist	Perfect
Activ	ειν	σαι	ειν	ναι
Mediu	εσθαι	σασθαι	εσθαι	σθαι
Pasiv	εσθαι	θηναι	ηναι	σθαι

să-mi fie dată favoarea... de a veni la voi.

(3) pentru a indica o cauză a acțiunii.

ἔξαντειλεν δια το μη ἔχειν βαθος γης (Mt.13: 5)

a răsarit din pricină că nu avea [de a nu avea] pământ adânc.

(4) în expresii temporale.

-1. infinitiv cu πριν pentru a indica anterioritatea.

ὁ ἡλιος μεταστραθησεται εἰς σκοτος... πριν ἔλθειν ἡμεραν κυριου. (Fap.2:20)

Soarele se va preface în întuneric... înainte de a veni ziua Domnului.

-2. infinitiv utilizat cu ἐν τῷ pentru a indica simultaneitate.

ἐν δε τῷ πορευεσθαι ἐγενετο αὐτον ἐγγιζειν (Fap.9:3)

Dar pe când călătorea, s-a întâmplat că se apropia ...

-3. infinitiv cu μετα το indicând posterioritate.

οἷς και παρεστησεν ἑαυτον ζωντατα μετα το παθειν αὐτον
și lor li s-a înfățișat însuși, iu, după pătimirea Sa. (Fap. 1:3).

3) *Infinitivul cu rol de complement sau atribut*

(1) cu substantive.

ἔδωκεν αὐτοις ἐξουσιαν τεκνα θεου γενεσθαι (Ioan 1:12)

le-a dat lor dreptul copiii ai lui Dumnezeu a deveni.

(2) cu adjective.

οὐ οὐκ εἶμι ἱκανος κυψας λυσαι (Mc. 1:7)

nu sunt vrednic a-I dezlega încălțăminte.

(3) cu verbe (mai ales βουλομαι, θελω, μελλω, εὐδοκεω, δοκιμαζω, πειραζω, ἀρχομαι, δυναμαι, care cer complement).

εἰ γαρ κατα σαρκα ζητε μελλετε ἀποθνησκειν. (Rom. 8:13)

căci, dacă potrivit cărnii [firii] trăiți – veți ajunge a muri.

19.3. Exerciții

1. Analizați următoarele verbe:

1. γενεσθαι
2. βαπτίζειν
3. ἐξελθειν
4. εἶναι
5. φωνησαι
6. γινωσκειν
7. ποιειν
8. γεννηθηναι
9. λαμβανειν
10. ἀύξανειν
11. πειν
12. προσκυνειν
13. φαγειν
14. γεγονεναι

15. θεριζειν

16. μειναι

17. αποθνησκειν

18. αποθανειν

19. αραι

20. πιστευσαι

21. πορευσθαι

22. ακουειν

23. αγαγειν

24. εργαζεσθαι

25. λαλειν

26. πεποιηκεναι

PRONUMELE

Pronumele este partea de vorbire care ține locul unui substantiv într-o comunicare, și se acordă în gen, număr și caz cu substantivul desemnat. Ele se pot întâlni într-un număr variat de tipuri, cum ar fi pronumele personale, demonstrative, interogative, posesive, etc.

Pronumele personale

Pronumele personale țin locul unor persoane. La persoana a 1a și a 2a, singular, *ἐγώ* (eu) și *σύ* (tu), și, respectiv, plural, *ἡμεῖς* și *ὕμεῖς* (noi, voi) ele se declină conform declinării a 3a, în timp ce la persoana a 3a (*αὐτός*, *αὐτή*, *αὐτό*) urmează regulile declinării a 1a și a 2a (paradigma 2-1η-2). Pentru persoana 1a și a 2a avem:

Nom.	<i>ἐγώ</i>	- eu	<i>σύ</i>	- tu
Ac.	<i>ἐμέ, με</i>	- pe mine, mă	<i>σε</i>	- pe tine
Gen.	<i>ἐμου, μου</i>	- al meu	<i>σου</i>	- al tău
Dat	<i>ἐμοι, μοι</i>	- mie	<i>σοι</i>	- ție

Nom.	<i>ἡμεῖς</i>	- noi	<i>ὕμεῖς</i>	- voi
Ac.	<i>ἡμας</i>	- pe noi, ne	<i>ὕμας</i>	- pe voi, vă
Gen.	<i>ἡμῶν</i>	- al nostru	<i>ὕμων</i>	- al vostru
Dat.	<i>ἡμῖν</i>	- nouă	<i>ὕμῖν</i>	- vouă

Formele scurte *με*, *μου*, *μοι*, și respectiv, *σε*, *σου*, *σοι* pot fi pronunțate legat, împreună cu verbul determinat, și în acest caz își pierd accentul propriu. Pentru persoana a treia, pronumele personal *αὐτός*, *αὐτή*, *αὐτό* (el, ea, el – n) se declină după cum urmează:

Nom.	<i>αὐτός</i>	<i>αὐτή</i>	<i>αὐτό</i>
Ac.	<i>αὐτόν</i>	<i>αὐτήν</i>	<i>αὐτό</i>
Gen.	<i>αὐτοῦ</i>	<i>αὐτης</i>	<i>αὐτου</i>

Dat.	αὐτῶ	αὐτῆ	αὐτῶ
Nom.	αὐτοὶ	αὐταὶ	αὐτὰ
Ac.	αὐτούς	αὐτάς	αὐτὰ
Gen.	αὐτῶν	αὐτῶν	αὐτῶν
Dat.	αὐτοῖς	αὐταῖς	αὐτοῖς

Pronumele personal de persoana a 3a poate avea înțeles reflexiv sau demonstrativ, de întărire a identității subiectului:

αὐτός ἐγὼ λέγω - eu însumi vorbesc;
 αὐτοῦ τοῦ ἀποστόλου - a apostolului însuși;
 ὁ ἀδελφός ὁ αὐτός - același frate.

Poziția adjectivului pronominal decide traducerea:

ὁ αὐτός ἄνθρωπος - același om,
 ὁ ἄνθρωπος αὐτός - omul însuși.

Pronumele demonstrative

Există două tipuri de pronume demonstrative: de apropiere - οὗτος, αὕτη, τοῦτο - și de depărtare - ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο. Deseori au sens de pronume personal (el, ea), sau apar ca adjective demonstrative.

ὁ λογὸς οὗτος = acest cuvânt (cuvântul acesta)
 sau οὗτος ὁ λογὸς = acest cuvânt (cuvântul acesta)

ἐκεῖνη ἡ ἡμέρα = acea zi (ziua aceea).
 sau ἡ ἡμέρα ἐκεῖνη = acea zi (ziua aceea).

Când sunt folosite fără substantiv (singure), vor avea sensul, conform genului gramatical, οὗτος = acesta; αὕτη = aceasta; τοῦτο = acesta. Declinarea lor se poate observa în tabelul de jos (paradigma 2, 1-η, 2):

Nom.	οὗτος	αὕτη	τουτο
Ac.	τουτον	ταυτην	τουτο
Gen.	τουτου	ταυτης	τουτου
Dat.	τουτω	ταυτη	τουτω

Nom.	οὗτοι	αὗται	ταυτα
Ac.	τουτους	ταυτας	ταυτα
Gen.	τουτων	τουτων	τουτων
Dat.	τουτοις	ταυταις	τουτοις

Nom.	ἐκεινος	ἐκεινη	ἐκεινο
Ac.	ἐκεινον	ἐκεινην	ἐκεινο
Gen.	ἐκεινου	ἐκεινης	ἐκεινου
Dat.	ἐκεινω	ἐκεινη	ἐκεινω

Nom.	ἐκεινοι	ἐκειναι	ἐκεινα
Ac.	ἐκεινους	ἐκεινας	ἐκεινα
Gen.	ἐκεινων	ἐκεινων	ἐκεινων
Dat.	ἐκεινοις	ἐκειναις	ἐκεινοις

Alături de αὗτος, -η,-ο, ἐκεινος, -η, -ο, se traduce adesea în NT ca pronume personal, „el”, „ea”. În anumite situații, acest sens are o importanță teologică deosebită, de exemplu, în cazul înțelegerii naturii personale a Duhului Sfânt, în Ioan 14:26. În acest pasaj ἐκεινος aduce sublinierea că Duhul Sfânt (το πνευμα το ἅγιον, neutru), care este numit apărătorul și încurajatorul nostru (ὁ παρακλητος, masculin) nu este înțeles de Isus ca o forță neutră ci ca o persoană (ἐκεινος, el: masculin), anume a treia persoană din Sfânta Treime, Cel Care va veni să îi învețe pe ucenici:

ὁ δε παρακλητος, το πνευμα το ἅγιον ὁ πεμψει ὁ πατηρ ἐν τῷ ὀνοματι μου ἐκεινος ὑμας διδαξει παντα και ὑπομνησει ὑμας παντα ἃ εἶπον ὑμιν ἐγῶ

iar mângâietorul, Duhul cel Sfânt pe care îl va trimite Tatăl în numele Meu, El (acela) vă va învăța toate și vă va aduce aminte toate câte vi le-am spus Eu. (In. 14:26).

Pronumele relativ

Pronumele relativ - ὅς, ἣ, ὅ (care, ce) are forme distincte pentru cele trei genuri. Ele nu trebuie confundate cu articolul hotărât de care se deosebește prin faptul că primește accent, dar și prin faptul că există o anumită inversiune: - ὅς - pentru masculin (articol hotărât ὁ), ἣ - pentru feminin (articol hotărât, ἡ), și ὅ - pentru neutru (articol hotărât, το).

Nom.	ὅς	ἣ	ὅ	οἱ	αἱ	ἃ
Ac.	ὅν	ἣν	ὅ	οὓς	ἃς	ἃ
Gen.	οὗ	ἣς	οὗ	ῶν	ῶν	ῶν
Dat.	ᾧ	ἣί	ᾧ	οἷς	αἷς	οἷς

Atunci când determinantul pronumelui relativ nu este prezent, pronumele relativ trebuie tradus cu echivalentul genului: ὅς = el, cel care; ἣ = ea, cea care; ὅ = el (neutru), cel care; οἱ = ei, cei care; αἱ = ele, cele care; ἃ = ei / ele (neutru) cele care.

Cu flexibilitatea sa, pronumele relativ conferă multă exactitate comunicării. Un exemplu este Mt. 1:16, unde ἔξ ἣς „din care”, este la genul feminin, indicând-o pe Maria ca singur părinte pământesc al lui Isus (informație care se pierde în românește).

Pronumele interogative și pronumele nehotărâte

În limba greacă pronumele nehotărâte sunt τις, τι (*cine, ce*; sau *cineva, ceva*). Cele două tipuri de pronume, interogativ și nehotărât, se

deosebesc prin accent: pronumele interogative au accent ascuțit (τις, τις, etc.), iar cele nehotărâte, nu au accent (τις, τι, etc.).

	M.\F.	N.
Nom	τις	τι
Ac.	τινα	τι
Gen.	τινος	τινος
Dat.	τινι	τινι
Nom.	τινες	τινα
Ac.	τινας	τινα
Gen.	τινων	τινων
Dat.	τισι(ν)	τισι(ν)

Exemple:

και υστερησαντος οινου λεγει η μητηρ του Ίησου προς αυτον οινον ουκ εχουσιν. και λεγει αυτη ο Ίησους: τις εμοι και σοι, γυναι ουπω ηκει η ωρα μου. (Ioan 2:3-4)

Și, terminându-se vinul, zice mama lui Isus către El: Nu mai au vin. Și îi zice Isus: Ce [ne este?] mie și ție, femeie? Nu a venit ceasul meu...

και τινες των Φαρισαιων απο του οχλου ειπαν προς αυτον, Διδασκαλε, επιτιμησον τοις μαθηταις σου. (Luca 19:39)

Și unii dintre fariseii din mulțime i-au zis, Învățătorule, ceartă-ți ucenicii.

βλεπετε μη τις υμας εσται ο συλαγωγων δια της φιλοσοφιας και κενης απατης κατα την παραδοσιν των ανθρωπων, κατα τα στοιχεια του κοσμου και ου κατα Χριστον.

Vedeți ca nici unul dintre voi să nu fie înșelat prin filosofii și vorbe goale după tradiția oamenilor, după principiile lumii și nu după Hristos. (Coloseni 2:8)

τη γαρ χαριτι ἔστε σεσφσμενοι, δια πιστεως. και τουτο οὐκ ἐξ ὑμων, θεου το δωρον, οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μη τις καυχησηται.

Căci prin har sunteți mântuiți, prin credință, și aceasta nu [este] de la voi - [ci este] darul lui Dumnezeu, nu prin fapte, ca să nu se laude cineva. (Efeseni 2:8-9)

εἰ τις οὖν παρακλησις ἐν Χριστῷ, εἰ τι παραμυθιον ἀγαπης, εἰ τις κοινωνια πνευματος, εἰ τις σπλαγχνα και οἰκτιρμοι, πληρωσατε μου την χαραν ἵνα το αὐτο φρονητε, την αυτην ἀγαπην ἔχοντες, συμψυχοι, το ἐν φρονουντες. (Filipeni 2:1-2)

Acum, dacă [aveți] vreo mângâiere în Hristos, dacă [aveți] vreo încurajare a dragostei, dacă [aveți] vreo părtașie a Duhului, dacă [aveți] vreo înduioșare sau milă, [faceți-mi] deplină bucuria așa ca să vă gândiți la același lucru, având aceeași dragoste, într-un suflet, cugetând ca unul.

Limba greacă folosește și forme compuse ale pronumelor relative și demonstrative, cum ar fi:

pronumele relative nedefinite - ὅστις, ἥτις, ὅτι (oricine, oricare).
 pronumele corelative cantitative - ὅσος, ὅση, ὅσον (cât de mult, -ă).
 pronumele relative calitative - ὅποιος, ὅποια, ὅποιον (niște).

Alte pronume interogative, compuse, sunt:

pronumele int. cantitativ - πηλικος, πηλικη, πηλικον = cât de mare
 pronumele int. cantitativ - ποσος, ποση, ποσον = cât, câți; câtă, câte
 pronumele int. calitativ - ποταπος, ποταπη, ποταπον = ce fel de (cf. ποιος)
 pronumele int. calitativ - ποιος, ποια, ποιον = ce fel de

Exemple:

ἴδετε ποταπην ἀγαπην δεδωκεν ἡμιν ὁ πατηρ, ἵνα τεκνα

θεου κληθωμεν, και ἐσμεν. δια τουτου ὁ κοσμος οὐ γινωσκει ἡμας, ὅτι οὐκ ἐγνω αὐτον. (1 Ioan 3:1)

Vedeți ce mare dragoste ne-a dat nouă Tatăl, ca să ne numim copiii ai lui Dumnezeu – și suntem. Și de aceea lumea nu ne cunoaște: pentru că nu l-a cunoscut [nici] pe El.

Και ἐκπορευομενου αὐτου ἐκ του ἱερου λεγει αὐτω εἰς των μαθητων αὐτου: διδασκαλε, ἴδε ποταποι λιθοι και ποταπαι οἰκοδομαι. (Marcu 13:1)

Și, ieșind el din Templu, îi spune unul din ucenicii lui: „învățătorule, uite ce mai pietre și ce mai clădiri!”

În ce privește pronumele nehotărât, el se traduce cu „un / o”, „cineva”, „un anume”, „o anume”, etc., de exemplu:

τουτου λεγει τις - cineva zice așa (aceasta)

ἄνθρωπος τις τουτου λεγει – un anume om zice așa (aceasta)

Pronumele de reciprocitate.

Pronumele reciproc ἀλληλων reprezintă o dublare a lui ἄλλος (altul) și înseamnă „unul altuia”, „unul pe altul”, și are trei forme în NT:

Nom. -----

Ac. - ἀλληλους

Gen. - ἀλληλων

Dat. - ἀλληλοις (m) / ἀλληλαις (f).

Exemple:

και ἐφοβηθησαν φοβον μεγαν και ἐλεγον προς αλληλους τις ἄρα οὗτος ἐστιν ὅτι και ὁ άνεμος και ἡ θαλασσα ὑπακουει αὐτω;

și au fost cuprinși [însăimântați] de o mare frică și au zis unii către alții, cine este acesta, pe care și vântul și marea Îl ascultă? (Mc. 4:41)

ὑποτασσομενοι ἀλληλοις ἐν φοβῷ Χριστου
[fiind] supuși unii altora în frica lui Hristos (Ef. 5:21)

Pronumele reflexiv

Pronumele reflexiv arată că subiectul acționează asupra sa însuși (ceea ce este posibil doar în cazurile acuzativ, genitiv, dativ).

Pers. 1a: ἑμαυτον, ἑμαυτην (însuși, însăși),
ἑαυτους, ἑαυτας (înșine, înseși)

	M.	F.	M.	F.
Ac.	ἑμαυτον	ἑμαυτην	ἑαυτους	ἑαυτας
Gen.	ἑμαυτου	ἑμαυτης	ἑαυτων	ἑαυτων
Dat.	ἑμαυτω	ἑμαυτη	ἑαυτοις	ἑαυταις

Pers. 2a: σεαυτον, σεαυτην (tu însuși, însăși; voi înșivă, însevă)

Ac.	σεαυτον	σεαυτην	ἑαυτους	ἑαυτας
Gen.	σεαυτου	σεαυτης	ἑαυτων	ἑαυτων
Dat.	σεαυτω	σεαυτη	ἑαυτοις	ἑαυταις

Pers. 3a: ἑαυτον, ἑαυτην (însuși, însăși; înșiși, înseși)

Ac.	ἑαυτον	ἑαυτην	ἑαυτους	ἑαυτας
Gen.	ἑαυτου	ἑαυτης	ἑαυτων	ἑαυτων
Dat.	ἑαυτω	ἑαυτη	ἑαυτοις	ἑαυταις

Uneori, acest pronume poate apare în formă contrasă, αὐτου, αὐτης, pentru ἑαυτου, ἑαυτης, ceea ce duce, uneori, la confundarea sa cu pronumele personal.

ὁ ἄνθρωπος αὐτός λεγει τουτο - omul însuși zice aceasta.

ὁ ἄνθρωπος βαλλει αὐτον εἰς την θαλασσαν - omul se aruncă [el] însuși în mare.

Alteori, pronumele ἑαυτον poate fi folosit cu sens reciproc, ca în exemplul: λεγοντες προς ἑαυτους - vorbeau între ei (unii către alții), (Cf. Mc. 10:26; 16:3).

Pronumele posesiv

Pronumele posesive se acordă cu substantivele determinate în gen, număr și caz ca și când ar fi adjective. Uneori se cheamă adjective posesive.

Pers. 1a	ἔμος	ἔμη	ἔμον
Pers. 2a	σος	ση	σον
Pers. 3a	ἴδιος	ἴδια	ἴδιον

Pers. 1a	ἡμετερος	ἡμετερα	ἡμετερον
Pers. 2a	ὕμετερος	ὕμετερα	ὕμετερον
Pers. 3a	ἴδιοι	ἴδια	ἴδια

Pronumele corelativ demonstrativ

Pronumele corelativ demonstrativ are formele - τοιουτος, τοιαυτη, τοιουτο. Termenul are forță calitativă și se poate traduce „[în] acest fel, astfel”. Se declină ca οὗτος, αὐτή, τουτο.

Pronumele negativ

Pronumele negativ se construiește cu ajutorul adverbelor negative οὐ și μη, care se adaugă la numeralul „unu”, la feminin, masculin și neutru, la singular, εἷς, μία, ἓν. οὐδεις, οὐδεις și se obține οὐδεμία, οὐδεν sau μηδεις, μηδεμία, μηδεν (nimeni, nimic). Cele formate cu οὐ se folosesc, în general, cu modul indicativ, iar cele formate cu μη, μηδεις, etc., se folosesc cu celelalte moduri. Se declină doar la singular.

Nom.	οὐδεις	οὐδεμία	οὐδεν
Ac.	οὐδενᾶ	οὐδεμίαν	οὐδεν
Gen.	οὐδενος	οὐδεμίας	οὐδενος
Dat.	οὐδενι	οὐδεμίᾳ	οὐδενι

Nom.	μηδεις	μηδεμία	μηδεν
Ac.	μηδενᾶ	μηδεμίαν	μηδεν
Gen.	μηδενος	μηδεμίας	μηδενος
Dat.	μηδενι	μηδεμίᾳ	μηδενι

Nom.	εἷς	μία	ἓν
Ac.	ἓνα	μίαν	ἓν
Gen.	ἓνος	μίας	ἓνος
Dat.	ἓνι	μίᾳ	ἓνι

Exerciții

Vocabular:

ἀλαζονεία, ἡ - mândrie	ἐπιθυμία, ἡ - poftă
ξενος,-η,-ον - străin,-ă	παραγω - trec, a trece
πιστις,-εως, ἡ - credință,	σπλαγχνον, το - intestine, compasiune
ἀγίαζω - sfîntesc	αἶρω - eu ridic, scot
ἀποκαλυπτω - dezvălui,	βασταζω - port, a purta

Γαλιλαια, ἡ - Galilea	δικαιοσυνη, ἡ - neprihănire, dreptate
ἐγγιζω - mă apropii	ἐνδω - mă îmbrac
ἐπιστολη, ἡ - scrisoare	ἤδη - deja
Ἰορδανης, ὁ - Iordan	Κανα, ἡ - Cana
καὶ γω, καὶ γω - și eu	νιπτω - mă spăl
ὅπως - cum	παλιν - iar, mai departe
παραβολη, ἡ - parabolă,	πειθω - conving
ποθεν - de unde	πυρα, ἡ - foc
σοφια, ἡ - înțelepciune	τοτε - atunci
φαινω - luminez, strălucesc	χαρα, ἡ - bucurie
ὧδε - aici	

1. Traduceți în limba română:

1. ὁ ἀποστολος αὐτος εὐαγγελιζει νεανιας και βαπτιζει αὐτους.
2. ἐγω οὐ βαπτιζω τους νεκρους ἀλλα συ βαπτιζεις τους νεκρους.
3. ἐκεινη ἡ ἀδελφη οὐκ ἔχει την εἰρηνην του Θεου ἐν καρδια αὐτης γαρ ἀμαρτανει ἐν τη γλωσση αὐτης.
4. ὁ πιστος ὁ ἀποστολος ἐτοιμαζει ταυτην την ἐκκλησιαν ἐν Κανα ὑπερ ἐκεινου προφητου και των μαθητων αὐτου.
5. ὁ ἀδελφος οὗτος διδασκει ὑμας και ἡμας περι του λογου ζωης
6. ἡμεις ἀναγινωσκομεν ταχεως και καλως δε ὑμεις οὐκ ἀναγινωσκετε οὕτως.
7. ἐκεινος υἱος ἐστι νεανιας ἀγαθος, πιστος και ἀγαπητος.

8. ἡ ὁδὸς τοῦ Χριστοῦ ἐστὶν ἡ ὁδὸς εἰρηνης και χαρας ἐν τουτω κοσμο.

9. νυν ἐσμεν τεκνα του Θεου του ἀληθινου και οὕτως ἀδελφοι και ἀδελφαι του κυριου του αὐτου.

2. Traduceți în limba greacă:

1. Domnul aduce viața oamenilor răi din lume.
2. Acel bărbat rămâne în păcatul lui.
3. Evanghelia și viața sunt daruri de la Dumnezeuul cel drept.
4. Dumnezeu este unul, și acum aduce pace credincioaselor lui.
5. Când Isus îi învață pe profeți, ucenicii buni botează tinerii în râu.
6. Astfel noi vedem puterea lui Dumnezeu însuși și suntem fericiți.

CONJUGAREA VERBELOR ÎN - ΜΙ

Generalități

Spre deosebire de conjugarea în -ω, tematică, în limba greacă exista și conjugarea în -μι, atematică. În Noul Testament cinci verbe în -μι apar mai frecvent, anume: εἶμι (sunt), δίδωμι (dau), ἵστημι (stau - în picioare), ἴημι (trimit) și τιθημι (pun). ἴημι apare doar în compuși, cum sunt ἀφίημι (trimit, iert, permit, părăsesc) și συνιημι (aduc împreună, pricep, înțeleg). În general, verbele care apar în NT, din această categorie, dimpreună cu rădăcina lor, sunt următoarele³⁰:

ἀμφιεννυμι,	ἐ	- a se îmbrăca
ajpollumi,	οἶ	- a distruge, a ruina
deiknumi	δεικ	- a arăta
didwmi,	δο	- a da
dunamai,	δυνα	- a putea, a fi în stare
εἶμι	εἶ	- a fi, a exista
(εἶμι)	(ι)	(- a merge). ³¹
ἐκπεταννυμι	πετα	- a răspândi
ἐπισταμαι	στα	- a înțelege, a ști
ζωννυμι	ζω	- a înconjura, a încinge
ἴημι	ἴ	- a trimite
ἵστημι	στα	- a sta (în picioare), a stabili
καθημαι	ἦ	- a sta jos, a se așeza
καταγνυμι	ἀγ	- a frânge
κειμαι	κει	- a sta întins
κεραννυμι	κερα	- a amesteca

³⁰ Lista e prezentată în W. Mueller, *Gramatical Aids for Students of New Testament Greek*, Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1972, p. 48.

³¹ Unii comentatori afirmă că, de exemplu, în Ioan 7:34, 36, avem acest înțeles al verbului. În alte locuri din NT, el apare în compuși cu - απ, - ει, - εἶ, - εξ, - επ, - σον.

κίχρημι	χρα	- a împrumuta (cuiva)
κορεννυμι	κορε	- a (se) sătura
κρεμαμαι	κρεμα	- a atârna, a suspenda
(κρεμαννυμι	κρεμα	- a atârna, a suspenda)
μιγνυμι	μιγ	- a amesteca
ὀμνυμι	ὀμ	- a jura, a face legământ
ὀνινημι	ὀνα	- a fi folositor
πηγνυμι	παγ	- a zidi, a repara
πιμπλημι	πλα	- a umple
πιμπρημι	πρα	- a arde (febră), a se umfla
ῥηγνυμι	ῥαγ	- a rupe, a sparge
ῥωννυμι	ῥω	- a face puternic, a întări
σβεννυμι	σβε	- a stinge
στρωννυμι	στρω	- a împrăştia
τιθημι	θη	- a pune, a aşeza
φημι	φα	- a zice, a afirma

Unele din verbele acestea în – μι au și forme echivalente în – ω, în NT, de exemplu: ὀμνυμι - ὀμνω, στρωννυμι - στρωννω, μειγνυμι - μειγνω (μιγνυμι).

Paradigmele temporale și modale ale verbelor în - μι

Terminațiile verbelor în -μι se aseamănă cu cele ale verbelor în -ω mai puțin la timpurile prezent și aorist. La prezent, imperfect și aorist 2, verbele în - μι nu folosesc vocalele de legătură ο / ε înaintea terminațiilor. De asemeni, în conjugare, vocalele din rădăcină, ε, ο, α, apar adesea în varianta lor lungă η, ω, α.

O altă caracteristică a verbelor în - μι este faptul că și la prezent și imperfect indicativ ele prezintă, din start, o dublare a primei consoane din rădăcină (dublare, reduplicare), nu numai la perfect și mai-mult-ca-perfectul. La prezent și imperfect vocala din mijloc este ι (iota). Dacă

rădăcina începe cu o vocală, atunci iota, ι, se plasează înaintea rădăcinii, cu spirit aspru.

Verb	rădăcină	rădăcină prezent
τιθημι	θε	τιθε
διδωμι	δο	διδο
ἴστημι	στα	ἴστα
ἴημι	ἔ, ἦ	ἴη

La aorist 1, diateza activă, sunetele caracteristice nu sunt „σα” ci „κα” (cf. formarea timpului perfect, modul indicativ). Paradigmele importante sunt:

Modul indicativ

1) Indicativ prezent activ

διδωμι	ἴστημι	τιθημι	-ἴημι
διδως	ἴστης	τιθης	-ἴης
διδωσι(ν)	ἴστησι(ν)	τιθησι(ν)	-ἴησι(ν)
διδομεν	ἴσταμεν	τιθεμεν	-ἴημεν ³²
διδοτε	ἴστατε	τιθετε	-ἴετε
διδοασι(ν)	ἴστασι(ν)	τιθεασι(ν)	-ἴασι(ν)

2) Indicativ prezent mediu \ pasiv

διδομαι	ἴσταμαι	τιθεμαι	--
διδοσαι	ἴστασαι	τιθεσαι	--
διδοται	ἴσταται	τιθεται	-ἴεται
διδομεθα	ἴσταμεθα	τιθεμεθα	--
διδοσθε	ἴστασθε	τιθεσθε	--
διδονται	ἴστανται	τιθενται	-ἴενται

3) Indicativ imperfect activ

³² În Lc. 11:4 se întâlnește ἄφιομεν.

ἔδιδουν	(nu în NT)	ἔτιθην	- ἴον (ἡφίον)
ἔδιδους	--	ἔτιθεις	--
ἔδιδου	--	ἔτιθει	- ἴεν (ἡφίεν)
ἔδιδόμεν	--	ἔτιθεμεν	--
ἔδιδοτε	--	ἔτιθετε	--
ἔδιδοσαν	--	ἔτιθεσαν	--
(ἔδιδουν)			

4) Indicativ imperfect mediu\pasiv

ἔδιδομην	ἴσταμην	ἔτιθεμην
ἔδιδοσο	ἴστασο	ἔτιθεσο
ἔδιδοτο	ἴστατο	ἔτιθετο
(ἔδιδετο)		

διδόμεθα	ἴσταμεθα	ἔτιθεμεθα
διδοσθε	ἴστασθε	ἔτιθεσθε
διδονται	ἴσταντο	ἔτιθεντο

5) Indicativ aorist 1 și 2 activ

(aor.1)	(aor.2)	și	(aor.1)	(cf. perf.)	(aor.1)
ἔδωκα	ἔστην		ἔστησα	ἔστηκα	ἔθηκα
ἔδωκας	ἔστης		ἔστησας	ἔστηκας	ἔθηκας
ἔδωκε(ν)	ἔστη		ἔστησε	ἔστηκε	ἔθηκε(ν)

ἔδωκαμεν	ἔστημεν	ἔστησαμεν	ἔστηκαμεν	ἔθηκαμεν
ἔδωκατε	ἔστητε	ἔστησατε	ἔστηκατε	ἔθηκατε
ἔδωκαν	ἔστησαν	ἔστησαν	ἔστηκαν	ἔθηκαν
(ἔδοσαν)	ἔστεκειν, etc.	la m.m.pf.		

6) Indicativ aorist 2 mediu

ἔδομην	(nu în NT)	ἔθεμην
ἔδου	--	ἔθου

ἔδοτο	--	ἔθετο
(ἔδετο)		
ἔδομεθα	--	ἔθεμεθα
ἔδοσθε	--	ἔθεσθε
ἔδοντο	--	ἔθεντο

7) Indicativ aorist 1 pasiv

ἔδοθην	ἔσταθην	ἔτεθην
ἔδοθης	ἔσταθης	ἔτεθης
ἔδοθη	ἔσταθη	ἔτεθη
ἔδοθημεν	ἔσταθημεν	ἔτεθημεν
ἔδοθητε	ἔσταθητε	ἔτεθητε
ἔδοθησαν	ἔσταθησαν	ἔτεθησαν

Modul subjunctiv

Modul subjunctiv³³ folosește doar timpurile prezent și aorist:

1) Subjunctiv prezent activ³⁴

ἴδω	(nu în NT)	τιθω
ἴδῳς	--	τιθῆς
ἴδῳ	--	τιθῆ
ἴδωμεν	--	τιθώμεν
ἴδωτε	--	τιθητε
ἴδωσι	--	τιθωσι

2) Subjunctiv aorist 2 activ

ἴδω [ἴδω]	στῶ	θῶ
ἴδῳς [ἴδῳς]	στῆς	θῆς
ἴδῳ [etc.]	στῆ	θῆ

³³ În NT nu apar formele de condițional-optativ ale verbelor în -μι.

³⁴ Subjunctivul prezent mediu / pasiv nu este folosit în NT.

δωμεν	στωμεν	θωμεν
δωτε	στητε	θητε
δωσι	στωσι	θωσι

3) Subjonctiv aorist 2 mediu

(nu în NT)	(nu în NT)	θωμαι
--	--	θη
--	--	θηται
--	--	θωμεθα
--	--	θησθε
--	--	θωνται

4) Subjonctiv aorist 2 pasiv

δοθω	σταθω	τεθω
δοθης	σταθης	τεθης
δοθη	σταθη τεθη	
δοθωμεν	σταθωμεν	τεθωμεν
δοθητε	σταθητε	τεθητε
δοθωσι	σταθωσι	τεθωσι

Modul imperativ

La modul imperativ verbele în -μι urmează următoarele paradigme:

1) Imperativ prezent activ

διδου	(nu în NT)	τιθει	- ἴεις
διδोटω	--	τιθετω	- ἴετω
διδοτε	--	τιθετε	- ἴετε
διδοτωσαν	--	τιθετωσαν	- ἴετωσαν

2) Imperativ prezent mediu \ pasiv

--	--	τιθεσο
--	--	τιθεσθω
--	--	τιθεσθε
--	--	τιθεσθωσαν

3) Imperativ aorist activ

δος	στηθι	θες	- ἕς
δοτω	στητω	θετω	- ἔτω
δοτε	στητε	θετε	- ἔτε
δοτωσαν,	στητωσαν,	θετωσαν,	- ἔτωσαν
δοντων	σαντων	θεντων	

4) Imperativ aorist mediu

δου	(nu în NT)	θου
δοσθω	--	θεσθω
δοσθε	--	θεσθε
δοσθωσαν,	--	θεσθωσαν,
δοσθων	--	θεσθων

5) Imperativ aorist pasiv

δοθητι	σταθητι	τεθητι
δοθητω	σταθητω	τεθητω
δοθητε	σταθητε	τεθητε
δοθητωσαν	σταθητωσαν	τεθητωσαν

Modul Infinitiv

1) Infinitiv prezent

	D. activă	D. medie / pasivă
ἀφιημι	ἀφιεναι	ἀφεισθαι

διδωμι	διδοναι	διδοσθαι
εἶμι	εἶναι	-----
ἴστημι	ἴσταναι	ἴστασθαι
συνιημι	συνιεναι	συνιεσθαι
τιθημι	τιθεναι	τιθεσθαι

2) Infinitiv aorist

	D. activă	D. medie	D. pasivă
ἀφιημι	ἀφειναι	-----	-----
διδωμι	δουναι	δοσθαι	δοθηναι
εἶμι	-----	-----	-----
ἴστημι	στηναι	-----	σταθηναι
συνιημι	συνειναι	-----	-----
τιθημι	θειναι	θεσθαι	τεθηναι

Modul Participiu

Participiile verbelor ἴν - μι se conjungă la fel ca verbele ἴν - ω.

1) Participiul prezent activ

M.	διδους	ἴστας	τιθεις	- ἴεις
F.	διδουσα	ἴσασα	τιθεισα	- ἴεισα
N.	διδον	ἴσταν	τιθεν	- ἴεν

2) Participiu prezent mediu \ pasiv

M.	διδομενος	ἴσταμενος	τιθεμενος	--
F.	διδομενη	ἴσταμενη	τιθεμενη	--
N.	διδομενον	ἴσταμενον	τιθεμενον	--

3) Participiu aorist activ

M.	δους	στας	θεις	- εἶς
F.	δουσα	σασα	θεισα	- εἶσα
N.	δον	σταν	θεν	- ἔν

4) Participiu aorist mediu

M.	δομενος	-----	θεμενος
F.	δομενη	-----	θεμενη
N.	δομενον	-----	θεμενον

5) Participiu aorist pasiv

M.	δοθεις	σταθεις	τεθεις
F.	δοθεισα	σταθεισα	τεθεισα
N.	δοθεν	σταθεν	τεθεν

Formele principale ale verbelor în - μι

<i>Prezent</i>	<i>Viitor</i>	<i>Aorist</i>	<i>Perfect</i>	<i>Prezent M/P</i>	<i>Aor. pasiv</i>
διδωμι	δωσω	ἔδωκα	δεδωκα	δεδομαι	ἔδοθην
ἴστημι	στησω	ἔστησα	ἔστηκα	ἔσταμαι	ἔσταθην
		ἔστην			
τιθημι	θησω	ἔθηκα	τεθεικα	τεθειμαι	ἔτεθην
-ἴημι	-ήσω	-ήκα	-είκα	-έωμαι	-έθην
(ex: συνημι, συνησω, συνηκα)					
ἀφίημι	ἀφησω	ἀφηκα	ἀφεικα	ἀφειμαι	ἀφειθην
εἶμι	ἔσομαι	ἤμην*			
		(impf.)			

Exerciții

1. Analizați următoarele exemple:

ἐὰν ὁμολογωμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστὸς ἐστὶν καὶ δικαίος, ἵνα ἀφῆ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας καὶ καθάρισις ἡμᾶς ἀποπάσης ἀδικίας (1 In. 1:9)

γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοὶ τὸν στέφανον τῆς ζωῆς (Αποκ. 2:10)

ἴδου δεδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὀφείων
καὶ σκορπιῶν καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ
οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσῃ (Lc. 10:19)

καὶ εἶπεν, πού τεθεικατέ αὐτόν – λεγούσιν αὐτῷ, κυριε,
ἐρχοῦ καὶ ἴδε. (In. 11:37)

μητι ἐρχεται ὁ λυχνὸς ἵνα ὑπο τὸν μοδίον τεθῆ ἢ ὑπο τὴν
κλινὴν – οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῆ... (Mc. 4:21)

ANEXE

ANEXA 1: FORMELE PRINCIPALE ALE VERBELOR

prezent	viitor	aorist A.	aorist P.	perfect A.	perfect P.
ἄγγελλω	ἄγγελῶ	ἠγγεῖλα	ἠγγέλην		ἠγγελαί
ἄγω	ἄξω	ἠγαγον	ἠχθην		ἠγάμαι
αἶρω	ἄρω	ἦρα	ἦρθην	ἦρακα	ἦραμαι
αἰτέω	αἰτήσω	ἦτησα		ἦτηκα	ἦτημαί
ἀκούω		ἦκουσα		ἤκηκα	
ἁμαρτανω	ἁμαρτήσω	ἦμαρτον		ἦμαρτηκα	
		ἦμαρτησα			
ἄναβαίνω	ἀναβησομαι	ἀνέβην			
ἀνίστημι	ἀναστήσω	ἀνέστησα	ἀνεστάθην	ἀνέστηκα	ἀνέστημαί
ἀνοίγω	ἀνοίξω	ἠνέωξα	ἠνέχθην	ἀνέωγα	ἠνέωμαι
ἀπολλύμι	ἀπολέσω	ἀπώλεσα		ἀπολώλεκα	
ἄρχω	ἄρξομαι	ἠρξαμην			
ἀφίημι	ἀφήσω	ἀφίηκα	ἀφίεθην	ἀφίεικα	ἀφίεώμαι
βαίνω	βησομαι	ἔβην		βέβηκα	
βαλλω	βαλώ	έβαλον	έβληθην	βέβληκα	βέβλημαί
βούλομαι	βουλήσομαι				έβουλησθην
γαμέω	γαμήσω	έγημα	έγαμηθην	γεγαμηκα	
γίνομαι	γενησομαι	έγενόμην	έγενηθην	γέγονα	γεγένημαί
γινώσκω	γνώσομαι	έγνων	έγνωσθην	έγνωκα	έγνώσμαι
γράφω	γράψω	έγραψα	έγραψην	γέγραφα	γέγραμμαί
δέχομαι	δέξομαι	έδεξαμην	έδεχθην	δέδεγμαί	
διδάσκω	διδάξω	έδίδαξα	έδίδαχθην		
δίδωμι	δώσω	έδωκα	έδόθην	δέδωκα	δέδομαι
δοκέω	δόξω	έδοξα			
διώκω	διώξω	έδίωξα	έδίωχθην		δεδίωμαι
δύναμαι	δυνασομαι	έδυναμην	ήδυνασθην		
		ήδυναμην			
ἔγγιζω	ἔγγισσω ἔγγιῶ	ἠγγίσα		ἠγγίκα	
ἐγείρω	ἐγερώ	ἠγειρα	ἠγέρθην	ἐγρηγορα	ἐγηγερμαί
εἰμί	ἔσομαι	ἦμην ἱμ.φ.			
ἐλπίζω	ἐλπιῶ	ἠλπισα		ἠλπικα	
έρχομαι	ἐλεύσομαι	ἔλθον		ἔηλυθα	
ἐσθίω	φάγομαι	ἔφαγον			
εὐρίσκω	εὐρήσω	εὐρον	εὐρέθην	εὐρηκα	
ἔχω	ἔξω	ἔσχον		ἔσχηκα	
θέλω	θελήσω	ἠθέλησα			
θνησκω	θανούμαι	έθανον		τέθνηκα	

prezent	viitor	aoarist A.	aoarist P.	perfect A.	perfect P.
ἴστημι	στησω	ἔστησα	ἔσταθην	ἔστηκα	
καίω	καύσω	ἔκαυσα	ἔκαυθην		κέκαυμαι
καλέω	καλέσω	ἔκαλεσα	ἔκληθην	κέκληκα	κέκλημαι
κλίνω	κλινῶ	ἔκλινα	ἐκλίθην	κέκλικα	
κρίνω	κρινῶ	ἔκρινα	ἐκρίθην	κέκρικα	κέκριμαι
λαμβάνω	ληψομαι	ἔλαβον	ἔλημθην	εἶληφα	εἶλημμαι
λέγω	ἔρω	εἶπον	ἐρρέθην	εἶρηκα	εἶρημαι
λείπω	λείψω	ἔλιπον	ἐλείφην	ἔλειπιτα	ἔλειμμαι
μανθάνω		ἔμαθον		μεμαθηκα	
μέλλω	μελλήσω	ἤμελλον			
οἶδα	εἶδησω	εἶδεν			
ὄραω	ὄψομαι	εἶδον	ὤθην	ἑώρακα ἑώρακα	
πάσχω		ἔπαθον		πέπονθα	
πίνω	πίομαι	ἔπιον			πέπωκα
πίπτω	πεσοῦμαι	ἔπεσον		πέπτωκα	
στέλλω	στελῶ	ἔστειλα	ἔσταλην	ἔσταλκα	ἔσταλμαι
στρέφω	στρέψω	ἔστρεψα	ἔστραθην		ἔστραμμαι
συναγωγ	συναξῶ	συνήγαγον	συνήχθην		συνήγμαι
σώζω	σώσω	ἔσωσα	ἔσωθην	σέσωκα	σέσωσμαι
τάσσω	τάξω	ἔταξα	ἔταχθην	τέταχα	τέταγμαι
τελέω	τελῶ	ἔτέλεσα	ἔτέλεσθην	τέτελεκα	τέτελεσμαι
τίθημι	θησω	ἔθηκα	ἔτέθην	τέθεικα	τέθειμαι
ὑπάγω	ὑπαξῶ	ἤπηγαγον	ὑπηχθην		ὑπήγμαι
φαίνω	φανούμαι	ἔφανα	ἔφανην		
φέρω	οἶσω	ἤνεγκα	ἤνεχθην	ἐνήνοχα	
φεύγω	φεύξομαι	ἔφυγον		πέφευγα	
φοβέομαι		ἐφοβήθην			
χαίρω	χαρησομαι	ἐχαρην			

ANEXA 2: ΛΥΩ, PARADIGMA VERBELOR ÎN -Ω

Timp Mod	Prezent A	prezent M/P	imperf. A	imperf. M/P	viitor A	viitor M
Indic.	λυω λυεις λυει	λυομαι λυη λυεται	ἐλυον ἐλυες ἐλυε	ἐλυομην ἐλυου ἐλυετο	λυσω λυσεις λυσει	λυσομαι λυση λυσεται
	λυομεν λυετε λυουσιν	λυομεθα λυεσθε λυονται	ἐλυομεν ἐλυετε ἐλυον	ἐλυομεθα ἐλυεσθε ελυοντο	λυσομεν λυσετε λυσουσιν	λυσομεθα λυσεσθε λυσονται
Subj.	λυω λυης λυη	λυωμαι λυη λυηται				
	λυωμεν λυητε λυωσιν	λυωμεθα λυησθε λυωνται				
Impv.	λυε λυετο	λυου λυεσθω				
	λυετε λυετοσαν	λυεσθε λυεσθωσα ν				
Opt.	λυοιμι λυοις λυοι	λυοιμην λυοιο λυοιτο			λυσοιμι λυσοις λυσοι	λυσοιμην λυσοιο λυσοιτο
	λυοιμεν λυοιτε λυοιεν	λυοιμεθα λυοισθε λυοιντο			λυσοιμεν λυσοιτε λυσοιεν	λυσοιμεθα λυσοισθε λυσοιντο
Part.	λυων λυουσα λυον	λυομενος λυομενη λυομενον			λυσων λυσουσα λυσον	λυσομενος λυσομενη λυσομενον
	λυειν	λυεσθαι			λυσειν	λυσεσθαι

Timp Mod	ao1ist1 A	ao1ist1 M	ao1ist3 P	ao1ist3 γινωσκω	ao1ist2 A λαμβανω	ao1ist2. M λαμβανω
Indic.	ἔλυσα ἔλυσας ἔλυσε ἔλυσαμε ν ἔλυσατε ἔλυσαν	ἔλυσαμην ἔλυσω ἔλυσατο ἔλυσαμεθ α ἔλυσασθε ἔλυσαντο	ἔλυθην ἔλυθης ἔλυθη ἔλυθημεν ἔλυθητε ἔλυθησαν	ἔγνων ἔγnows ἔγνω ἔγνομεν ἔγnowτε ἔγnowσαν	ἔλαβον ἔλαβες ἔλαβε ἔλαβομεν ἔλαβετε ἔλαβον	ἔλαβομην ἔλαβου ἔλαβετο ἔλαβομεθα ἔλαβεσθε ἔλαβοντο
Subj.	λυσω λυσῆς λυσῆ λυσωμεν λυσῆτε λυσωσιν	λυσωμαι λυσῆ λυσῆται λυσωμεθα λυσῆσθε λυσωνται	λυθω λυθῆς λυθη λυθωμεν λυθῆτε λυθωσιν	γνω γnows γνω γνωμεν γnowτε γnowσιν	λαβω λαβῆς λαβῆ λαβομεν λαβῆτε λαβωσιν	
Impv.	λυσον λυσάτο λυσάτε λυσάτωσαν	λυσαι λυσασθω λυσασθε λυσασθωσαν	λυθητι λυθητω λυθητε λυθητωσαν	γnowθι γnowτω γnowτε γnowτων	λαβε λαβετω λαβετε λαβετωσαν	λαβου λαβεσθω λαβεστε λαβεσθωσαν
Opt.	λυσαιμι λυσαις λυσαι λυσαιμεν λυσαιτε λυσαιεν	λυσαιμην λυσαιο λυσαιτο λυσαιμεθα α λυσαισθε λυσαιντο	λυθειν λυθειης λυθει λυθειμεν λυθειτε λυθειεν	γνοιην γνοιης γνοιη γνοιημεν γνοιτε γνοιεν	λαβοιμι λαβοις λαβοι λαβοιμεν λαβοιτε λαβοιεν	λαβοιμην λαβοιο λαβοιτο λαβοιμεθα λαβοισθε λαβοιντο
Part.	λυσας λυσασα λυσαν	λυσαμενος λυσαμενη λυσαμενο ν	λυθεις λυθεισα λυθεν	γnows γnowσα γνον	λαβων λαβουσα λαβον	λαβομενος λαβομενη λαβομενον
Infin.	λυσαι	λυσασθαι	λυθηναι	γnowναι	λαβειν	λαβεσθαι

Time Mod	perfect A	perfect M/P	m.m.c. perfect A	m.m.c. perfect M/P
Indic.	λελυκα λελυκας λελυκε λελυκαμεν λελυκατε λελυκασιν	λελυμαι λελυσαι λελυται λελυμεθα λελυσθε λελυνται	λελυκειν λελυκεις λελυκει λελυκειμεν λελυκειτε λελυκεισαν	λελυμην λελυσο λελυτο λελυμεθα λελυσθε λελυντο
Subj.				
Impv.				
Opt.	λελυκοιμι λελυκοις λελυκοι λελυκοιμεν λελυκοιτε λελυκοιεν	λελυιμαι λελυισαι λελυιται λελυιμεθα λελυισθε λελυινται		
Part.	λελυκως λελυκυια λελυκος	λελυμενος λελυμενη λελυμενον		
Infin.	λελυκεναι	λελυσθαι		

ANEXA 3: REGULI GENERALE PENTRU ACCENTE

I. *Reguli generale*

1. În afara unor excepții, toate cuvintele grecești primesc câte un singur accent.³⁵
2. Accentul ascuțit poate să cadă pe ultima, penultima și pe antepenultima silabă; accentul circumflex poate să cadă doar pe ultima or pe penultima silabă; accentul grav poate să cadă doar pe ultima silabă a unui cuvânt.
3. Accentul circumflex nu poate fi aplicat unei silabe scurte.
4. Dacă ultima silabă este lungă atunci:
 - 4.1. antepenultima nu poate primi accent.
 - 4.2. penultima, dacă are accent, are unul ascuțit.
5. Dacă ultima este scurtă, atunci o penultimă lungă, dacă are accent, nu poate avea decât un accent circumflex.
6. Un accent ascuțit pe ultima silabă a unui cuvânt se schimbă într-unul grav când cuvântul este urmat, fără vreun semn de punctuație, de un alt cuvânt, accentuat ori nu, ori de un grup de cuvinte.

II. *Reguli pentru substantive*

1. Accentul pe substantive rămâne pe aceeași silabă ca la nominativ singular, fiind guvernat de regulile generale și permițând două reguli de excepție (nr. 5 și nr. 11).
2. Atât în prima cât și în a doua declinare, când ultima silabă primește accent ascuțit la nominativ singular, atunci are accent circumflex la dativ și genitiv, singular și plural, iar în rest păstrează accentul ascuțit.
3. Atât în prima cât și în a doua declinare, când ultima la nominativ singular are accent circumflex, accentul circumflex se păstrează pe ultima silabă la toate formele de singular.

³⁵ Cf. D.A. Carson, *Greek Accents. A Student's Manual*, Grand Rapids, MI: Baker Books, 1995, pp. 149-155.

4. Vocala α din ultima silabă la nominativ și acuzativ plural, pentru substantive neutre, este considerată întotdeauna scurtă.
5. Substantivele de declinarea întâi (numai) prezintă o excepție la genitiv plural: genitivul plural la declinarea întâi *trebuie* să aibă accent circumflex pe ultima silabă, indiferent ce accent are ori unde cade accentul la nominativ singular.
6. Vocala α în ultima silaba a tuturor substantivelor de declinare întâi, la acuzativ plural, este întotdeauna considerată lungă.
7. Substantivele de declinare întâi care se termină în α ori $\alpha\varsigma$, cu α în ultima silabă fiind lungă or scurtă la nominativ singular, aceasta rămâne la fel, respectiv lungă ori scurtă, vocativ și la acuzativ singular.
8. Vocala α din ultima silabă a subst. feminine de prima declinare este considerată lungă, la genitiv singular și la dativ singular.
9. Vocala α din vocativul subst. masculine de prima declinare este considerată scurtă, mai puțin cazul în care nominativul lor singular are o ultimă silabă lungă în $-\alpha\varsigma$, caz în care α la vocativ este lungă.
10. Ori de câte ori un α apare în silaba ultimă a acuzativului singular ori a acuzativului plural a substantivelor de declinare a treia, acel α este scurt.
11. Substantivele monosilabice de declinare a treia au în mod normal accent pe ultima la genitivul și dativul ambelor numere. La genitiv plural acest accent trebuie să fie circumflex; în rest este accent ascuțit.
12. Substantivele de declinare a treia a căror rădăcină se termină în $-\alpha\nu\tau$ și a căror dativ plural are o penultimă care poate fi și lungă și scurtă, vor avea acea silabă lungă - dacă ea este accentuată.
13. Substantivele de declinare a treia de tipul al doilea în $-\epsilon\varsigma$ respectă, în toate inflexiunile, mai puțin la nominativ / acuzativ singular, regula 2 a participiilor (verbe). (În verbele de contractie, dacă cel puțin una din silabele contrase are accent, atunci silaba rezultantă este și ea accentuată).
- 13.1. dacă rezultanta este o penultimă sau antepenultimă, și este accentuată, atunci accentul ei respectă regulile generale.

13.2. dacă rezultanta este o ultimă și este accentuată, atunci accentul trebuie să fie circumflex.

14. Substantivele care se termina în - ις la nominativ singular și în - εως la genitiv singular constituie o excepție importantă de la regula generală 4.1, conform căreia, dacă ultima silabă este lungă atunci antepenultima nu poate primi accent. Această excepție are loc doar la genitiv singular și plural.

III. *Reguli pentru verbe*

1. Accentul verbelor regulate este regresiv, adică tinde să fie plasat cât mai în interior, spre antepenultima.

2. în verbele de contracție, dacă cel puțin una din silabele contrase are accent, atunci silaba rezultantă este și ea accentuată.

2.1. dacă rezultatul contragerii este o penultimă sau antepenultimă, și este accentuată, atunci accentul ei respectă regulile generale.

2.2. dacă rezultatul contragerii este o ultimă și este accentuată, atunci accentul trebuie să fie circumflex.

3. În verbele compuse accentul nu poate să depășească, în interior, augmentul.

4. Prezentul infinitiv în toate diatezele are accent regresiv.

5. Atunci când α se află pe ultima silabă la aorist 1, diateza activă sau la timpul perfect diateza activă, este întotdeauna scurt.

6. Aoristul 1 la modul infinitiv, diateza activă, primește accent pe penultima.

7. Verbele la imperativ aorist 2, persoana 2a, nu urmează regula recesiunii accentului.

8. La infinitiv aoristul 2 are accent circumflex pe ultima.

9. La viitor, diateza activă și medie, verbele lichide au aceleași accente ca și verbele în - εω la timpul prezent, diateza activă sau medie.

10. Aoristul 2 la imperativ, diateza medie, pers. 2, sing., are accent circumflex pe ultima ; iar aoristul 2 la infinitiv diateza medie, are accent pe penultima.

11. Perfectul la infinitiv, diateza activă și medie-pasivă, are accent pe penultima.

12. Aoristul pasiv la infinitiv are accent circumflex pe penultima.
13. La modul subjonctiv, aoristul 1 pasiv nu respectă regula accentului regresiv.
14. La verbele de contracție în - $\alpha\omega$ dacă silaba contrasă conține un α în centrul ei, sau un α , atunci silaba respectivă este lungă.
15. La verbele de contracție în - $o\omega$ regula 2.2 are întâietate asupra excepției care spune că diftongi $\alpha\iota$ și $o\iota$ sunt scurți, dacă se află în poziție finală.
16. La verbele în - $\mu\iota$, în NT, în afară de $\epsilon\iota\mu\iota$ (adică $\tau\iota\theta\eta\mu\iota$, $\delta\iota\delta\omega\mu\iota$, $\iota\sigma\tau\eta\mu\iota$), se aplică următoarele excepții:
 - 16.1 la subjonctiv activ, prezentul și aoristul 2 au întotdeauna accent circumflex pe vocala lungă.
 - 16.2 prezentul infinitiv activ are accent ascuțit pe penultima.
 - 16.3 la participiu, prezent activ și aorist 2, accentul nu este regresiv.
17. La toate verbele compuse cu o prepoziție, accentul nu poate cădea mai departe, în interior, decât la o silabă în spatele verbului propriu-zis.

IV. *Reguli pentru adjective*

1. Adjectivele de prima și a doua declinare respectă regulile de accentuare ale substantivelor de declinarea respectivă (1, 2, 4, 6).
2. Adjectivele de prima și a doua declinare care au rădăcină terminată în vocală ori în consoana ρ (și care, în consecință, au sufixul α la feminin singular la toate cazurile), au α lung în silaba penultimă a tuturor formelor de singular feminin.
3. Adjectivele de declinarea a treia adoptă regulile de accentuare, 1,4, și 10 de la substantive.
4. Adjectivele de declinarea a treia de tipul 2 (în - $\epsilon\varsigma$) respectă regula 2 a verbelor (inclusiv 2.1 și 2.2), excepție făcând nominativul singular, feminin și masculin.
5. Adjectivele mixte, de declinarea a 3a și a 1a, respectă în mod normal regula 3 (adjective), dar și regulile 11 și 12 de la substantive,

la masculin și neutru. La genul feminin, însă, respectă regulile de accentuare a substantivelor de declinarea 1.

6. Comparativele și superlativele în – τεροϛ și – τατοϛ (care înlocuiesc ϛ-ul final la nominativ masculin, la declinările 1 și 2) respectă regulile 1 și 2 de la adjective.

7. Toate participiile de aorist 2, diateza activă, au aceleași accente ca formele corespunzătoare ale participiului prezent al lui εἶμι.

8. La modul participiu timpul prezent, mediu-pasiv, aorist 1 mediu, și aorist 2 mediu, precum și la prezentul verbului neregulat δυναμαι, accentul de pe participiu este regresiv. La participiul perfect, diateza medie și pasivă, însă, accentul cade întotdeauna pe penultima.

ANEXA 4: ÎMPĂRȚIREA PE SILABE³⁶

Numărul de silabe într-un cuvânt grec este dat de numărul de vocale sau de diftongi din acel cuvânt. De exemplu, ἀληθεια se desparte ἀ-λη-θει-α.

Pronunția cuvintelor și împărțirea în silabe respectă următoarele reguli:

a. O consoană singură aflată între două vocale, într-un cuvânt, trece și formează silabă cu cea de a doua vocală: ἄ-γω, σο-φι-ζω.

b. Orice grup de consoane care poate fi folosit (sau întâlnit) la începutul unui cuvânt în limba greacă - dacă apare în alte cuvinte grecești va fi lăsat nedespărțit și va intra în silaba următoare (aici sunt incluse și grupele de consoane care încep cu μ sau ν sau μν, și care vor forma, și ele, silabă cu vocala următoare): τυ-πτω, ὀ-γδοος, ἄ-στρον, ἐ-ξθος, ἐ-θνος, λι-μνης.

c. Un grup se consoane care nu apar folosite la începerea unui cuvânt, vreodată, va fi despartit și va forma două silabe: ἄν-θος, ἐλ-πις, ἐρ-γμα. Consoanele duble vor fi și ele despartite în două silabe diferite: θαλατ-τα, θαλασ-σα.

d. Cuvintele compuse se despart în silabe la locul compunerii (la literele unde s-a făcut alăturarea): εἶσ-φερω, προσ-φερω, ἄν-αγω, εἶσ-αγω, συν-εχω (totuși, scriitorii antici scriau adesea și în felul acesta: ἄ-ναγω, εἶ-σαγω, προ-σελθε-ιν, ἐ-ξαγω, δυ-σαρεστος).

e. Litera sigma, σ, atunci când este urmată de una sau mai multe consoane, este fie atașată silabei anterioare (ἄ-ρισ-τος), sau formează silabă împreună cu consoana următoare (ἄ-ρι-στος) (scriitorii antici nu erau consecvenți și există și împărțiri de felul: ἄ-ρις-στος).

f. Scriitorii antici combinau uneori cuvintele alăturate, formând silabe care indicau pronunția combinată nu împărțirea separată a fiecărui cuvânt: ἐκ τουτου era pronunțat și împărțit în silabe, sub forma: ἐ-κτου-του.

³⁶ H. W. Smyth, *Greek Grammar (First Edition)*, Part 1 §§138-141, pp. 34-35.

În expunerea lui Goetchius, principalele reguli pentru despărțirea în silabe sunt următoarele:³⁷

(a) O consoană singură, aflată între două vocale, va trece la silaba următoare, ca în exemplul: λυ-σο-με-θα.

(b) Orice grup de consoane care poate fi folosit la începutul unui cuvânt în limba greacă va trece la silaba următoare: πι-στευ-ο-μεν, ᾠ-θλη-σις, μι-κρος, τι-κτω, κρυ-πτω.

(c) O consoană urmată de μ sau de ν va trece la silaba următoare, ca în exemplele: πρα-γμα, μι-μνη-σκο-μαι.

(d) Celelalte grupări de consoane se divid trecând la silabe diferite: ἐλ-πις, ἐρ-χο-μαι.

(e) Cuvintele compuse se împart în silabe la punctul de compunere: εις-ηλ-θον, προσ-ερ-χε-ται.

³⁷ Goetchius, *The Language of the New Testament*, p. 318, n.2.

ANEXA 5: VOCABULAR SELECTIV

A

Ἀβρααμ	- Avraam
ἄβυσσος, ου	- abis, locuința morților, a demonilor
ἄβαρης, ου	- povară
ἄββα	- tată (ebraism).
ἀγαθοποιεω	- a face ce este bun, bine
ἀγαθος,-ης,-ον	- bun,-ă
ἀγαθωσυνη, ης	- bunătate, generozitate
ἀγαλλιασις, εως	- bucurie extremă, entuziasm
ἀγαλλιαω,	- a se bucura (cu entuziasm)
ἀγαμος, ου	- necăsătorit, -ă
ἀγανακτεω	- a fi indignat, mânios
ἀγανακτησις, εως	- indignare
ἀγαπαω	- a iubi
ἀγαπη, ης	- dragoste
ἀγαπητος,-ῆ,-ον	- iubit,-ă
ἀγγελια, ας	- veste, mesaj, comandă (εὐαγγελιον)
ἀγγελω	- a vesti, a spune
ἄγιος,-α,-ον	- sfânt,-ă
ἀγιαζω	- a sfinți
ἀγιασμος, ου	- sfințire, consacrare, dedicare
ἀγκαλη, ης	- mână (braț)
ἀγνιζω	- a purifica, a curăți
ἀγνοεω	- a nu înțelege, a nu ști, a nu cunoaște
ἀγοραζω	- a răscumpăra, a elibera
ἀγορα, ας	- piață
ἄγω	- a conduce
ἀγωγή, ης	- a mod de viață, purtare

ἀγωνίζομαι	- a lupta, a se întrece în competiție
ἀδελφης, ης	- soră
ἀδελφος, ου	- frate
ἀδηλοτης, ητος	- nesiguranță
ἀδιαλειπτως	- constant, mereu
ἀδικια, ης	- nedreptate, încălcare de lege
ἀδικημα, τος	- vină, păcat
ἀδολος, ον	- pur, neamestecat
ᾄδω	- a cânta
ἀδυνατος, ον	- imposibil
ἄζυμος, ἦ, ου	- fără aluat, nedospit, -ă
ἄηρ, ερος	- văzduh, aer, atmosferă
ἀθετεω	- a respinge, a refuza, a ignora, a anula
ἀθλεω	- a lupta într-o competiție, a concura
αἷμα, τος	- sânge
αἶρω	- a ridica, a scoate, a desființa, a distruge
αἶρεσις, εως	- alegere, erezie, sectă, partidă
αἶτεω	- a cere
αἶων, ος	- epocă
αἰωνιος, -ον	- etern, -ă, veșnic, -ă
αἰνιγμα, τος	- enigmatic, obscur, neclar
αἰσθανομαι	- a înțelege, a pătrunde rațiunea, sensul
αἰσθησις, εως	- înțelegere, rațiune
αἰσχρος, ας, ον	- rușinos, necinstit, indecent
αἶτεω	- a cere
αἶτια, ας	- cauză, sursă, motiv
ἀκολουθεω	- a urma
ἀκουω	- a auzi
ἀκριβεια, ας	- exactitate, precizie
ἀλαζονεια, ας	- mândrie
ἄλλα	- dar
ἄλας	- sare (ἄλς, ἅλος)
ἀλλαχοθεν	- în altă parte

ἀλεκτωρ, ορος	- cocoz
ἀληθεια, ας	- adevăr
ἀληθης,-ες	- adevărat,-ă, cinstit,-tă
ἀληθινος,-η,-ον	- adevărat,-ă
ἀλληγορευω	- a alegoriza, a vorbi alegoric
ἀλιευω	- a pescui
ἄλλος,-α,-ον	- altul,-a (de același fel)
ἄλλοτριος,-α,-ον	- străin,-ă
ἄλογος, ον	- nerațional, sălbatic, necivilizat
ἄμα	- împreună; cu Dat. împreună cu
ἄμαρτανω	- a păcătui
ἄμαρτια, ας	- păcat
ἄμαρτωλος, ον	- păcătos
ἄμην	- amin, așa să fie
ἄμνος, ου	- miel
ἄν	- dacă
ἄνα	- prop cu Ac. în sus, între
ἀναβαινω	- a urca
ἀναγιγνωσκω	- a citi
ἀνατρεπω	- a răsturna
ἀναγκη, ης	- necesitate, necaz, nevoie, limitare
ἀνιγιμα, τος	- imagine obscură, neclară
ἀίρεομαι	- a alege, a prefera
ἀίρεσις, εως	- erezie, partidă
ἀίρω	- a ridica, a lua pe sus, a distruge
ἀίτεω	- a cere, a întreba
ἄκουω	- a auzi
ἄμαρτανω	- a păcătui
ἀναβαινω	- a urca, a merge în sus
ἀναλαμβάνω	- a ridica, a purta, a căra
ἀναλημψις, εως	- ridicare, înălțare, moarte
ἀναχωπεω	- a se retrage
ἀναζαω	- a reveni la viață

άνεμος, ου	- vânt
άνιστημι	- a se ridica (din morți), a numi
άνηρ, άνδρος	- bărbat, soț
άνθρωποκτονος, ου	- ucigaș, asasin
άνθρωπος, ου	- om
άνοιγω	- a deschide
άνωθεν	- de sus, din nou
άντι	- prep. cu Gen. împotrivă, în loc (de)
άνω	- sus, deasupra
άξιος,-α,-ον	- vrednic,-ă
άπαγω	- a [se] spânzura
άπαγω	- a conduce (în afară)
άπας, άπασα, άπαν	- tot (toată), întreg, întreagă
άπερχομαι	- a pleca
άπεχω	- a primi deplin
άπο	- prep cu Gen. de la, din
άποθνησκω	- a muri
άποκαλυπτω	- a face cunoscut
άποκειμαι	- a păstra, a rezerva
άποκρινομαι	- a răspunde
άπολλυμι	- a distruge, a pierde
άποστελλω	- a trimite
άποστολος, ου	- apostol
άπτω	- a atinge
άρπαζω	- a apuca, a prinde
άρτος, ου	- pâine
άρχη, ης	- început
άρχομαι	- a începe
άρχων,-οντος	- stăpânitor, conducător
άσθενεια, ας	- slăbiciune
άσθενεω	- a se îmbolnăvi
άσπασμος, ου	- salutare
άστηρ,-ερος, ου	- stea

αύλη, ης	- staul
αύτος,-ης,-ος	- pron. pers., 3 per. sg. - el, ea
ἀφιημι	- a lăsa, a părăsi
ἀφησις, εως	- iertare
ἀχρι(ς)	- Gen. până [când], în timp ce

B

βαθος,-ους, τος	- adâncime
βαθυς,-εις, -υς	- adânc,-ă
βαλλω	- a arunca
βαινω	- a merge
βαπτίζω	- a boteza, a spăla
βαπτω	- a cufunda
βαρεω	- a împovăra, a copleși
βασίλεια, ἡ	- împărăție
βασίλευς,-εως, ό	- rege, suveran
βασίλικος,-ης,-ον	- funcționar împărătesc
βασταζω	- a purta
βδελυγμα, τος	- detestabil, spurcat
βεβαιος, α, ον	- ferm, confirmat, nezguduit
βιβλιον, τος	- carte mică
βια, ας	- forță, violență
βιος, ου	- viață (biologică)
βλεπω	- a vedea
βοαω	- a striga
βουλομαι	- a dori
βραβειον, ου	- premiu
βραβευω	- a arbitra, a judeca
βρωμα, τος	- hrană solidă, tare
βρωσις, εως	- hrană, mâncare, masă
βουλομαι	- a dori

βους, βοος - bou, vacă

Γ

Γαλιλαια, ἡ - Galilea
 γαμεω - a se căsători
 γαμος, ου - căsătorie, nuntă
 γαρ - căci, pentru
 γαστηρ,-τρος - matrice
 γε - cu siguranță, chiar
 γενναω - a da naștere
 γενος,-ους, τος - rasă, neam
 γερων, οντος - bătrân
 γεωργεω - a cultiva teren, a practica agricultura
 γη, ης - pământ
 γινομαι - a deveni
 γινωσκω - a cunoaște
 γλωσσα, ης - limbă
 γνωσις, εως - cunoaștere
 γνωριζω - a face cunoscut, a descoperi
 γογγυζω - a se plânge, a murmura
 γονευς, εως - părinte
 γονυ, γονατος - genunchi
 γραμμα, ατος, τος - literă
 γραμματευς, εως - copist, cărturar
 γραφη, ης - scriere
 γραφω - a scrie
 γρηγορεω - a fi treaz, a veghea
 γυνη, αικος - femeie, soție

Δ

δαιμονιον, τος	- demon
δακνω	- a mușca
δακρυω	- a plânge
δε	- dar, însă, dimpotrivă
δεομαι	- a cere
δεχομαι	- a primi
δεω	- a lega
δει	- 3 pers. sg. δεω - trebuie
δειγμα, τος	- exemplu, avertizare
δευτε	- vino! (comandă)
δη	- cu adevărat
δηλος, η, ον	- evident
δηλωω	- a arăta, a face cunoscut
δια	- Gen.- prin, peste; Ac.- din cauză, datorită
διαβαινω	- a traversa
διαβαλλω	- a acuza
διαβολος, ου	- diavol
διαγινωσκω	- a analiza, a investiga, a decide
διαθηκη, ης	- testament
διακονεω	- a sluji, a servi
διακονος, ου	- slujitor (diacon)
διακρινω	- a ealua, a disputa, a ezita, a judeca
διαλογιζομαι	- a discuta, a argumenta
διαλεγομαι	- a disputa, a dezbate
διαμενω	- a sta, a rămâne, a continua
διαμαχομαι	- a protesta vehement
διαμεριζω	- a împărți
διανοιγω	- a deschinde mintea, a explica
διανοια, ας	- minte, intelect
διασπειρω	- a împrăștia
διασπορα, ας	- diaspora, împrăștiere
διαφευγω	- a evada, a scăpa
διαφθειρω	- a se distruge, a se ruina, a decădea

διδασκαλος, ου	- învățător, dascăl
διδασκω	- a învăța, a preda
διδαχη, ης	- învățătură
διδωμι	- a da
δικαιος,-α,-ον	- drept / cinstit,-ă, neprihănit,-ă
δικαιοσυνη, ης	- neprihănire, dreptate, îndreptățire
δικαιοω	- a îndreptăți.
διερωταω	- a învăța prin întrebări
διωκω	- a persecuta, a urmări
καταδιωκω	- a persecuta, a urmări
δοκεω	- a părea, a crede, a gândi
δολιος,-α,-ον	- înșelător, -oare
δοξα, ης	- slavă, glorie
δοξαζω	- a slăi
δουλος, ου	- rob, sclav
δρακων, οντος	- balaur (diavolul)
δρομος, ου	- drum, curs, cale (a vieții)
δυναμαι	- a putea, a fi capabil
δωρον, ου	- dar, cadou

E

εαν	- dacă
εαω	- a permite, a îngădui
εαυτου, εαυτων	- pr. refl. 3 gen. - însuși, -săși; înșiși, -sele
εγγιζω	- a se apropia
εγγυς	- aproape
εγειρω	- a învia
εγω	- pron. pers., 1 sg. - eu
εθνος, εθνους,	- națiune, popor
εθος, ους	- obicei, practici, tradiție
ει	- dacă
ει μην	- cu siguranță, categoric

εἰ μὴ	- doar, doar dacă, numai dacă
εἶμι	- a fi
εἶπαν, εἶπον	- am spus (aor.2 al lui λεγω)
εἶρηνῃ, ἡ	- pace
εἰς	- Ac. - în, spre, pentru
εἰσαγω	- a conduce înăuntru
εἰσερχομαι	- a intra
εἰσπορευομαι	- a merge înăuntru
ἐκ	- Gen. din, de la, de pe
ἐκβαλλω	- a arunca afară
ἐκει	- acolo
ἐκεῖνος, -η, -ο	- pron. dem. dep. - acela, aceea
ἐκκλησια, ας	- biserică, adunare
ἐκπορευομαι	- a merge afară
ἐκχεω	- a vărsa
ἐλεεω	- a avea milă
ἐλπις, ἐλπίδος	- speranță
ἐλπίζω	- a spera
ἐμβλεπω	- a privi, a considera
ἐμος, -η, -ον	- meu, mea
ἐμαυτος	- pron. refl., 1 sg./pl. – eu însumi
ἐμπροσθεν	- înainte, în față
ἐν	- Dat.- în
ἐν	- numeral card., n. - unul
ἐναντι (ἐναντιον)	- Gen. în față, în prezență
ἐνδω	- a [se] îmbrăca
ἐντολη, ης	- poruncă
ἐξαγω	- a conduce afară
ἐξανατελλω	- a produce
ἐξερχομαι	- a ieși, a pleca
ἐξουσια, ας	- putere, autoritate
ἐξω	- afară, în exterior
ἐορτη, ης	- sărbătoare, zi de sărbătoare

ἑπαγγελια, ας	- promisiune (făgăduință)
ἑπαυριον	- mâine
Ἐπαφρας, ὁ	- Epafras
ἐπι	- Gen.- pe, în; Dat. - deasupra;
	- Ac.- spre, împotriva
ἐπικαλεω	- a chema, a numi
ἐπιθυμια, ας	- poftă
ἐπισταμαι	- a ști, a înțelege
ἐπιστολη, ης	- scrisoare, epistolă
ἐπιστρεφω	- a se întoarce
ἐπιφανεια, ας	- apariție, venire
ἐποικοδομew	- a zidi, a consolida
ἐργον, ου	- lucrare
ἐρημος, ου	- pustiu
ἐρχομαι	- a veni
ἐριζω	- a se certa, a protesta
ἐρμηνευω	- a explica, a interpreta, a traduce
ἐρωταω	- a se ruga, a întreba
ἐσθιω	- a mânca
ἐσχατος,-η,-ον	- ultim,-ă
ἔσω	- înăuntru
ἔτερος,-α,-ον	- alt,-ă (de alt fel)
ἔτοιμαζω	- a pregăti
ἔτοιμος,-η,-ον	- pregătit,-ă, gata
εὖ	- bine, bun
εὐαγγελιζω	- a evangheliza
εὐαγγελιον, ου	- evanghelie
εὐδοκεω	- a place, a fi mulțumit
εὐθεως	- îndată
εὐθυς	- imediat
εὐλογew	- a binecuvânta
εὐλαβεια, ας	- evlavie, reverență, teamă de divinitate
εὐνοew	- a se împrieteni, a avea intenții bune.

εὐδοοω	- a reuși în călătorie
εὕρισκω	- a găsi, a descoperi, a afla
εὐσεβέω	- a se închina
εὐχαριστεω	- a mulțumi
εὐχαριστια	- mulțumire, recunoștință
εὐχη, ης	- rugăciune
εὐχρηστος, ον	- folositor, benefic
εὐψυχεω	- a fi încurajat
ἐφημερος, ον	- zilnic
ἐφιστημι	- a se apropia, a fi prezent, a insista
ἐχθρα, ας	- dușmănie, ostilitate
ἐχθρος, -ας, -ον	- dușman, -ă, inamic, -ă
ἔχω	- a avea
ἕως	- până (când)

Z

ζαω	- a trăi
Ζεβεδαιος, ὁ	- Zebedei
ζευγος, ους (ζυγος, ου)	- jug
ζηλευω	- a fi zelos, a avea râvnă
ζηλωω	- a fi gelos, a fi interesat
ζημιωω	- a pierde, a pedepsi
ζητεω	- a căuta
ζωη, ης	- viață
ζωνη, ης	- centură, curea
ζφον, ου	- creatură vie, ființă
ζφοποιεω	- a da viață, a aduce la viață

H

ἦ	- sau; ἦ... ἦ, ori... ori

ἤδη	- deja
ἠδευς	- cu bucurie, bucuros
ἠδονη, ης	- plăcere, pasiune
ἦκω	- a veni, a sosi
ἠλιος, ου	- soare
ἠλικια, ας	- vârstă, lungimea vieții
ἡμερα, ας	- zi
ἡσυχια, ας	- liniște, tăcere
Ἡσαίας, ὁ	- Isaia

Θ

θαλασσα, ης	- mare
θανατος, ου	- moarte
θανατω	- a da la moarte, a ucide
θνησκω	- a muri
θαρσος, ους	- curaj
θαυμαζω	- a se mira
θεαομαι	- eu privesc
θελημα,-τος, το	- voință, dorință, voie
θελω	- a dori, a vrea
θεος, ου	- Dumnezeu, zeu, zeiță
θεα, ας	- zeiță
θειοτης, ες	- dumnezeire, natură divină
θεοπνευστος, ον	- insuflare divină, inspirație
θελω	- a dori, a rea
θεμελιω	- a pune temelie, a fundamenta ferm
θεραπευω	- a vindeca
θεριζω	- a secera
θεωρεω	- a veghea, a vedea, a observa, a percepe
θεωρια, ας	- vedere, spectacol
θησαυρος, ου	- comoară, tezaur

θλιψις, εως	- necaz, încercare grea, suferință
θρησκεια, ας	- religie, închinare
θριξ, τριχος	- fir de păr
θρυπτω	- a rupe în bucăți
θυγατηρ, τρος	- fată
θυμος, ου	- mânie, furie, revoltă
θυρα, ας	- ușă, poartă
θυρωρος, ου	- portar
θυρεος, ου	- scut
θυσια, ας	- jertfă, sacrificiu
θυω	- a jertfi, a tăia animal pentru jertfă

I

ἰαομαι	- a vindeca, a se restabili
ἰδιοσ,-α,-ον	- propriu, personal
ἱερον, ου	- templu
ἱεροσολυμα, ἡ	- Ierusalim
ἱησους, ὁ	- Isus
ἱκανος,-ης,-ον	- vrednic,-ă, potrivit,-ă
ἱλασμος, ου	- ispășire
ἱματιον, ου	- haine, îmbrăcăminte, manta
ἱορδανης, ὁ	- Iordan (râul)
ἱουδαια, ἡ	- Iudea
ἱουδας, ὁ	- Iuda
ἱσραηλ, ὁ	- Israel
ἱστημι	- a sta (în picioare)
ἱσχυρος,-ας,-ον	- tare, puternic,-ă
ἰχθυς, -θυος	- pește
ἰωαννης, ὁ	- Ioan

K

κάγω	- și eu
καθαρίζω	- a curăța
καθευδω	- a dormi (în moarte)
καθημαι	- a șede
καθως	- tot așa, așa cum
και	- și
καινος,-ης,-ον	- nou,-ă
καιω	- a lumina, a păstra lumina, a arde
κάκεινος,-η,-ο	- și acel, aceea
κακια, ας	- răutate, necaz, rău, nelegiuire
κακος,-ης,-ον	- rău, rea
κακοπαθεω	- a suferi, a îndura, a suporta
κακοποιεω	- a face răul
καλεω	- a chema (pe cineva)
καλος,-ης,-ον	- frumos,-oasă, bun,-ă
καλως	- bine (κακως, rău, greșit)
Κανα, ἡ	- Cana
καρδια, ας	- inimă
καρπος, ου	- rod (fruct)
καρποφορεω	- a produce, a aduce roade (fruct)
καρφος, ου	- pai
κατα	- Gen.- în jos; Ac.- peste tot
καταβαινω	- a coborâ)
καταλαμβανω	- a obține, a apuca
καταλυω	- a distruge
καταργεω	- a anula, a aboli
καταρτιζω	- a uni
κατευθυνω	- a îndrepta
Καφαρναουμ, ἡ	- Capernaum
κερμα,-ματος	- bani
κερματιστης, ου	- schimbător de bani
κηρυσσω	- a predica, a proclama
κηρυγμα, -ματος	- proclamare, predică

κλειω	- a închide
κλεπτης, ου	- hoț
κλεπτω	- a fura
κλινω	- a apleca
κοινωνια, ας	- părtășie
κοιλια, ας	- stomach, abdomen
κολλυβιστης, ου	- monedă
κοπιαω	- a munci din greu, a obosi
κοπτω	- a tăia
κοσμος, ου	- lume
κραζω	- a striga
κρατεω	- a apuca, a se prinde de ceva
κρειττον	- mai bine, superior
κριμα,-τος	- judecată
κρινω	- a judeca
κρυπτω	- a ascunde, a [se] ascunde
κτιζω	- a crea
κυριος, ου	- domn
κωφος,-η,-ον	- surd,-ă

Λ

λαλεω	- a vorbi
λαμβανω	- a lua, a obține, a alege
λαμπω	- a da lumină, a lumina
λαος, ου	- popor
λατρευια, ας	- închinare, ritual
λατρευσω	- a se închina
λεγω	- a spune
λειπω	- a lipsi, a fi insuficient
λειτουργεω	- a sluji, a se închina
λεπρος, ου	- lepros

λευκος, η, ον	- alb, albă
ληστης, ου	- tâlhar
λιθος, ου	- piatră, stâncă
λιμην, ενος	- port
λιμνη, ης	- lac
λογος, ου	- cuvânt
λογια, ων	- colecție de cuvântări, de ziceri
λογιζομαι	- a socoti, a considera, a gândi, a reflecta
λογικος, η, ον	- logic, rațional, spiritual
λυκος, ου	- lup
λυπεω	- a suferi
λυτρον, ου	- mijloc, sau cale de răscumpărare
λυτροομαι	- a răscumpăra, a elibera
λυτρωσις, εως	- răscumpărare, eliberare
λυχνος, ου	- lampă, lumină
λυω	- a dezlega

M

μαθητης, ου	- ucenic
μακαριος, -α, -ον	- fericit, -ă, binecuvântat, -ă
μακροθυμεω	- a fi îndelung răbdător, a suporta
μανθανω	- a învăța, a face ucenici
μαρτυρεω	- a mărturisi
μαρτυρια, ας	- mărturisire
μαρτυρομαι	- a da mărturie solemnă, a insista
μαρτυς, μαρτυρος	- martor, martir
ματαιος, α, ον	- zadarnic, deșertăciune, fără preț
μαχομαι	- a [se] lupta
μαχαιρα, ης	- sabie
μεγας, -αλη, -α	- mare
μεθερμηνεω	- a interpreta

μεθη, ης	- beție
μεθοδεια, ας	- înșelătorie, truc, șmecherie
μελει	- e important... (impersonal)
μελλω	- a fi în curs de..., a fi destinat, a deveni
μελος,-ους, τος	- membru, partea de trup
μελώ	- a avea grijă (de cineva sau ceva)
μεν	- de fapt, într-adevăr
μενω	- a rămâne
μερις, ιδος	- bucată, parte
μερος, ους	- bucată, parte
μεριζω	- a despărți
μεσος,-η,-ον	- mediu,-ie, mijlociu,-ie; μεσον = între
μεσιτευω	- a garanta, a confirma
μεσιτης, ου	- intermediar
μεσοω	- a fi în mijloc
μετα	- Gen.- cu; Ac.- după
μεταγω	- a călăuzi
μετανοια, ή	- pocăință
μετανοεω	- a se pocăi, a se întoarce, a se schimba
μεταστρεφω	- a schimba, a deforma
μετεχω	- a împărtăși, a mânca, a aparține
Μεσσιας, ό	- Mesia, Unsul
μεχρι	- cu Gen., până la
μη	- nu (nu la modul indicativ)
μητηρ, μητρος, ή	- mamă
μικρος, - ας, - ον	- mic,-ă
μιμεομαι	- a imita, a urma exemplul cuiva
μισεω	- a urâ
μισθος, ό	- plată
μισθωτος, ό	- cel plătit, cel angajat
μνεια, ας	- aducere aminte
μνημειον, ου	- mormânt
μνημονευσω	- a-și aminti

μοιχεια, ας	- adulter
μοιχευω	- a comite adulter, a curvi
μονογενης,-ες, ό, ή	- singur născut
μονος,-ης,-ον	- singur,-ă
μομφης, ης	- motiv de nemulțumire, de reproș
μωμος, ου	- pată, defect
μωμομαι	- a reproșa, a fi vrednic de reproș
μωρια, ας	- nebunie
Μωϋσης, ό	- Moise

N

ναι	- da
ναος, ό	- templu, chivot
ναυς, ή	- corabie
νεανιας, ό	- tânăr
νεκρος,-ας,-ον	- mort
νεκροω	- a muri
νεμω	- a paște, a duce la pășune
νεομηνια, ας	- [sărbătoare] de lună nouă
νεφελη, ή	- nor
νη	- Ac. pe; jur pe, adeveresc
νικαω	- a câștiga, a birui
νικη, ης	- victorie
νιπω	- a [se] spăla
νομη, ή	- pășune
νομιζω	- a gândi, a presupune
νομος, ό	- lege
νοσος, ου, ή	- boală, suferință

νοσεω	- a avea o dorință bolnăvicioasă
νοσημα, τος,	- boală, suferință
νουθεσια, ας	- instruire, avertizare
νουθετεω	- a instrui, a avertiza a învăța
νους, ό	- minte, gândire, scop, rațiune, pricepere
νυμφη, ή	- mireasă
νυμφιος, ό	- mire
νυν	- acum
νυσταζω	- a trândavi, a lenevi
νυξ, νυκτος, ή	- noapte

Ξ

ξενια, ή	- ospitalitate
ξενος,-η,-ον	- străin,-ă
ξυλον, ου	- lemn

Ο

όδος, ή	- cale
οἶδα	- perfect 2 cu sens de prez. - știu
οἶκια, ή	- casă
οἶκος, ό	- casă
οἶνος, ό	- vin
οἶος,-α,-ον	- pron. interog. - ce fel de
όλος,-η,-ον	- tot, toată
όμβρος, ό	- ploaie torențială
όμολογεω	- a mărturisi, a confirma, a fi de acord
όμοιος,-α,-ον	- asemănător (-toare), la fel
όνομα,-τος, τος	- nume

ὄντες	- participiu prez. pl. m. εἶμις - fiind
ὀπισω	- Gen.- după; ca adv. = în spate
ὀποιος,-α,-ον	- pron. corelativ - niște
ὀπου	- unde, încât
ὀπως	- cum
ὀρασω	- a vedea
ὀργης, ἡ	- urgie
ὄς, ἡ, ὅ	- pron. rel. - cine, care, ce
ὄσος,-η,-ον	- pron. corel.- cât (ă) de mult
ὄστις, ἡτις, ὅτι	- pron. relativ nedef. - oricine, oricare, orice
ὅταν	- oricând
ὅτε	- când
ὅτι	- că, pentru că
οὐ, οὐκ, οὐχ	- nu, folosit cu modul indicativ
οὐδεις, -μια, -δεν	- pron. negativ: nimeni, nimic
οὐν	- deci
οὐρανος, ὁ	- cer, rai
οὗτος, αὕτη, τουτο	- pronume dem. apropiere, - acest, această
οὕτως	- astfel, așa
ὀφειλω	- a datora, a trebui
ὀφθαλμος, ὁ	- ochi
ὀφεις, ὀφews, ὁ	- șarpe
ὄχλος, ὁ	- mulțime

Π

παιδιον, τος	- copilăș
παλαιος,-ας, -ον	- vechi, antic,-ă
παλιν	- iar
παρα	- Gen.- de la; Dat.- pe lângă; Ac.- lângă, în comp. cu
παραβολης, ἡ	- parabolă, pildă

παραγω	- a trece
παρακαλεω	- a implora, a încuraja
παρακειμαι	- a fi prezent
παρακλητος, ὁ	- mângâietor, mijlocitor
παραλαμβανω	- a primi
παραπτωμα, τος	- încălcare
παρουσια, ἡ	- prezență, venire
παροιμια, ἡ	- pildă, proverb
παρρησια ἡ	- cutezanță
πας, πασα, παν	- tot, toată
Πασχα, το	- sărbătoarea Paștelor, miel pascal
πασχω	- a suferi
πατηρ, πατρος, ὁ	- tată
πειθω	- a convinge
πειναω	- a flămânzi
πειραζω	- a ispiți
πειρασμος, ὁ	- ispită, probă, test, examen
πεμπω	- a trimite
(εἰ)περ	- (dacă), sau adevărat, întrucât
περιπατεω	- a se plimba, a umbla în jurul
περισσος,-ης,-ον	- abundant, -ă, foarte mult,-ă
περιστερας, ἡ	- porumbel
Πετρος, ὁ	- Petru
πηλικος,-ης,-ον	- interog. can.- cât,-ă de mare
πικραινω	- a amări, a face ceva amar.
πινω	- a bea
πιπτω	- a cădea
πιστευω	- a crede
πιστις, πιστεως, ἡ	- credință, încredere
πιστος,-ης,-ον	- credincios,-oasă
πλαναω	- a înșela
πληροω	- a umple
πλοιοιον, τος	- corabie, barcă

πλουσιος,-α,-ον	- bogat,-ă
πλουτος, ό, τος	- bogăție
πλυνω	- a spăla
πνευμα,-τος, τος	- duh, spirit
πνευματικος,-ης,-ον	- duhovnicesc,-a, spiritual,-ă
ποθεν	- de unde
ποιεω	- a face, a manufactura
ποιμην,-ενος, ό	- păstor
πονηρος,-ας,-ον	- rău, rea
πολις, πολεως, ή	- oraș
πολυς, πολλης, πολυς	- mult,-ă
πορευομαι	- a merge
πορνεια, ή	- imoralitate sexuală (adulter)
ποταμος, ό	- râu, fluviu
ποταπος,-ης,-ον	- interog. cal. - ce fel de?
ποτε	- când, de când
που	- unde
πριν	- înainte
προς	- Gen. - în fața, înaintea
προβατον, τος	- oaie
προιμος, ό	- ploaie timpurie
προλαμβανω	- a anticipa, a grăbi
προφητης, ό	- proroc, profet
προς	- Dat. - la; Ac. - spre, către
προσδοκαω	- a aștepta
προσευχη, ή	- rugăciune
προσευχομαι	- a se ruga
προσθες	- aor. impv. pers. 2, sg. de la προστιθημι
προστιθημι	- a intenționa
προσκυνεω	- a se închina
προσωπον, τος	- față
πρωτος,-η,-ον	- primul, prima
πυρα, ή	- foc

πωλεω	- a vinde
πωλος, ου	- măgar
πωποτε	- mereu, oricând
πως	- cum

P

ῥαντιζω	- a stropi
ῥακα	- prost, cap sec
ῥαπιζω	- a lovi
ῥεω	- a curge
ῥημα, τος	- cuvânt, lucru, eveniment
ῥητως	- expres, vădit (ῥηθεις - aor. pasiv λεγω)
ῥητωρ	- avocat, vorbitor, orator
ῥιζα, ης	- rădăcină, urmaș, sursă
ῥιζοομαι	- a fi înrădăcinat ferm
ῥιπτω	- a agita, a arunca
ῥομφαια, ας	- sabie, durere intensă
ῥυομαι	- a salva, a mântui
ῥυπαρια, ας	- impuritate, necurăție
ῥυτις, ιδος	- murdărie
ῥωννυμαι	- a fi sănătos

Σ

σαββατον, το	- sabbat
σαρξ, σαρκος, ἡ	- carne, firea pământească
σεαυτου, σεαυτων	- proprn. reflex. pers. 3 gen. - însuși, înșivă
σημειον, το	- semn
σκορπιζω	- a răspândi, a împrăștia
σκοτια, ἡ	- întuneric
σοφια, ἡ	- înțelepciune

σος, σης, σον	- pron. posesiv, pers. 2 sg. – (al) său, (a) sa
σπειρω	- eu semăn (pe ogor)
σπλαγχνον, το	- intestine, emoție (inimă)
σταυρος, ό	- cruce
σταυρωω	- a răstigni, a crucifica
στελλομαι	- a se păzi de ceva, a evita
στερεωω	- a întări, a face puternic
στοιχεια, ων	- elementele lumii, principiile naturii
στρεφω	- a se întoarce; a da înapoi
στρατιωτης, ου	- soldat
συ	- pron. pers., per. 2 sg. - tu
συκη, ή	- smochin
συγκακοπαθεω	- a suferi răul împreună cu cineva
συγκαλεω	- a chema împreună, laolaltă
συζητεω	- a discuta, a dezbate, a întreba
συζητησις, εως	- argument, discuție
συζωοποιεω	- a aduce la viață împreună cu cineva
συλαγωγεω	- a lua rob, în captivitate, pe cineva
συμβαλλω	- a pune împreună, laolaltă
συμβουλεω	- a sfătui
συμπαθεω	- a simți împreună cu cineva, a compătimi,
συν	- Dat. - cu, împreună
συναγω	- a aduna împreună, laolaltă
συναγωγης, ή	- sinagogă
συνδουλος, ό	- tovarăș slujitor, împreună-rob
συνερχομαι	- a veni cu cineva, împreună
συνιημι	- a înțelege (a pune laolaltă)
συντελεω	- a sfârși, a completa, a finaliza
σχοινισον, το	- funie
σχημα, το	- formă exterioară, asemănare, natură
σωτηρ, -ος, ό	- mântuitor
σωτηρια, ή	- mântuire
σωζω	- a mântui, a sala

σωφρονεω - a gândi corect, serios

T

ταχεως - repede
 τεκνιον, το - copil mic
 τεκνον, το - copil
 τελειω - a împlini, a desăvârși
 τελεω - a sfârși, a termina, finaliza
 τερα, το - minune
 τηρεω - a păstra, a păzi
 τιθημι - a pune
 τιμαω - a onora, a cinsti
 τις, τι - pron. interog. - cine, ce
 τις, τι - pron. nehot. - cineva, ceva
 (μεν) τοις - categoric
 τοιουτος,- αὐτη, -το - pron. corelativ – acela anume
 τοπος, ὁ - loc
 τοτε - atunci
 τραπεζα, ἡ - masă
 τροφη, ἡ - mâncare
 τυφλος, ὁ - orb

Υ

ὑδωρ, ὑδατος, τος - apă
 υἱος, ὁ - fiu
 υἰοθεσια, ας - adopțiune, înfiere
 ὑμνεω - a cânta un imn, laude
 ὑπαρξις, εως - posesiune, proprietate
 ὑπαρχω - a fi la dispoziția cuiva
 ὑπερ - Gen.- pentru; Ac. - deasupra, dincolo

ὑπερανῶ	- Gen. – mult deasupra, peste
ὑπεραυξάνω	- a crește abundant
ὑπερβαλλῶ	- a depăși
ὑπερυψοῦ	- a înălța în poziție pe cineva
ὑπερφρονεῶ	- a se supraestima
ὑπο	- Gen.- prin, de către; Ac. - sub
ὑπεχω	- a suferi, a răbda
ὑπηρετεῶ	- a sluji, a îngriji
ὑποβαλλῶ	- a manipula, a stârni, a mitui
ὑποδεικνύμι	- a face cunoscut, a avertiza, a arăta
ὑπομενῶ	- a răbda, a rezista
ὑπομονή, ἡ	- răbdare
ὑπομνησις, εως	- aducere aminte
ὑπονοεῶ	- a presupune, a suspecta
ὑποστασις, εως	- încredere, convingere
ὑποστρεφῶ	- a abandona
ὑποστασσω	- a [se] supune
ὑστερεῶ	- a avea lipsă, nevoie, a fi inferior
ὑψοῦ	- a înălța

Φ

φαινώ	- a lumina, a străluci
φανεροῦ	- a manifesta, a se face arătat, a arăta
Φαρισαίος, ὁ	- Fariseu
φαντασία, ας	- fală, pompă, splendoare exterioară
φέρῶ	- a aduce
φευγῶ	- a fugi
φιλία, ἡ	- prietenie
φιλεῶ	- a iubi
φίμω	- a reduce, a aduce la tăcere pe cineva
φοβεομαι	- a se teme

φοβος, ου	- frică, teamă
φονευς, εως	- ucigaş, criminal
φονευω	- a ucide
φορος, ου	- taxă, bir, impozit
φορτιζω	- a încărca, a împovăra
φραγγελλιον, τος	- bici
φρασσω	- a închide, a bloca, a aduce la tăcere
φραζω	- a explica, a interpreta
φρονεω	- a gândi
φρονημα, τος	- minte, gândire, tip de gândire
φρουρεω	- a păzi, a proteja
φυλασσω	- a păzi, a urma, a apăra, a asculta
φυλακη, ή	- închisoare
φυλη, ή	- seminție, neam, trib
φυσικως	- natural, normal
φυσιοω	- a se mândri, a se umfla de aroganță
φυτεια, ας	- plantă
φυτευω	- a creşte
φωνεω	- a suna, a emite sunete
φωνη, ή	- voce, sunet
φως, φωτος, τος	- lumină
φωτιζω	- a lumina, a ilumina

X

χαιρω	- a se bucura
χαλαω	- a cobori
χαλκος, ου	- cupru, aramă
χαλκολιβανον, ου	- cupru, aramă topite în foc și lustruite
χαρας, ή	- bucurie
χαρις, χαριτος, ή	- har
χαριζομαι	- a dăru, a ierta, a şterge o datorie

χαρισμα, το	- dar (divin)
χειρ, χειρος, ή	- mână
χλευαζω	- a ironiza
χολαω	- a se mânia
χολη, ή	- fiere, ceva amar
χρεια, ας	- nevoie, necesitate
χρηστος, ης, ον	- bun,-ă, amabil, -ă, îndurător, -oare
χρηστολογία, ας	- vobire înșelătoare, îmbietoare
Χριστος, ό	- Hristos, Unsul
χριω	- a unge
χροניζω	- a întârzia
χρονος, ό	- timp
χρυσος, ου	- de aur, auriu
χωρα, ή	- regiune
χωρις	- separat, distinct
χωρεω	- a face loc
χωριζω	- a separa, a părăsi

Ψ

ψευδομαι	- a minți, a înșela
ψευστης, ό	- mincinos
ψυχη, ή	- suflet
ψυχικος, ης, ον	- sufletesc, firesc, neduhonicesc
ψυχομαι	- a-și răci (sentimentele)
ψυχος, ους	- rece

Ω

ώ	- o!, interjecție
ώδε	- aici
ώδη, ή	- odă (de laudă)

ώρα, ώρας	- oră, ceas, moment nedefinit
ώς	- ca, așa ca, ca și cum astfel încât
ὡσαυτως	- la fel ca
ὡσει	- aproximativ ca, aproape ca
ὡστε	- astfel încât
ὠτα	- urechi (ureche, οὖς, ὠταριον, ὠτιον)

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- Abbot-Smith, G., *A Manual Lexicon of the New Testament*, Edinburgh, T&T Clark, 1994 (1921).
- Balme, M., Lawall, G., *Athenaze. An Introduction to Ancient Greek*, Oxford, Oxford UP, 1990; 1991, vols. 1-2.
- Bărnuț, D.; Hubert, E.; Koacs, J., *Dicționar Grec-Român pentru studiul cuvintelor Noului Testament*, Arad, Teologos, 1999
- Carson, D.A., *Greek Accents. A Student's Manual*, Grand Rapids, MI: Baker Books, 1995.
- Debut, J., *ΔΙΔΑΣΚΩ, Manuel a l'usage de Grand Debutants des lycées et universités* (tome 1), Paris: Les Belles Lettres, 1973.
- Fee, G.D., *New Testament Exegesis. A Handbook for Students and Pastors*, Philadelphia, PA: Westminster Press, 1983.
- Holly, D., *A Complete Categorized Greek-English New Testament Vocabulary*, London: Samuel Bagster & Sons, 1978.
- Macnair, I., *Discovering New Testament Greek. A user-friendly language course*, London: Marshall Pickering, 1993.
- Morrice, Wm. G., *The Durham New Testament Greek Course. A Three Month Introduction*, Carlisle, UK: Paternoster Press, 1993.
- Moulton, J.H. , *An Introduction to the Study of the New Testament Greek. With a First Reader*, H.G. Meecham (rev., ed), London: The Epworth Press, 1955 (1930).

- Nunn, H.P.V., *The Elements of New Testament Greek. A Method of Studying the Greek New Testament with Exercises*, Cambridge: Cambridge University Press, 1955 (1913).
- Nunn, H.P.V., *A Short Syntax of New Testament Greek*, Cambridge: Cambridge University Press, 1956.
- Perschbacher, W.J. (ed), *The New Analytical Greek Lexicon*, Peabody, MA: Hendrickson, 1992 (1990).
- Porter, S.E., *Idioms of the Greek New Testament*, Biblical Languages: Greek (2), Sheffield: Sheffield Academic Press, 1992.
- Richardson, B.; Koacs, J., *Gramatica limbii grecești a Noului Testament*, Institutul Teologic Baptist București, București: PlusArt, 1997.
- Rienecker, F., *Linguistic Key to the Greek New Testament*, C. L. Rogers (ed., trad.), Grand Rapids, MI: Zonderan, 1980 (1976).
- Scott, B.B.; Dean, M.; Sparks, K.; Lazar, F., *Reading New Testament Greek. Complete Word Lists and Reader's Guide*, London: SPCK, 1995.
- Smyth, H.W., *Greek Grammar*, G. M. Messing (rev), Harvard, Harvard University Press, 1956 (1920).
- Ștef, A.F., *Manual de greacă veche*, București: Humanitas, 1996.
- Thayer, J. H. (trad. rev.), *The New Thayer's Greek-English Lexicon of the New Testament*, (Grimm S., Wilke S., Clais Noi Testamenti), Peabody, MA: Hendrickson, 1981 (1885).
- Tipei, J.E., *Limba Greacă a Noului Testament*, Oradea: Cartea Creștină, 1994.

Wallace, D.B., *Greek Grammar Beyond the Basics. An Exegetical Syntax of the New Testament*, Grand Rapids, MI, Zonderan, 1996.

Zerwick, M.S.J.; Grosvenor, Mary, *A Gramatical Analysis of the Greek New Testament*, Roma: Editrice Pontificio Istituto Biblico, 1993 (4th ed., rev.).

Zerwick, M. *Biblical Greek. Illustrated by Examples*, Roma: Editrice Pontificio Istituto Biblico, 1994.